

ARCHAIA BRNO o.p.s.

Výroční zpráva za rok 2009

BRNO 2010

© Archaia Brno o.p.s. 2010
Výroční zpráva za rok 2009

Vydal: Archaia Brno o.p.s.
Redakce: Anna Hoffmanová, David Merta, Mgr. Soňa Mertová, Mgr. Marek Peška
Příprava podkladů: pracovníci společnosti Archaia Brno o.p.s.
URL: <http://www.archaiabrno.org>

Obsah:

Legislativní postavení a statutární orgány společnosti	4
1.) Archaia Brno o.p.s.	7
1.1) Organizační struktura a personální obsazení	8
1.2) Pracoviště Archaia Brno, o. p. s.	9
1.2.1) Pracoviště Brno	9
1.2.2) Pracoviště Jihlava	10
1.2.3) Laboratoř	10
1.2.4) Knihovna a archiv	10
1) Záchrané archeologické výzkumy (ZAV) v roce 2009	11
2.1) Seznam ZAV zahájených v roce 2009	11
2.2) Seznam nálezových zpráv ze ZAV odevzdaných v roce 2009	13
2.3) Stručné zprávy o vybraných ZAV	14
2.3.1) Vybrané ZAV brněnského pracoviště	14
2.3.2) SHP brněnského pracoviště	55
2) Další vědecká a výzkumná činnost v roce 2009	61
3.1) Projekty řešené za podpory grantových agentur	61
3.2) Interní výzkumné projekty	62
3.3) Odborné konference pořádané Archaia Brno v roce 2009	65
3.4) Odborné pracovní semináře pořádané Archaia Brno v roce 2009	66
3.5) Účast našich pracovníků na odborných konferencích, seminářích a archeologických komisích	67
3.6) Odborné publikace pracovníků naší společnosti	68
3.7) Spolupráce s vědeckovýzkumnými institucemi	71
3) Vydavatelská a spoluvydavatelská činnost v roce 2009	71
4.1) Sborník FORUM URBES MEDII Aevi VI a VII	71
4) Popularizační a pedagogická činnost v roce 2009	71
5.1) Přednášky pro veřejnost	71
5.2) Výstavy pořádané ve spolupráci s naší společností	72
5.3) Experimentální archeologie	72
5.4) Prezentace naší činnosti v médiích	72
5.5) Spolupráce na Internetové encyklopedii dějin města Brna	73
5.7) Spolupráce s univerzitami	73
6) Hospodaření společnosti	75
7) Kontakty	82

LEGISLATIVNÍ POSTAVENÍ A STATUTÁRNÍ ORGÁNY SPOLEČNOSTI

Archaia Brno o.p.s. je česká nestátní nezisková organizace s právním statutem obecně prospěšné společnosti. Jejím posláním je ochrana, záchrana, dokumentace a výzkum archeologických, stavebních a jiných historických památek, výchova, vzdělávání a popularizace v oblasti archeologie a památkové péče.

Archaia Brno o.p.s., se sídlem Česká 156/6, 602 00 Brno, IČ: 26268469, vykonává svoji činnost na základě zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech. Jejím zakladatelem je občanské sdružení Archaia se sídlem Bílkova 21, Praha 1, IČ: 45245932. Společnost je zapsána v rejstříku obecně prospěšných společností u Krajského soudu v Brně. Činnost společnosti vymezují dva základní dokumenty:

- zakládací listina ze dne 22. 12. 2001
 - statut společnosti, schválený správní radou dne 16. 5. 2002.
- Společnost je založena na dobu neurčitou.
 - Společnost realizuje svoje poslání prostřednictvím poskytování obecně prospěšných služeb uvedených v zakládací listině společnosti.
 - Společnost jednotlivé obecně prospěšné služby poskytuje v souladu s platnými právními předpisy České republiky, zejména pak zákonem č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči ve znění pozdějších předpisů.
 - Jednotlivé druhy služeb společnost poskytuje za stejných podmínek pro všechny jejich uživatele.
 - Služby jsou prováděny za úplaty vypočtenou dle ceníku společnosti schváleného správní radou.
 - Informace o cenových podmínkách, za nichž společnost poskytuje obecně prospěšné služby jsou k dispozici každému na požádání. S podmínkami je seznámen každý uchazeč o služby společnosti.

Statutárním orgánem společnosti je správní rada, která má tři členy. Funkční období členů správní rady je tříleté, každý rok dochází ke změně jednoho člena. Funkci člena správní rady nelze zastávat déle než dvě po sobě jdoucí funkční období. Po šestiletém členství ve správní radě může být stejná osoba opět jejím členem nejdříve po uplynutí tří let. Členství ve správní radě **není finančně honorováno**.

Členem správní rady může být pouze fyzická osoba, která je bezúhonná, má způsobilost k právním úkonům a není ani sama, ani osoby jí blízké, se společností v pracovněprávním nebo jiném obdobném vztahu. Členství ve správní radě společnosti je neslučitelné s členstvím v dozorčí radě společnosti.

Správní rada zasedá nejméně dvakrát ročně.

Jménem správní rady jedná samostatně její předseda. Jménem společnosti je předseda správní rady oprávněn jednat ve všech věcech. Písemnosti podepisuje předseda správní rady jménem společnosti tak, že k jeho podpisu musí být připojen vytištěný nebo napsaný název společnosti.

Zasedání správní rady mají právo se zúčastnit členové dozorčí rady, ředitel společnosti a členové odborné rady s hlasem poradním.

Kontrolním orgánem společnosti je dozorčí rada. Funkční období členů dozorčí rady je tříleté, každý rok dochází ke změně jednoho člena. Funkci člena dozorčí rady nelze zastávat déle než dvě po sobě jdoucí funkční období. Po šestiletém členství v dozorčí radě

může být stejná osoba opět jejím členem nejdříve po uplynutí tří let. Členství v dozorčí radě **není finančně honorováno**.

Členem dozorčí rady může být pouze fyzická osoba, která je bezúhonná, má způsobilost k právním úkonům a není ani sama, ani osoby jí blízké, se společností v pracovněprávním nebo jiném obdobném vztahu.

První dozorčí radu jmenoval zakladatel, další členství v dozorčí radě vzniká volbou dle čl. 12. odst. 7. zakládací listiny společnosti.

Dozorčí rada zasedá nejméně dvakrát ročně.

Ředitel společnosti je jmenován správní radou společnosti. Ředitel řídí činnost společnosti s výjimkou záležitostí vyhrazených zákonem, zakládací listinou nebo statutem do působnosti správní rady či jiného orgánu společnosti. Písemnosti podepisuje ředitel jménem společnosti tak, že k jeho podpisu musí být připojen vytištěný nebo napsaný název společnosti.

Ředitel nemůže být členem správní rady ani dozorčí rady. Ředitel je však oprávněn se zúčastnit jednání správní rady s poradním hlasem.

Ředitel je ze své činnosti odpovědný správní radě.

Poradním orgánem ředitele je **odborná rada** společnosti, složená z odborných pracovníků společnosti. První odbornou radu společnosti jmenoval zakladatel v zakládací listině. Jinak jsou členové odborné rady voleni správní a dozorčí radou společnosti na návrh ředitele společnosti.

Zisk společnosti nesmí být použit ve prospěch zakladatele, členů orgánů společnosti ani jejich zaměstnanců.

Členové správní rady:

předseda správní rady

PhDr. Jaroslav Podliska, Ph.D.

člen správní rady

Prof. PhDr. Josef Unger, CSc.

člen správní rady

Prof. PhDr. Zdeněk Měřínský, CSc.**Členové dozorčí rady:**

předseda dozorčí rady

PhDr. Michal Bureš

člen dozorčí rady

Mgr. Pavlína Kalábková

člen dozorčí rady

Prof. PhDr. Jan Klápště, CSc.**Ředitel společnosti:****David Merta (od 1. 11. 2006)****Členové odborné rady:****Mgr. Petr Hejhal****Mgr. Petr Holub****Mgr. Petr Hrubý****Mgr. Václav Kolařík****Mgr. Peter Kováčik****David Merta****Mgr. Marek Peška****PhDr. Rudolf Procházka, CSc.****Mgr. Lenka Sedláčková****Mgr. Anežka Slavíková****Mgr. Antonín Zůbek****Mgr. Dana Zapletalová**

1. ARCHAIA BRNO O.P.S.

Obecně prospěšná společnost Archaia Brno je pokračovatelem brněnského pracoviště Občanského sdružení Archaia se sídlem v Praze, které vzniklo v roce 1997. V roce 2002 se brněnské pracoviště Archaia o. s. transformovalo na obecně prospěšnou společnost Archaia Brno, z níž se později organizačně vyčlenila dle územní působnosti další dvě pracoviště – Jihlava a Olomouc.

Archaia Brno, o.p.s. se zabývá medievální a urbánní archeologií, soustředí se na provádění záchranných archeologických výzkumů středověkých městských jader na Moravě (okrajově i v Čechách). Záchranné archeologické výzkumy celé společnosti jsou prováděny podle jednotné terénní metodiky, která je průběžně doplňována a zdokonalována s důrazem na efektivní zpracování výsledků výzkumů. Za toho důvodu soustavně aktivně pracujeme na vytváření standardů pro jednotlivé pracovní a dokumentační postupy a na vývoji specializovaného softwaru pro vyhodnocení výsledků terénních výzkumů včetně archivace dat.

Archaia Brno o.p.s. provádí v souladu se zakládací listinou stavebněhistorické průzkumy v městských památkových rezervacích a památkových zónách.

Archaia Brno o.p.s. se snaží aktivně působit v oblasti památkové péče s cílem zachovat maximum archeologických, architektonických a jiných materiálních pramenů, popř. ve spolupráci s orgány státní památkové péče prosadit před jejich zánikem pokud možno co nejvyšší výzkum a dokumentaci zanikajících situací.

1.1. Organizační struktura a personální obsazení v roce 2009

Sídlo společnosti je v Brně v ulici Česká 156/6 v Brně, jihlavské pracoviště sídlí v Jihlavě v ulici Židovská 26. V Brně na Šujanově náměstí se nachází laboratoř.

David Merta ředitel, archeolog, vedoucí pracoviště Brno

Sekretariát:

Anna Hoffmanová administrativní vedoucí (¾ úvazku)
(od r. 1.9.2009)

Mgr. Soňa Mertová administrativní pracovníce (½ úvazku)
Jitka Šibíčková administrativní pracovníce (do 31.12.2009)

Pracoviště Brno:

Mgr. Petr Holub archeolog
Mgr. Václav Kolařík archeolog
Mgr. Marek Peška archeolog
Mgr. Lenka Sedláčková archeolog
Mgr. Anežka Slavíková antropolog
Mgr. Dana Zapletalová archeolog
Mgr. Antonín Zúbek archeolog

Pracoviště Jihlava:

Mgr. Petr Hrubý archeolog, vedoucí pracoviště, zástupce ředitele
Mgr. Petr Hejhal archeolog
Štěpán Černoš asistent archeologického výzkumu
Michal Daňa, Dis. asistent archeologického výzkumu
Petr Duffek asistent archeologického výzkumu

Pracoviště Olomouc:

Mgr. Peter Kováčik, PhD. archeolog

Grantový úsek:

PhDr. Rudolf Procházka, CSc. samostatný vědecký pracovník, archeolog
PhDr. Hedvika Sedláčková, CSc. samostatný vědecký pracovník, archeolog

Laboratoř:

Bc. Šárka Trávníčková vedoucí laboratoře (od 1. 10. 2009; ¾ úvazku)
Lenka Kosová vedoucí laboratoře (od r. 2003 na rodičovské dovolené)
Anna Mojžíšová laborantka

Vývoj personálního obsazení společnosti ARCHAIA Brno, o.p.s. v letech 2004–2009 (stálí pracovníci, průměrné stavy)

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Archeolog/antropolog	9	10	14	10	15	12
Asistent výzkumu/ved. laboratoře	10	9	9	5	3	3 ¾
Terénní specialista	0	0	0	0	0	0
Administr. pracovník/laborantka	4	4	3	5	2	3 ¼
Celkem	23	23	23	20	20	19

Počet brigádníků	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Dohoda o pracovní činnosti	20	7	10	4	7	15
Dohoda o provedení práce	130	110	112	80	144	146

1.2.1. Pracoviště Brno

Brněnské pracoviště na základě smluvní dohody s Archeologickým ústavem AV ČR garantuje záchranný archeologický výzkum na území Městské památkové rezervace Brno (dále jen MPR Brno). V menší míře provádí archeologické výzkumy na území jihomoravských měst a městeček (Blansko, Bystřice nad Pernštejnem, Jedovnice, Jemnice, Jihlava, Modřice, Třebíč, Telč, Veselí nad Moravou atd.) a stále častěji i vesnic. V současnosti se také více zaměřuje na dokumentaci městských a vesnických historických staveb (před. kaple a kostely). Záchranná a dokumentační činnost v Brně je podřízena studiu urbanizačního procesu a historické topografie středověkého Brna, což je i jeden z nejdůležitějších dlouhodobých úkolů odborného týmu pracoviště. K tomu je zcela nezbytné, aby bylo záchranným výzkumem podchyceno maximum terénních a stavebních zásahů při co nejvyšší možné kvalitě dokumentace.

Díky systematicky prováděnému záchrannému výzkumu se Brno stalo z archeologického hlediska jedním z nejprozkoumanějších měst ve střední Evropě. Výsledky dlouhodobého výzkumu zásadně změnily dosavadní pohled na počátky města, jenž se dosud opíral především o výklad písemných pramenů. Výzkumy získané archeologické prameny jsou v Brně jediným dokladem k počátkům města v období raného středověku (12./13. století). Komplexní výzkum jednotlivých městských parcel přinesl jedinečné poznatky k vývoji středověké zástavby. Na základě získaných archeologických dat lze samozřejmě studovat i celou řadu dalších dílčích témat, jako např. vývoj reliéfu povrchu osídleného prostoru, vývoj hmotné kultury, vývoj osídlení aglomerace před vznikem města atd.

Významný aspekt představovaly i archeologické výzkumy šlechtických sídel. V roce 2009 pokračoval druhým rokem záchranný archeologický výzkum doprovázející rekonstrukci zámku ve Veselí nad Moravou, probíhal výzkum v prostorách břevclavského zámku a výzkum doprovázel rehabilitaci hradu Zubštejna. Proběhl také zjišťovací/revizní výzkum hrádku Rumberk u Letovic. Patří sem i již třetím rokem prováděný záchranný archeologický výzkum na tvrzích v Kestřanech.

Provedeny byly i tři stavebněhistorické průzkumy, na dvou domech v Jihlavě a jednom v Brně. Do této kategorie částečně spadá i záchranný archeologický výzkum a dokumentace stavebních konstrukcí při rekonstrukci bývalé jezuitské koleje v Telči.

Výsledky archeologických a stavebně-historických výzkumů jsou prezentovány odborné veřejnosti na konferencích a seminářích (viz kapitola 3). Brněnské pracoviště nezanedbává ani neodbornou veřejnost a pořádá tematické přednášky (např. pro Mahenovu

knihovnu a Muzejní a Vlastivědný spolek v Brně) a patří také do kolektivu spolutvůrců Internetové encyklopedie města Brna (<http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/>).

1.2.2. Pracoviště Jihlava

Jihlavské pracoviště společnosti Archaia Brno vzniklo roku 2002.

Základní činností jsou záchranné archeologické výzkumy v areálu původní středověké Jihlavy a dalších měst regionu. Pro pochopení širších souvislostí kolonizace regionu a vzniku vrcholně středověké sídelní struktury je nezbytné zabývat se také archeologií vesnických sídel, hornických sídlišť i vlastních důlních areálů a důlních děl. Nedílnou součástí činnosti pracoviště se stala terénní prospekce těžebních areálů a jejich geodetická zaměření. V současnosti jihlavské pracoviště koordinuje vlastní činnost s ostatními archeologickými institucemi v regionu (Muzeum Vysočiny v Jihlavě a Muzeum Vysočiny v Havlíčkově Brodě).

Velmi důležitou složkou činnosti jihlavského pracoviště je prezentace výsledků své práce laické i odborné veřejnosti. Kromě různě pojatých výstupů v tisku, rozhlasu a televizi, provádějí odborní pracovníci přednášky pro veřejnost v rámci muzeí (Jihlava, Havlíčkův Brod), dále v rámci městských kulturních zařízení a knihoven (Pelhřimov, Humpolec) i v rámci škol (např. Gymnázium Humpolec).

1.2.3. Laboratoř

V roce 2009 laboratoř, stejně jako v minulosti, zpracovávala takřka výhradně nálezový fond ze záchranných archeologických výzkumů brněnského a jihlavského pracoviště. Během uplynulého roku byly v laboratoři zpracovány soubory z cca 15 výzkumů. Kromě základního ošetření a inventarizace keramiky se zde dále prováděla konzervace kůží a drobných dřevěných předmětů. Konzervaci drobných nálezů provádí pracoviště Jihlava, které je pro tuto činnost technicky lépe vybaveno.

I v minulém roce pokračovala spolupráce s Vyšší odbornou školou uměleckých řemesel v Brně-Maloměřicích v restaurování keramiky i s Technickým muzeem v Brně v oblasti konzervace kovových předmětů. Nově byly kovové předměty konzervovány laboratoří archeologického pracoviště NPÚ, ú. o. p. Olomouc a ú. o. p. Ostrava.

1.2.4. Knihovna a archiv

Ke konci roku 2009 knihovna dosáhla počtu 1250 titulů. K rozšíření knihovního fondu každoročně přispívá i meziknihovní výměna publikací za sborníky FUMA a další tituly, na jejichž vydání se Archaia Brno podílí.

V archivu nálezových zpráv je uložena i terénní dokumentace ze všech archeologických výzkumů brněnského pracoviště. Je zde umístěna i starší dokumentace z výzkumů, které prováděl dříve ArÚ ČSAV a ÚAPP Brno (PhDr. Rudolf Procházka).

Archivována je fotodokumentace, a to jak v podobě fotografií, negativů a diapozitivů, tak v elektronické formě.

Průběžně je doplňována i videodokumentace, která je pořizována na většinu archeologických i stavebních výzkumů. Její převážná část je již převedena do elektronické podoby.

2. ZÁCHRANNÉ ARCHEOLOGICKÉ VÝZKUMY (ZAV) V ROCE 2009

Těžištěm výzkumné činnosti Archaia Brno o.p.s. jsou záchranné archeologické výzkumy. Jejich základním smyslem je záchrana informací a nálezů, kterým hrozí nenávratné zničení v důsledku destruktivních a nevratných zásahů do archeologických lokalit, respektive terénů především v důsledku stavebních aktivit nejrůznějšího druhu. Záchranný, případně i předstihový archeologický výzkum se vždy skládá z terénní části a ze zpracování jeho výsledků do nálezné zprávy. Zpracování probíhá buď souběžně s terénní částí výzkumu, nebo následuje bezprostředně po ní. V současnosti pracovníci společnosti provádí výzkumy na území Jihomoravského, Olomouckého, Zlínského a Moravsko-slezského, Jihočeského a Východočeského kraje a na území kraje Vysočina. Hlavními systematicky sledovanými regiony zůstávají historické jádro Brna a jeho historická předměstí a kraj Vysočina.

Realizace záchranného archeologického výzkumu je v rámci Archaia Brno o.p.s. chápána jako komplexní mezioborová práce podrobně formulovaná na webových stránkách Archeologického ústavu v Praze.¹

2.1. Seznam ZAV zahájených v roce 2009

kód	název akce		vedoucí
A001/2009	Břeclav - zámek (vyklízení suterénu)	Brno	Václav Kolařík
A002/2009	Horní Dubňany - kostel (dešťová kanalizace)	Brno	David Merta
A003/2009	Brno - Mondscheinova (přeložka parovodu)	Brno	Marek Peška
A004/2009	E-ON - obnova NN (hromadná objednávka)	Jihlava	Petr Hrubý
A005/2009	Brno - Mondscheinova (bytové domy)	Brno	Marek Peška
A006/2009	Parcely (interní projekt Rudolf)	Brno	Rudolf Procházka
A007/2009	Brno - Rezidence Mojžírovo náměstí	Brno	Václav Kolařík
A008/2009	Obrataň - stavba přípojky NN	Jihlava	Petr Hrubý
A009/2009	Grupo Picasso - ŘD Jihlava	Jihlava	Petr Hrubý
A010/2009	Brno - Blok Mendlovo náměstí	Brno	Antonín Zúbek
A011/2009	Bystřice nad Perštejnem - rekonstrukce náměstí	Brno	Marek Peška
A012/2009	Jihlava - kostel sv. Kříže	Brno	David Merta
A013/2009	EON hromadná objednávka	Jihlava	Petr Hrubý
A014/2009	Brno - Panenská (Parking)	Brno	David Merta
A015/2009	Svatobořice-Mistřín (silnice)	Brno	David Merta
A016/2009	Brno - Husova (Blok)	Brno	Antonín Zúbek
A017/2009	Jihlava - Pávovská ulice (rek. STL)	Jihlava	Petr Hrubý
A018/2009	Brno - Vídeňská ulice (stavba byt. domu Komfort)	Brno	Marek Peška
A019/2009	Úsobí - kostel sv. Petra a Pavla	Jihlava	Petr Hrubý
A020/2009	Brno - Běhounská (rekonstrukce)	Brno	David Merta
A021/2009	Luka nad Jihlavou - obytný soubor RD (ul. Jeclovská-Otinská), 2. etapa	Jihlava	Petr Hejhal
A022/2009	Humpolec - přístavba adm. objektu a parkoviště (areál HSE)	Jihlava	Petr Hejhal
A023/2009	Brno-Benešova (Blok 22b)	Brno	Antonín Zúbek
A024/2009	Brno - náměstí Svobody (sadová úprava)	Brno	Antonín Zúbek
A025/2009	Jedovnice - farská zahrada č.p. 12/4	Brno	Petr Holub
A026/2009	Jihlava - ZOO (Jakubské náměstí - rek. STL)	Jihlava	Petr Hejhal
A027/2009	Žirovnice - revitalizace zámeckého pivovaru čp. 185/1	Jihlava	Petr Hejhal
A028/2009	Humpolec - Dolní náměstí (revitalizace parku - fontána)	Jihlava	Petr Hejhal
A029/2009	Pelhřimov - Myslotínská ul. (STL plynovody)	Jihlava	Petr Hrubý
A030/2009	VD Vřesník - odstranění nánosů	Jihlava	Petr Hejhal
A031/2009	Brno - Trčílkova (budova Centrum)	Brno	Antonín Zúbek
A032/2009	Vícenice - vodní nádrž Rozběhlo	Jihlava	Petr Hrubý

¹ viz http://www.arup.cas.cz/cz/pamatkovaochrana/definice_archeologickeho_vyzkumu.html

A033/2009	Silnice I/34 Ondřejov-Pelhřimov	Jihlava	Petr Hrubý
A034/2009	SHP - Jihlava, Masarykovo nám. 15, 16	Brno	David Merta
A035/2009	Veselí nad Moravou - Bartolomějské náměstí (rekonstrukce)	Brno	David Merta
A036/2009	Jaroměřice nad Rokytnou - přístavba nové tělocvičny	Jihlava	Petr Hrubý
A037/2009	Jihlava - Růžová ulice (E.ON)	Jihlava	Petr Hrubý
A038/2009	Kestřany-zámecká zahrada	Brno	David Merta
A039/2009	Ledeč nad Sázavou - ul. Jaroslava Haška (oprava komunikace)	Jihlava	Petr Hejhal
A040/2009	Brno - Blok 46 (sanace podzemí)	Brno	Marek Peška
A041/2009	Brno - Blok 9a a 10 (sanace podzemí)	Brno	Marek Peška
A042/2009	Zubštejn - zpřístupnění zříceniny hradu pro turisty	Brno	David Merta
A043/2009	Deštná - hrad Rumberk	Brno	Antonín Zůbek
A044/2009	Telč - Jesuitská kolej	Brno	David Merta
A045/2009	Obce Věžná, Makovec, Bratčice (obnova NN)	Brno	Petr Hrubý
A046/2009	Brno - Nová radnice, Zelný trh (zpřístupnění podzemí)	Brno	Marek Peška
A047/2009	Jihlava - komunikace Pod Brněnským mostem	Jihlava	Petr Hrubý
A048/2009	Zhořec u Stonařova - stavba U Tří hrází	Jihlava	Petr Hrubý
A049/2009	Počátky - rek. Kina na multifunkční kulturní centrum	Jihlava	Petr Hrubý
A050/2009	Silnice II/409 Počátky - průtlak (subd.)	Jihlava	Petr Hrubý
A051/2009	Hornická lokalita na Pelhřimovsku (subd.)	Jihlava	Petr Hrubý
A052/2009	Havl. Brod - revival. Centra města	Jihlava	Petr Hejhal
A053/2009	Pacov - oprava čerpací stanice	Jihlava	Petr Hrubý
A054/2009	Jihlava - U Mincovny č. 6	Brno	David Merta
A055/2009	Třebíč - Basilika sv. Prokopa (rekonstrukce kanalizace a odvlhčení)	Brno	David Merta
A056/2009	Blansko - kostel sv. Martina (rekonstrukce fary)	Brno	Marek Peška
A057/2009	E-ON - arch. dohledy	Jihlava	Petr Hrubý
A058/2009	E-ON - arch. dohledy	Jihlava	Petr Hrubý
A059/2009	Brno - Palackého tř. (areál VŠZv.) - inž. Sítě	Brno	Václav Kolařík
A060/2009	Brno, blok 21b	Brno	Lenka Sedláčková
A061/2009	Brno - Moravské náměstí (rekonstrukce)	Brno	Václav Kolařík
A062/2009	Brno - Moravské náměstí-Rooseveltova (kanalizační sběrač)	Brno	Václav Kolařík
A063/2009	Pacov - Autengruberova ulice (rekonstrukce STL)	Jihlava	Petr Hrubý
A064/2009	Brno - veterinární a farmaceutická univerzita	Brno	David Merta
A065/2009	Kestřany - Dolní tvrz	Brno	David Merta
A066/2009	Kestřany - Horní tvrz	Brno	David Merta
A067/2009	KÚ Brno – dvůr (bývalý augustiniánský klášter)	Brno	David Merta
A068/2009	Šardice	Brno	David Merta
A069/2009	Jemnice, kostel sv. Víta, sanace podzemí	Brno	David Merta

2.2. Seznam nálezových zpráv dokončených v roce 2009

NZ č.	název akce	pracoviště	autor	kód akce
SHP01/09	Dům u červeného raka, shp	Brno	David Merta	A078/2008
01/09	Velká Bíteš - Tyršova ul. (kanalizace 7725)	Brno	Petr Holub	A022/2008
02/09	Horní Dubňany - kostel (dešťová kanalizace)	Brno	David Merta	A002/2009
03/09	I/34 Květinov most event. č. 34-040	Jihlava	Petr Hrubý	A011/2008
04/09	Pošná - odvlhčení kostela sv. Bartoloměje	Jihlava	Petr Hejhal	A076/2008
05/09	Brno - Husova (Blok 20b)	Brno	Antonín Zůbek	A016/2009
06/09	Jedovnice - farská zahrada č.p. 12/4	Brno	Petr Holub	A025/2009
07/09	Brno - Pekařská	Brno	Dana Zapletalová	A033/2005
08/09	Kestřany - zámecká zahrada	Brno	David Merta	A038/2009
09/09	Brno - Královo Pole (bednárna - rekonstrukce)	Brno	Petr Holub	A052/2008
10/09	Luka nad Jihlavou - obytný soubor RD (ul. Jeclovská -Otinská), 2. etapa	Jihlava	Petr Hejhal	A021/2009
11/09	Humpolec - Dolní náměstí (revitalizace parku - fontána)	Jihlava	Petr Hejhal	A028/2009
12/09	Humpolec - přístavba adm. objektu a parkoviště (areál HSE)	Jihlava	Petr Hejhal	A022/2009
13/09	Ledeč nad Sázavou - ul. Jaroslava Haška (oprava komunikace)	Jihlava	Petr Hejhal	A039/2009
14/09	I/34 Roušňany - Pohled	Jihlava	Petr Hrubý	A067/2008
15/09	Jihlava, U Mincovny - SHP	Brno	David Merta	A054/2009
16/09	Jihlava, Masarykovo nám. 15, 16	Brno	David Merta	A034/2009
17/09	Brno - blok Mendlovo nám.	Brno	Antonín Zůbek	A010/2009
19/09	Brno, Benešova - blok 22b	Brno	Antonín Zůbek	A023/2009
19/09	Deštná - hrad Rumberk	Brno	Antonín Zůbek	A043/2009
20/09	Brno, Rašínova II. - kanalizace	Brno	Václav Kolařík	A080/2008
21/09	Brno, Blok 21 b	Brno	Lenka Sedláčková	A060/2009
22/09	Olomouc - Sever 2	Brno/Olomouc	Martin Moník	A018/2006
23/09	Šardice	Brno	David Merta	A068/2009
24/09	Brno, Moravské nám. KU	Brno	David Merta	A067/2009
25/09	Brno, Palackého tř. (areál VŠ)	Brno	Václav Kolařík	A059/2009
26/09	Brno, Jakubská ul.	Brno	Marek Peška	A086/2007
27/09	Brno, blok 46	Brno	Merta/Peška	A040/2009
28/09	Jemnice, kostel sv. Víta, sanace podzemí	Brno	David Merta	A069/2009

2.3. Stručné zprávy o záchranných archeologických výzkumech (ZAV)

2.3.1. ZAV brněnského pracoviště

Výzkumy prováděné v roce 2009 lze rozdělit do tří skupin:

- 1) rozsáhlejší plošně exkavované výzkumy;
- 2) výzkumy realizované v rámci projektu „Sanace brněnského podzemí“;
- 3) menší terénní výzkumy a dokumentace inženýrských sítí;
- 4) výzkumy, jejichž terénní části proběhly již dříve, ale v roce 2009 došlo k jejich zpracování a vyhodnocení.

Ad 1.1) Rozsáhlejší plošně exkavované výzkumy na území Brna

Pokračoval výzkum na Pekařské ulici 53 (akce A066/2008), započatý již v roce 2008. Výzkum na Orlí bude pokračovat i v roce 2010. Uskutečnily se akce v prostoru Mojžírova náměstí 6, 7, (akce A007/2009) a na Vídeňské ulici (akce A018/2009). Začal výzkum na ulicích Běhounská, Brandlova, Joštova, Solniční, na Moravském náměstí (akce A061/2009) a v Panenské ulici (A014/2009), který bude pokračovat i v roce 2010.

Ad 1.2) Rozsáhlejší plošně exkavované výzkumy mimo území Brna

Rekonstrukce Masarykova náměstí v Bystřici nad Perštejnem (A011/2009), kostel Povýšení sv. kříže (A012/2009), silnice Svatobořice-Mistřín (A015/2009), hrad Rumberk (A043/2009), Telč – Jezuitská kolej (A044/2009), Kestřany – Horní tvrz (A066/2009).

Ad 2) Sondy dokumentované v rámci projektu „Sanace brněnského podzemí“

V rámci projektu „Sanace brněnského podzemí“, o němž jsme podrobněji informovali v roce 2000 (Merta-Peška-Procházka-Sadílek 2000, 36), bylo v roce 2009 realizováno 6 akcí. „Sanovány“ byly bloky 9a, 10 - Měnínská ulice, Novobranská ulice, Orlí ulice (akce A41/2009), 20b - Husova ulice (akce A016/2009), 21b - Josefská ulice (akce A060/2009), 22b - Benešova ulice (akce A023/2009) a 46 - Komenského náměstí (akce A040/2009). Sondy byly položeny také na Mendlově náměstí (akce A010/2009).

Ad 3.1) Výzkumy menšího rozsahu na území Brna

Běhounská ulice (akce A020/2009), Dominikánské náměstí 1, Zelný trh (akce A046/2009), Joštova ulice, Moravské náměstí (akce A080/2008), Moravské náměstí 1 (akce A067/2009), Moravské náměstí, Rooseveltova ulice, Solniční ulice (akce A062/2009), náměstí Svobody (akce A024/2009), Trtlíkova ulice 18 (akce A031/2009).

Ad 3.2) Výzkumy menšího rozsahu mimo území Brna

Břeclav zámek (A001/2009), kostel sv. Petra a Pavla v Horních Dubňanech (A002/2009), Jedovnice inženýrské sítě ve farské zahradě (A025/2009), Kestřany – zámecká zahrada (A038/2009), hrad Zubštejn (A042/2009), Třebíč – zámek (A055/2009), Blansko – rekonstrukce fary při kostele sv. Martina (A056/2009), Kestřany – Dolní tvrz (A065/2009).

Ad 4) Zpracování a vyhodnocení již ukončených terénních částí výzkumů

V roce 2009 bylo dokončeno zpracování výzkumů, které proběhly v roce 2006 až 2008. Jde o následující: ulice Bašty 2-4 (akce A020/2008), Božetěchova ulice 2 (akce A006/2006, A015/2006, A090/2006), Jakubská ulice, Rašínova ulice (akce A086/2007).

Předběžné výsledky jednotlivých výzkumů (akce jsou řazeny abecedně podle katastrů):

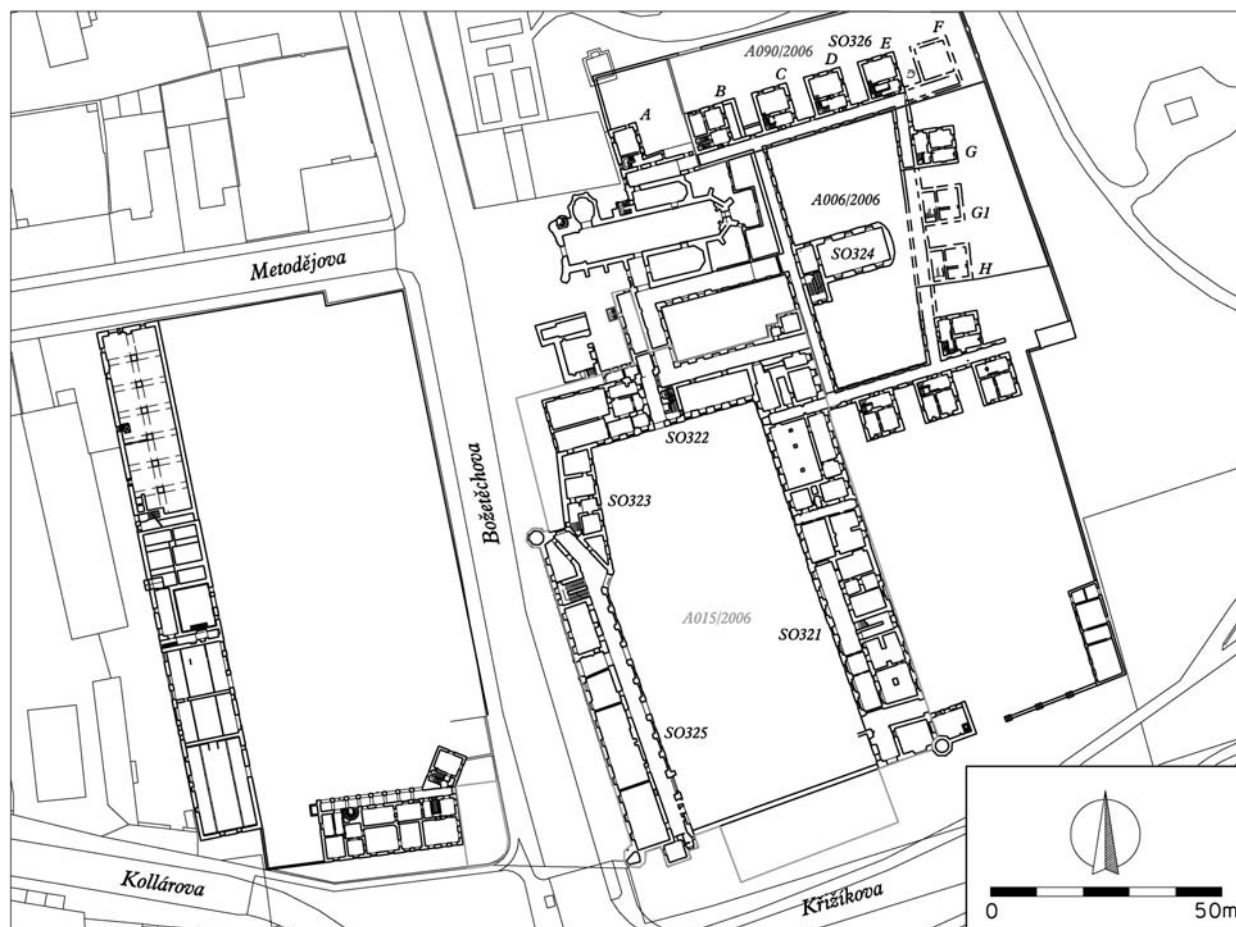
Blansko (Okr. Blansko), rekonstrukce fary při kostele sv. Martina (akce 00/2009).

Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

K. ú. Brno – Královo Pole

Božetěchova ulice 2, parc. č. 3, 5/1 (akce A006/2006, A015/2006, A090/2006). Středověk, novověk. Klášter. Záchranný výzkum.

V roce 2009 bylo ukončeno zpracování rozsáhlého archeologického výzkumu, který probíhal od ledna 2006 do srpna 2008 v souvislosti s celkovou rekonstrukcí areálu bývalého kartuziánského kláštera v Brně-Králově Poli. Účelem výzkumu bylo zdokumentovat ohrožené archeologické památky narušené stavebními pracemi. Realizován byl v rámci tří akcí (akce A006/2006 – objekt refektáře SO324, akce A015/2006 – objekty SO321, SO322, SO323, SO325, SO422 a akce A090/2006 – severní klausury SO326).

Situační plán kartuziánského kláštera s označením jednotlivých objektů.

Akce A006/2006 (SO324) Božetěchova 2, bývalý kartuziánský klášter

Výkopové práce v rámci této akce zasáhly interiér refektáře, západní křídlo chodby velkého ambitu, dvorek s křížovou kaplí a dvorek za presbytářem kostela Nejsvětější Trojice. Byly také sledovány výkopy kanalizace v prostoru velkého ambitu a s nimi související odkrytí zdív cel G1 a H.

Všechny dokumentované výkopy v tomto prostoru prokázaly navýšení terénu souvrstvím novověkých navážek (18. století) o mocnosti 1-2 metry. Navážka dorovnáva původní terén klesající k východu. V úrovni půdního typu byly zachyceny ojedinělé pravěké objekty kultury s lineární keramikou

Při dohledu výkopu kanalizace na dvorku za presbytářem kostela byly v severozápadní části narušeny dva hroby. V místě je lokalizován hřbitov kartuziánů. Další výkopové práce díky vrstvě navážek již hrobové celky nenarušily. Kosterní ostatky byly ponechány v místě nálezu.

V rámci hloubení kanalizační rýhy v prostoru předpokládané cely G1 byla odkryta původně nadzemní zdiva této cely. Bagrováním byl poškozen původní vstup v jihovýchodním rohu s polosloupem opatřeným profilovanou římsou. Aby nedošlo k dalšímu poškození dochovaných konstrukcí cely byla trasa kanalizace přeložena do volného prostoru mezi cely G a G1. Byla tak jen částečně poškozena zdiva chodby velkého ambitu. Archeologickým výzkumem bylo dokumentováno v jihozápadním rohu cely G1 umístěné schodiště, původně vedoucí z přízemí do patra cely. Vestavbu schodiště do jihozápadního nároží cely je možné klást nejdříve do závěru 16. století. Jeho zánik lze na základě keramického materiálu, vyzvednutého ze suťového zásypu datovat do 18. století. Interiér cely byl dlážděn pálenými čtvercovými dlaždicemi kladenými souběžně s obvodovými stěnami. Cely byla z exteriérové strany omítána.

Sondáží byl ověřen severozápadní roh cely H v napojení na velký ambit.

Akce A015/2006 Božetěchova 2, bývalý kartuziánský klášter

SO321

V objektu byly kromě odkrytých stojících konstrukcí archeologicky dokumentovány úrovně snižovaných podlah a výkopy inženýrských sítí (kolektoru). Archeologickým průzkumem byly prokázány pozůstatky gotických konstrukcí předcházejících výstavbě východního křídla nádvoří.

SO322

V objektu byly dokumentovány dochované nadzemní reliкty gotických zdív, plošně byly dokumentovány středověké a novověké konstrukce odkryté snížením podlah. Jediným plošným zásahem do terénu byla přípojka kolektoru v chodbě malého ambitu. Dokumentovány byly také archeologické situace v rámci výkopů IS (kanalizace), které představovaly reliкty do podloží tesaných sklípků a torzálně dochovaná gotická základová zdiva.

V prostoru chodby malého ambitu byla dokumentována podlaha z pálených čtvercových dlaždic a dále byla ve výkopu kanalizace zachycena do povrchu půdního typu zahluobená pec. Odkrytý reliкт pece se nepodařilo datovat. Vlastní pec byla porušena konstrukcí dispozičně navazující na severní zdivo sklepů tzv. bednárný. Podobně jako objekt bednárný musíme i tuto konstrukci datovat do předklášterního období a lze ji spojit s lokalizací markraběcího sídla.

Velice důležité poznatky byly získány při výkopu technických kanálů v rámci místnosti 29 – staré kapitulní síně. Jedná se o zjištěné konstrukce, které dispozičně navazují na podsklepení objektu. Na základě skladby zdiva je opět můžeme datovat do předklášterního období. Ještě v průběhu středověku proběhla přestavba celého prostoru, kdy byl zřízen nový vstup v severní stěně z prostoru malého ambitu.

SO323

V exteriéru západně objektu SO323 byla po snížení terénu začištěna chlebová pec. Byla již dříve odstraněna, ale dle nálezu základového zdiva můžeme uvažovat o komoře hruškovitého půdorysu s nízkou klenbou. Obsluhována byla z nepravidelně obdélného předpecí přístupného jak z jihu, tak z východu z interiéru SO323.

Složitá, především co se týče odhalených konstrukcí, byla situace v interiéru objektu SO323. Při snižování podlah byla odhalena základová zdiva náležející snad ještě předklášterní stavební fázi. V jihozápadním nároží konstrukce s.j. 4962=4978=4968 bylo situováno topeniště s.j. 4979 s komínem pro odvod kouře či tepla v síle zdiva s.j. 4978. Do interiéru stavby byla vsazena ještě místnost tvořená zdí s.j. 4966, 4967. Původně byla tato prostora klenuta valenou klenbou. Otázkou je zda funkčně souvisí s domem s.j. 4962=4978=4968 či topeništěm s.j. 4979.

V severní části místnosti 9 byla narušena zděná odpadní jímka nepravidelného půdorysu. Jímka sbírala fekálie ze dvou částečně či zcela dosud dochovaných převětů v 1. a 2. nadzemním podlaží (místnost 8, resp. místnost 125). Částečně zasahoval objem jímky až pod nárožní věžičku budovy.

Vlastní budova bývalé sýpky má gotické jádro, představované reliкty obvodových stěn s.j. 4901, 4957, 4923, přestavěné renesančně. S renesanční fází lze spojit i výstavbu příček a kleneb přízemí. Ve 2. nadzemním podlaží je v severních dvou třetinách stavby po obou stranách ve stěně s.j. 4911=4929 primárně prolomena trojice snad renesančních oken. Okna byla umístěna v okenních nikách sahajících až na úroveň předpokládané podlahy. V jižní části východní stěny byl sledován reliкт kamenné zdi s okénkem s rovným kamenným překladem. Tuto situaci je možné interpretovat jako okénko dymné jizby nacházející se v 1. nadzemním podlaží náležející k nejstarší stavební fázi budovy. S touto stavební fází by mohl souviset dokumentovaný vstup v jižní stěně. Vstupní otvor se světlostí cca 3,5 m byl do interiéru segmentově zaklenut. Do exteriéru byl záklenek vstupu v podobě lomeného oblouku. V závěru 18. století byla obvodová zdiva budovy zvýšena a do budovy vsazeno mezipatro s plochým záklopovým stropem z jedlových trámů. Smýcení stromů pro trámy bylo dendrochronologicky datováno do léta roku 1784 (dendrochronologické vzorky 5-10, *Rybniček, 2005*). Úprava budovy na sýpku proběhla tedy bezprostředně po zrušení kláštera.

Z dubových klestín v obvodových zdech místností 124 a 125 byla získána dendrochronologická data určující barokní přestavbu vstupního nádvoří do let 1666 – 1676 (vzorky 11-13, *Rybniček, 2005*).

SO325

Největším terénním zásahem v objektu SO325 byl výkop kolektoru v interiéru. Trasa kolektoru byla zkoumána v šířce cca 2,4 m a délce 30,5 m. Do prostoru SO325 můžeme snad již od pozdního středověku lokalizovat klášterní pivovar. S budovou pivovaru souvisí dochované relikty obvodových stěn budovy a základy příček. Vůči terénu se jednalo o polozahloubené prostory, jak napovídají odkryté schody s.j. 6955 s relikty kamenných ostění vstupu v konstrukci 6957. Podlaha byla tvořena cihelnou dlažbou.

Z novověkých aktivit byla v trase kolektoru odkryta pec neznámého účelu. Jednalo se o čtvrtkruhově zahnutý klenutý kanál vlastní pece s vyzděným obslužným prostorem. Interpretace pece není možná, snad souvisela s fungováním pivovaru. Pec prozkoumal již v 70. letech 20. století J. Bukovský, který nález interpretoval jakožto pozůstatek teplovzdušného topení (hypocausta). J. Bukovský s D. Cejnkovou (1975, 237) a později i L. Konečný (1983, 460-462) jej datují do 14. století. Na základě znovuodkryvu zařízení a pořízené dokumentace můžeme říci, že datování do období středověku je vyloučeno. Z použitého formátu cihel lze soudit, že zařízení vzniklo snad někdy v průběhu 17. století.

V jižní části se trasa kolektoru napojovala průrazem do sklepa s.j. 5921. Výstavba sklepa narušila objekt s.s.j. 009 zaniklý v průběhu 13. století. Další objekty v jižní části kolektoru lze interpretovat jako zahloubené zemní sklípky a na základě nalezeného keramického materiálu můžeme datovat jejich zánik již někam k polovině 13. století. Jedná se o jedny z nejstarších objektů zkoumaných v areálu kláštera a je nutné v této souvislosti uvažovat, že jižní část klášterního komplexu zasahuje již do oblasti původní vsi Královo Pole, zmíněné v pramenech již před polovinou 13. století.

V severní části kolektoru byly archeologické situace zkoumány z úrovně povrchu půdního typu či reliktů středověkých vrstev, jelikož terén zde nebyl zničen výstavbou budov pivovaru. Díky tomu se zde projeví kumulace sloupových jam, jakožto pozůstatků lehčích dřevěných či dřevohliněných konstrukcí. Bylo zachyceno i několik linií drobných kúlových jamek, které snad naznačují lehčí příčky či plůtky dělící prostor.

SO422

Objekt SO422 představuje stavební jámu posluchářského objektu II. V západní části plochy byl zachycen průběh příkopu kultury s lineární keramikou. Do období kultury s lineární keramikou lze také datovat objekt s.j. 4511. Převážnou část objektů tvoří nedatovatelné sloupové jámy. V případě nálezů keramiky v zásepech sloupových jam je můžeme datovat od poloviny 13. do 15. století. Z interpretovatelných objektů zachycených v rámci zkoumané plochy lze jmenovat např. relikt sklípku či zásobní, popř. odpadní jámu.

Zajímavým nálezem technologického zařízení byl odkryv sladovnické pece s.s.j. 083, 087. Nachází se v prostoru bývalé klášterní sladovny, která je vyznačena na vedutě M. Aretia i na plánu K. Stoscheka. Jedná se o výjimečně dochované technologické zařízení pro výrobu horkého vzduchu využívaného na sušení sladu pro pivovarnickou výrobu. Nejstarší fázi částečně zahloubeného objektu pece lze snad na základě keramických nálezů z komunikační úrovně s.j. 4352 zařadit již do období před třicetiletou válkou. Mnohem více informací máme ke druhé vývojové fázi zařízení (17. století). Jednalo se o dvoukomorovou pec fungující na principu hypocausta. Oheň v dolní komoře vyhříval tahovými otvory akumulací médium v horní komoře. Po jeho nahřátí se oheň vymetl a vzniklý horký vzduch se využíval k sušení sladu. Vstup do předpecí byl zajištěn šíjí ve východní stěně. Šíje byla v jedné z fází vymezena vyplétanou stěnou, ve druhé pak lehčí konstrukcí opřenou o kúly. Cihelné zdivo pece bylo pojeno plastickou hlínou (spraš). Podlaha horní komory byla tvořena cihlami pokládanými na styčnou plochu. Podlaha dolní komory (s.j. 5929) byla tvořena cihlami pokládanými na ložnou plochu.

Většinu jižní části odkryté plochy zabíral objekt hliníku s.s.j. 128. Jedná se o poměrně rozsáhlý výkop sloužící pravděpodobně pro těžbu hlíny. Dolní hranice výkopu se zastavila na propísčitélé nivní uloženině, která určovala hladinu spodní vody. Hliník zanikl snad na přelomu 14. a 15. století, nebo v průběhu 15. století. Do 15. a na přelom 15. a 16. století lze na základě nalezeného materiálu datovat nejmladší úroveň zásypů – dorovnávkou proklesů terénu. Datování podpořil i nález ražby dolnorakouského půlfeniku z let 1365 – 1388 ve vrstvě s.j. 4382. Z objektu hliníku pochází bohatý soubor stavební keramiky, m.j. i plochá střešní taška s glazovaným povrchem. Lze pouze spekulovat o souvislosti hliníku se západněji zachycenou pecí s.s.j. 230.

V západní obvodové stěně stavební jámy SO422 bylo narušeno obvodové zdivo pece s.s.j. 230 o straně 5,5 metru. Další reliktů pece byly sledovány v řezech v rámci výkopu

kanalizace. Zjištěné rozměry pece čtvercového či obdélného půdorysu jsou 5,5 x min. 4,5 m, výška zdiva min. 2 m (z toho cca 1,3 m zahřobeno pod úroveň terénu, zbytek představovalo původně nadzemní zdivo). Jedná se o rozměrově rozsáhlé výrobní zařízení, jež nelze na základě torzovitých nálezových okolností blíže interpretovat. Můžeme uvažovat o cihlářské či vápenické peci, či o souvislosti s provozem pivovaru.

SO521, 522 – terénní úpravy nádvoří; kanalizace

V rámci rekonstrukce nádvoří bylo archeologicky dokumentováno plošné snižování terénu a výkopy inženýrských sítí.

Složitá nálezová situace se projevila v severovýchodním koutě nádvoří. V těchto místech se nacházely pozůstatky zdív blíže neznámých středověkých staveb. Při budově SO322 a v přilehlé kanalizační rýze byl dokumentován relikt snad tříprostorového gotického domu, který již není zobrazen na vedutě ze závěru 17. století. Nelze vyloučit, že tato stavba souvisí s předklášterní zástavbou a to buď jako součást markraběcího dvorce, nebo zástavba sousední parcely. Základová zdiva druhého středověkého domu, zachyceného ještě na vedutě M. Aretia nelze z torzovité nálezové situace interpretovat. Souvisí s nimi několik dokumentovaných úrovní maltových lůžek dlažby či maltových podlah. V podlaze s.j. 7932 byla zachycena rýha základového věnce vyhořelého trámu s.j. 7933. Je tedy možné, že některé podlahy náležejí starším částečně dřevohliněným stavbám.

Při objektu SO 323 byl v kanalizační rýze dokumentován relikt zahřobené suterénu dřevohliněné stavby. Na gotické jádro objektu SO323 snad navazovaly konstrukce s.j. 6997 a 7901, přičemž druhá jmenovaná reprezentuje spolu se s.j. 7945 a 7946 pozůstatek dělicí zdi nádvoří, jak je vyobrazena na vedutě M. Aretia.

Akce A090/2006 Božetěchova 2, bývalý kartuziánský klášter

SO 326 – severní klauzury

V rámci severních klauzur byly sledovány výkopy kanalizací v exteriéru i interiéru objektu, stavebněhistoricky byl také zhodnocen a zdokumentován vývoj zdív.

Pro zjištění dochování archeologických situací byla před zahájením výkopových prací kanalizace položena do prostoru mezi celami B a C zjišťovací sonda. Nejstarší dokumentovanou aktivitou byl nerozeznatelný objekt kultury s lineární keramikou v rámci půdního typu. Středověké předklášterní osídlení je zde reprezentováno několika sloupovými jámami. Přibližně ve směru S - J protínala sondu konstrukce s.j. 6923, která tvořila východní stěnu gotické cely B. Ke zdi byla přizděna konstrukce s.j. 6924 tvořící obvodovou zeď předsíně přístupnou z velkého ambitu. Stratigrafická sekvence výstavby cely je uzavřena dorovnávkou terénu, kterou lze datovat do 14. století.

Gotická podoba cely B byla zbourána v závěru 17. století. Nahradila ji patrová novostavba s masivním krovem (datováno 1693; *Kyncl 2006*). Stejně jako v případě cely A se tedy změnila dispozice i poloha objektu (*Bukovský 1994, 18-19*). Půdorysně ani vnitřním členěním se novostavba neliší od svých gotických předchůdců, odlišuje se však využitím místností. Z obytné místnosti v přízemí se stává kuchyně, dílna je situována v severovýchodním rohu. Mění se orientace oken opatřených kamenným ostěním, která jsou směřována k východu a severu. Horní patro je celé obyvatelné. Odvod zplodin z kamen obsluhovaných z předsíně obstarává centrálně umístěný komín. V přízemí cely bylo zachyceno topeniště.

Při snesení vnějších i vnitřních omítek jednotlivých cel a chodby velkého ambitu byly učiněny důležité poznatky o stavební podobě gotických cel. Ty jsou v případě cel C, D a E díky nárůstu terénu zachovány jako sklepní podlaží současných budov. Cely byly primárně přízemní, dvou či trojprostorové dispozice na obdélném půdorysu 7,9 x 9,2 m s delší osou ve

směru S – J (vnitřní rozměr cely činí 6,2 x 7,6 m). Zdivo je kamenné, zděné na béžovou hrubou maltu. Pro dorovnání řádků zdiva je použito zlomků stavební keramiky, především prejzů. V první stavební fázi byl interiér cely osvětlen dvojicí oken umístěných v západní stěně. Okna byla zaklenuta segmentovým záklenkem z cihel. Mezi okny byl situován komín vyložený z líce zdi. V severní stěně při severovýchodním nároží byl umístěn vstup do prostoru mnišské zahrádky zaklenutý lomeným obloukem do exteriéru. Z interiéru byl záklenek vstupu segmentový. Další vstup do cely je situován v jižní části východní stěny při styku zdiva cely s obvodovým zdivem velkého ambitu. Všechny zmíněné architektonické detaily jsou vyzděny z cihel o šířce 13 – 13,5 a výšce 8,5 – 9 cm.

Jednotlivé cely jsou komunikačně propojeny prostřednictvím velkého ambitu. V severní stěně severního křídla ambitu byly v pravidelných rozestupech sledovány pozůstatky tří vstupů vedoucích do prostoru zahrádky mezi celami, resp. do kryté předsíně propojující prostor ambitu a vstup do cely. Předsíň, krytá jednoduchou ke stěně ambitu přiloženou pultovou střechou, usnadňovala komunikaci, respektive obsluhu cely v případě nepříznivých klimatických podmínek. Vnitřní dispozice gotické cely byla, jak je již výše zmíněno, členěna zřejmě na tři prostory. V severozápadní části se nacházela jediná vytápěná místnost cely, určená ke spánku, jako pracovna i oratoř (cubiculum). V celách D a E se v tomto prostoru podařilo odkrýt pozůstatek kamenného soklu kamen s podlahou tvořenou dlaždicemi z pálené hlíny. V severovýchodní části cely se nacházela dílna, ze které byl přímý přístup do zahrady.

Gotická podoba velkého ambitu s mnišskými celami zůstala v Králově Poli pravděpodobně zachována poměrně dlouhou dobu. Jediným známým pozdněgotickým či renesančním stavebním zásahem je osazení kamenných ostění oken v severní a východní stěně cely D. Tím byla narušena dispozice cel znemožňující vizuální kontakt. Renesanční úpravy také naznačuje odkrýtý vazný trám v bývalé koruně zdi cely D (západní stěna; datování po roce 1564; *Kyncl 2006*). Z jeho umístění lze usuzovat, že ještě v této době byly cely přízemní.

K velkým změnám v areálu velkého ambitu dochází pravděpodobně ve 30. letech 18. století. Svah na kterém byly cely vystavěny byl vyrovnán, čímž došlo ve východní části k navýšení terénu takřka o 3 metry. Přízemní prostory východní části severní a jižní větve a celé východní rameno velkého ambitu se tak octly v pozici suterénů. Z nové úrovně podlah severního křídla velkého ambitu byla získána dubová kleština dendrochronologicky datovaná po roce 1725 (*Rybniček 2006a*; vz. č. 72). Přízemní cely severního křídla ambitu (C, D, E, F) musely být nastaveny a vznikla dnes známá dispozice se vstupem do cely přímo z chodby a zalomeným podávacím okénkem osazeným ze strany chodby kamenným ostěním. Z výdřevy podávacího okénka cely D bylo získáno dendrodatum datující jeho výstavbu do období po roce 1728 (*Rybniček 2006b*; vz. č. 58). Cely východního a jižního křídla velkého ambitu byly postupně přestavovány jako novostavby bez bližšího vztahu ke své původní gotické dispozici. Do roku 1782 (zrušení kláštera) tak byly vystavěny v dnešní podobě cely G, I, K, L a M. Zbourána a připravena k přestavbě byla k tomuto datu cela G1, cela H nebyla v tomto období zřejmě obývána.

Snad někdy po roce 1710 byl v interiéru velkého rajskeho dvora vybudován nový refektář. Krov refektáře je datován k roku 1767. Krov západního křídla chodby velkého ambitu byl datován do roku 1774.

Nejstarší středověké aktivity zjištěné archeologickým výzkumem v areálu kartuziánského kláštera v Králově Poli je nutné zařadit již k polovině 13. století a lze je spojit se vznikající vsí Královo Pole. Jedná se především o nálezy ve výkopu kolektoru v rámci křídla SO325. Prostor vstupního nádvoří a jeho okolí je kontinuálně osídlen v průběhu celého středověku a stopy dřevohliněné zástavby nalézané archeologickými metodami lze jen obtížně datovat do předklášterního či klášterního období. Zástavba hospodářského zázemí kláštera se v podstatě nikterak neliší od běžné zástavby vesnické.

Ve 14. století vznikají v tomto prostoru první kamenné stavby, typologicky snad podobné měšťanským domům. Interpretace takovéto zástavby je nesmírně obtížná a opírá se povětšinou jen o terénní pozorování. Celkově lze říci, že v prvních kamenných stavbách není užito druhotně stavební keramiky v rámci hmoty zdiva. Stavební keramika je však běžně používána pro vyzdění stavebních detailů (okna, dveře, klenby?). Do této stavební fáze lze započítat relikt zdiv v objektu tzv. bednární a bývalé kapitulní síně. Otázkou je, zda náleží předklášterní zástavbě i některé zjištěné konstrukce v uličním křídle SO323 a SO325 (sklep zabíhající pod ulici Božetěchova – SO323, základová zdiva SO323, sklep a obvodové zdi přízemí v SO325) či v ploše nádvoří.

V poslední čtvrtině 14. století byly některé z budov zakomponovány do půdorysného schématu vznikajícího kláštera. V nejstarší stavební fázi byl vybudován kostel, malá kvadratura a velká kvadratura s mnišskými celami.

Samotné vstupní nádvoří se do dnešní podoby zformovalo v 17. století. Dendrochronologická data poukazují na stavbu střední části objektu SO321 před polovinou 17. století (*Rybníček 2006b*; vz. č. 35, 36, 44-48 datovány do let 1631 - 1652). Objekt byl vybudován na starších, gotických základech. Snad již v této době se zformovala i jižní část stávajícího objektu. Severní díl byl vystavěn později až po snesení přílehlé zástavby v prostoru nádvoří. Na základě datace vzorků 33 a 36 lze uvažovat, že se tak stalo při přestavbě celého křídla kolem roku 1770.

Přestavba celého komplexu počátkem 70. let 18. století zasáhla i křídlo SO322 (vzorky 49-55 krovu jsou datovány do let 1772 - 1774, reparace 1806 - 1807; *Rybníček 2006b*). Na základě vzorků 11-13 a 16, 17, 19, 21, 23, 24 lze datovat výstavbu stávající podoby uličního křídla (SO323, SO325) do let 1666 - 1676.

Závěrem lze říci, že archeologický výzkum v areálu kartuziánského kláštera v Králově Poli přinesl nové, velmi významné poznatky k historickému (archeologickému) i stavebnímu vývoji objektu. Na základě zjištěných skutečností lze korigovat dřívější informace z průzkumů prováděných v 60. a 70. letech 20. století (*Holub 2008*).

Mojmírovo náměstí 6, 7, parc. č. 975, 976, 977/1 (akce A007/2009). Středověk, novověk. Vesnice. Záchraný výzkum.

Brno-Královo Pole, Mojmírovo náměstí. Sklepy vrcholněstředověkých domů.

V souvislosti s plánovanou výstavbou čtyř bytových domů v Brně - Králově Poli na Mojmírově náměstí 6 a 7 byl v průběhu března až září 2009 proveden předstihový záchraný archeologický výzkum. Nebyl dosud zcela zpracován, a proto o jeho výsledcích bude referováno později. Předběžně můžeme říci, že se podařilo odkrýt pozůstatky zástavby podstatné části dvou středověkých a

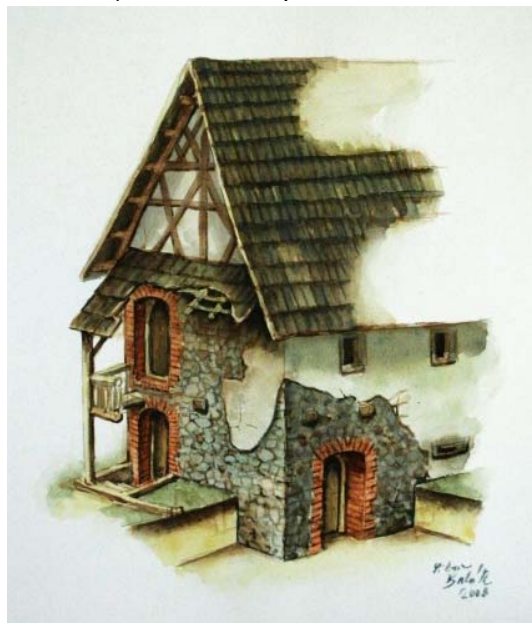
novověkých vesnických parcel Králova Pole. Reprezentovány byly několika takřka v celku dochovanými suterénními prostory středověkých domů, dokládajícími vývoj skladovacích prostor od poloviny 13. století. Nadzemní části staveb dokládají sloupové jámy vertikálních konstrukčních prvků. Na parcele vzniklo také několik lochů, z nichž byly odkrýty vstupní partie. Dřevohliněná zástavba na parcelách dominovala až do 16. či 17. století, kdy zde byl postaven první zděný dům. Dokumentovány byly i pozůstatky zděné zástavby z 19. století. V zázemí středověkých a raně novověkých domů se nacházely především hospodářské stavby, odpadní jímky, studny a zásobnice sloužící ke skladování obilí (*Kolařík, Sedláčková 2009a*).

K. ú. Město Brno

Ulice Bašty 2-4, parc. č. 351 (akce A020/2008). Středověk, novověk. Město. Záchraný výzkum.

V souvislosti s výstavbou parkovacího domu pro plánovaný hotel Padowetz ve dvoře objektu Bašty 2-4, byl v měsících dubnu až červnu 2008 proveden plošný záchraný archeologický výzkum. V roce 2009 bylo ukončeno jeho zpracování.

Prostor někdejšího hotelu Padowetz se nachází na mírném jihovýchodním svahu Petrovského vrchu, na kterém se již v pravěku rozkládalo rozsáhlé polykulturní sídliště z neolitu, doby bronzové a železné dokumentované např. na Petrovském vrchu, ve dvoraně dnešního divadla Reduta na Zelném trhu 4 a několika místech v nedaleké Josefské ulici (Peška, Zapletalová 2005, 167-176; Procházka 2000, 30-41n). Z hlediska počátků vlastního města je velmi důležitá okolnost, že v blízkosti Zelného trhu a při ulicích Josefské, Františkánské a Orlí bylo v minulosti zachyceno tzv. předlokační osídlení, přesněji sídlištní aktivity sahající do předlokačního období (Procházka, Loskotová 1999, 169 – 188). V současnosti je už zřejmé, že se nálezy z 12. století koncentrují v prostoru raně středověkých komunikací mezi někdejšími branami Starobrněnskou a Měňinskou (dnešní ulice Starobrněnská, Zelný trh, Orlí) a Starobrněnskou a Židovskou (dnešní Starobrněnská, Zelný trh, Kapucínské náměstí a Masarykova). Lze tedy předpokládat, že v prostoru při těchto ulicích existují i další zachované situace, jež osídlení z 12. století dokumentují a to nejen v prostranstvích zástavby, ale i pod současnou vozovkou (Borský, Merta, Peška, Zůbek 2007, 146-147).

Z hlediska historické topografie se sledovaný prostor nachází ve vnitřní části středověkého města v někdejší čtvrti Brněnské (quartale Brunensis), v těsné blízkosti městské hradby a Židovské brány (Porta Judeorum). Ve středověku se v těchto místech rozkládalo několik městišť (parcel) s průčelím do Uhelného trhu (*Forum Carbonum* dnes Kapucínské náměstí) a do uličky Před židovskou hradbou (*Prope portam Judeorum* dnes dolní část Masarykovy ulice; Vičar 1965, 256-257). Na základě spolehlivé veduty Brna od H. B. Beyera a H. J. Zeisera z roku 1650 lze říci, že se zde počátkem novověku nacházela hustá zástavba, jejíž počátky jsou položeny již ve 13. století. Úzký prostor mezi hradbou a zadní částí městišť s průčelím do Uhelného trhu byl zpravidla nezastavěn a úzkostlivě střežen. Jednalo se o volný koridor kolem městské strany hradby. Dobře je to patrné na již zmíněné vedutě H. B. Bayera a H. J. Zeisera, kde domovní parcelní zdi nedosahují až k hradbě, ale končí několik metrů od ní a ponechávají tak volnou komunikaci podél opevnění. Ještě roku 1650 je nařizováno brněnským kapucínům, kteří přemísťují svůj klášter z válkou zničeného předměstí pod ochranu městských hradeb, aby při jeho stavbě nechali mezi hradbami a klášterem volné místo. Roku 1652 už se sice počítá s rozšířením zahrady až k městské fortifikaci, ale zároveň se dodává, že na obou stranách zahrady musí být v ohradní zdi branka, kterou bude v případě nutnosti umožněn přístup k hradbám. Ze zmíněné uličky při hradbě byla přístupná i vlastní městiště orientovaná do Uhelného trhu. V sledovaném prostoru, který náleží zadní části těchto městišť, jsou tedy pod úrovní terénu zachovány pozůstatky hospodářské zástavby, výrobních aktivit a odpadních objektů z období středověku a novověku. Počátkem 19. století tato zástavba ustoupila projektu nové ulice z Františkova, jejíž součástí byl i Padowetzův hotel (Zatloukal 2006, 30).

Na zkoumané ploše 17 x 13 m bylo dokumentováno celkem 12 pravěkých jam (s.s.j. 33 až 35, 25, 27, 41, 43, 48, 53, 54), z nichž lze prozatím pouze tři přiřadit konkrétní archeologické kultuře. Jámy s.s.j. 54 a 53 náleží patrně neolitické kultuře vypíchané keramiky a zásobnice s.s.j. 47 únětické kultuře.

Místo dnešního dvorku bylo znovu osídleno až po řadě staletí na konci raného středověku v tzv. předlokačním období ve 2. polovině 12. století (před založením města). Do této doby náleží několik objektů, které souvisí s existencí trhové vsi a hospodářským zázemím dvorce na Petrovském vrchu. Na zkoumané ploše byly odkryty čtyři objekty s jistotou související s pekařskou resp. potravinářskou produkcí. Byly to pozůstatky dvou pecí (s.s.j. 48 a 50), které mohly sloužit současně, dále zásobní jáma (s.s.j. 21), v níž bylo patrně skladováno obilí a jáma neznámé funkce s.s.j. 41. Dle konstrukce interpretujeme obě pece jako potravinářské, sloužící hlavně k přípravě chleba. Obdobné pece již byly zachyceny dříve na ulicích Minoritská, Františkánská a Josefská (*Dejmal, Peška 2010b; Procházka 2001, 207-217*) a zdá se, že jejich identická konstrukce je zcela běžnou záležitostí i mimo Brno. Zda-li s těmito potravinářskými aktivitami souvisí i zahloubený dřevohliněný obytný (?) objekt s.s.j. 57, bude prokazatelné až po podrobné analýze keramiky ze zásypu.

Následně aktivity náleží do období vrcholného středověku. Jedná se zejména o zděný suterén obytného domu s.s.j. 60, jenž měl patrně i svého dřevohliněného předchůdce s.s.j. 59. Suterén byl zasypan někdy v průběhu 14. století a do jeho výplně byla vložena zděná příčka. Definitivně dům zanikl někdy v 16. nebo 17. století. Zajímavá je skupina tří sklípků (s.s.j. 18, 45, 23) hloubených do podlaží - tzv. lochů, které zanikly ještě do konce 13. století. Objekty ze 13. století doplňují nejruznější jámy (s.s.j. 38, 39, 63) a kúlové jamky zahloubené do podlaží. Ve 13. století byla také vyhloubena odpadní jímka s.s.j. 14, která zanikla na přelomu 13. a 14. století. Do období pozdního středověku patří fragmenty základových zdí zadního traktu domu do Kapucínského náměstí (s.s.j. 2). Je pravděpodobné, že jsou tyto stavby vyobrazeny právě na vedutě Brna od H. B. Beyera a H. J. Zeisera z poloviny 17. století.

V 16. případně 17. století byla v prostoru zkoumané plochy postavena hospodářská sloupová stavba s.s.j. 5 a snad i vyhloubena studna s.s.j. 11. Po zániku této stavby byl ve 2. polovině 17. století vyzděn barokní cihlový kanál s.s.j. 3, s jehož výstavbou souvisí patrně i základové zdivo s.s.j. 10 a cihlová jímka s.s.j. 6 zasypaná na přelomu 17. a 18. století. Do téhož období může spadat i výstavba základu s.s.j. 64 při západní obvodové zdi.

Poslední dokumentovaná stavební fáze už souvisí s ještě donedávna stojícím objektem kočárovny, která byla postavena na počátku 19. století (s.s.j. 1). Archeologickou situaci na dvorku uzavírá nálezový soubor z přelomu 19. a 20. století vyzvednutý ze zásypu studny (*Peška, Dejmal 2010a*).

Běhounská ulice, parc. č. 32 (akce A020/2009). Středověk, novověk. Město. Záchraný výzkum.

V souvislosti s rekonstrukcí jižního úseku Běhounské ulice se v dubnu až červenci 2009 uskutečnil záchraný archeologický výzkum.

Výzkum doložil, že v jižní části tohoto úseku ulice by již ve středověku snesen půdní typ. Terén se však postupně navýšoval prostřednictvím odpadních vrstev či planýrek a komunikačních úrovní. Ty představovaly hlavně štětové vrstvy z kamínků. Vyskytly se také případy jednoduchého „hrubého“ dláždění z kamenů. Maximální dokumentovaná síla vytvořeného souvrství činila 0,80 m. Jeho vznik klademe do středověku. Že ulice v této době sloužila také k dalším aktivitám dokládají přítomné jámy neznámé funkce. Důležité informace přinesl archeologický výzkum k problematice měšťanské zástavby ulice. Dokumentoval řadu historických zděných konstrukcí. Po konfrontaci s poznatky ze starších akcí bylo vyčleněno celkem 16 staveb a jeden pod ulicí vyražený sklep.

Brno-Padowetz, celkový pohled na plochu výzkumu.

Zvláštním fenoménem výzkumu byla novověká vodovodní štola. Náležela třetímu městskému vodovodu, který přiváděl vodu z Králova Pole do kašny na Dolním trhu (dnes náměstí Svobody). Štola včetně dna byla vytvořena z cihel pojených světle šedou maltou. Stěny měly sílu 30 cm a byly sklenuty valenou klenbou. Dno bylo silné cca 20 cm. Zřejmě druhotně byly stěny a dno pokryty šedou cementovou omítkou. Šířka vnitřního prostoru činila 0,80 – 0,96 m, výška 1,05 – 1,20 m. Vrchol klenby se nacházel 1 až 1,70 m pod povrchem stávajícího terénu. Později (v 19. století) byla štola využita jako kanalizační sběrač. Pitná voda byla zřejmě svedena do potrubí. Není vyloučeno, že toto mohlo být zavěšeno na stěnách štoly. Nejmladšími dokumentovanými aktivitami, na které se výzkum také zaměřil, byly z cihel budované kanály, které sváděly odpadní vodu z někdejší zástavby do hlavní stoky (Černá, Zůbek 2010).

Běhounská ulice, Brandlova ulice, Joštova ulice, Moravské náměstí, Solniční ulice, parc. č. 6, 32, 549/1, 566, 776, 797, 800, 801/1-5

(akce A061/2009). Středověk, novověk. Město, předměstí, fortifikace, hřbitov. Záchranný výzkum.

V souvislosti s realizací akce „Komplexní regenerace historického jádra – ostatní komunikace, rekonstrukce Moravského náměstí“ byl v říjnu 2009 zahájen záchranný archeologický výzkum, který bude pokračovat i po větší část roku 2010, a proto o jeho výsledcích poreferujeme později. Výzkum se zaměřuje především na předstihový odkryv ploch, které budou v rámci stavby zničeny a průběžný dohled nad drobnými zásahy do terénu. Zatím se podařilo v rámci akce dokumentovat např. pozůstatky středověké dřevohliněné a zděné zástavby IV. brněnské předměstské čtvrti, dosud neznámý hřbitov v blízkosti kostela sv. Tomáše, součásti středověké (Běhounská brána, městský příkop, parkán) a barokní městské fortifikace a část opevnění augustiniánského kláštera z období pozdního středověku (Kolařík 2010a).

Středověký hřbitov před západním průčelím kostela sv. Tomáše.

Benešova ulice, parc. č. 270 (akce A023/2009). Novověk. Město. Záchranný výzkum.

V souvislosti s projektem „Sanace brněnského podzemí“ byly v roce 2009 na Benešově ulici položeny dvě průzkumné šachtice (F6, G6).

Sondy ověřily situaci ohledně vyzdění V. bastionu, který byl součástí fortifikační soustavy města Brna, budované od 2. poloviny 17. století. Dokumentovány byly dva segmenty. Zachycen byl dále cihlový kanál z 19. století, který jmenované vyzdění částečně narušil (Černá, Zůbek 2009).

Dominikánské náměstí 1, Zelný trh, parc. č. 397, 503 (akce A046/2009). Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

Stavební práce při rekonstrukci stávajících a výstavbě nových podzemních prostor pro dvě prohlídkové trasy brněnského podzemí na Zelném Trhu a Dominikánském náměstí 1 doprovázel v roce 2009 záchranný archeologický výzkum. Zatímco terénní práce v prostoru Dominikánského náměstí 1 byly ukončeny již ke konci roku, výzkum na Zelném trhu pokračoval i v jarních měsících roku 2010 a budeme o něm referovat příště.

Výzkum na Dominikánském náměstí 1 probíhal v návaznosti na stavební práce v suterénních místnostech označených jako 1 až 8. Převážně se jednalo o začištění snížené plochy, dokumentaci zachycených aktivit a jejich vzorkování. Pouze místnost 4 byla zkoumána ve větším rozsahu, neboť zde byla vybudována nová suterénní místnost, podobně tomu bylo i u výkopu pro energokanál protínající celý objekt. Všechna obnažená zdiva sklepů byla průběžně kresebně a fotograficky dokumentována a stavebně historicky vyhodnocována.

Dominikánské náměstí si své pojmenování nese již od roku 1867, z doby velkého přejmenování a přečíslování v městě Brně, kromě několika let druhé světové války, kdy bylo přejmenováno na Rathausplatz – Radniční náměstí, a období 1952 až 1989, kdy neslo název náměstí Družby národů. Středověký název náměstí Rybný nebo také Starý rybný trh souvisel s jeho využitím jako tržiště, na němž se nabízely a prodávaly především ryby. Tržiště se

rozprostíralo ve Veselé čtvrti (quartale Letorum) na důležité spojnicí mezi branami Brněnskou a Veselou a Dolním trhem. K jeho důležitosti nepochybně přispěla i blízkost místních významných budov, které stály po jeho okrajích: klášter dominikánů, dům cisterciáček, královská kaple a areál středověké mincovny (*Flodrová 1997, 56-57*).

Zkoumané suterénní prostory se nachází pod východním křídlem druhého nádvoří dnešního objektu Nové radnice. Do 1. poloviny 17. století se jednalo o tři městiště, které ve středověku sousedily na jihu se zahradami někdejšího dominikánského kláštera. V 16. století však byla na místě zahrad ke klášterním budovám přistavěna dle plánů Pietra a Antonia Gabriových nová úřední budova zvaná Zemská soudnice. Těsně před začátkem třicetileté války vznikl plán na vybudování velké zbrojnice v Zemském domě, ale rychlý sled událostí nedopřál tento záměr realizovat. Na počátku války roku 1618 tedy uložili stavové direktorovi zemských peněz kardinálu Františku Dietrichštejnovi opatřit pro zbrojnici nové místo. Ten koupil tři domy stojící vedle Zemského domu na Dominikánském náměstí a v Panenské ulici. Kupní sumy byly vyplaceny v hotovosti a stavové dali vložit domy do městských knih. Ke zřízení zbrojnice však opět nedošlo a místo s ruinami domů, zabírající část prvního nádvoří a celé nádvoří druhé, zůstalo dlouho pusté. Protože během třicetileté války, respektive při obléhání města Švédy v roce 1645 byla poškozena většina budov na náměstí včetně kostela, kláštera, kaple i domu cisterciáček, byl areál Zemského domu nejprve po polovině 17. století částečně opraven a v prostoru západní a severní části prvního nádvoří byl k němu nově vystavěn Tribunální dům (přesněji Stavovský dům pro úřady královského tribunálu). Výstavba náleží Pavlovi Winbergerovi a O. Ernovi a proběhla v letech 1659 a 1666 (1672?). Spolu s tribunálním domem přistavěli v letech 1659 až 1666 i nový příčný trakt k soudnici, souběžný se starým a oba spojili novou budovou obrácenou proti Špilberku a souběžnou s renesančním podloubím do Zelného trhu. Tuto budovu v letech 1690 až 1702 přestavěl a rozšířil Mikuláš Stumbeck. Tak vzniklo na místě někdejší klášterní zahrady 1. nádvoří stavovského domu. Pro špatný stav všech budov bylo na počátku 18. století přistoupeno k rozsáhlé rekonstrukci a dostavbě podle projektu Mořice Grimma, realizovaného v letech 1717–1737. V letech 1717 až 1720 uboural M. Grimm severní část tribunálního domu a v jeho ose zřídil průjezd. Do roku 1732 bylo postaveno i východní křídlo, které nahradilo dosavadní arkádovou zeď. Ukončení stavebního vývoje Stavovského domu představovala v letech 1772 a 1776 přístavba křídel uzavírajících 2. nádvoří. Dnes již víme, že patrně nešlo o novostavbu, ale o přestavbu navazující na Grimmův objekt. Po zrušení kláštera v roce 1782 byl celý areál předán vojsku a sloužil jako skladiště až do roku 1869. Od roku 1874 je Zemský dům opět v majetku města. Roku 1935 byl podle projektu Josefa Poláška rekonstruován na sídlo obecní správy města – Novou radnici (*Dřímál 1947, 55-135; Jeřábek, Kroupa 2005, 26-34*).

V samotném prostoru a v nejbližším okolí někdejšího zemského domu probíhá intenzivnější archeologický výzkum až od 90. let 20. století (podrobněji viz *Holub, Merta, Peška, Zúbek 2003, 49-60*). V minulém roce byla dokončována v těsném sousedství ve vozovce ulice Panenské výstavba kolektoru, kterou také doprovázel archeologický výzkum. V současnosti probíhá v těsném sousedství archeologický výzkum tří městišť v proluce na ulici Panenská.

Archeologický výzkum a doplňkový stavebně historický průzkum splnil očekávání a významně doplnil poznatky o suterénu východního křídla 2. nádvoří objektu Nové radnice.

Původní (lokační) terén se nacházel přibližně 1 m pod úrovní dnešní ulice Panenská a jeho povrch dnes v zásadě respektuje současné podlahy v suterénech. Nejstaršími dokumentovanými aktivitami na lokalitě byly objekty (jámy; s.s.j. 4 až 9) ze 13. století, z nichž mají největší význam pozůstatky dřevohliněných domů s.s.j. 1 až 3. Všechny tři dokumentované stavby zanikly požárem v závěru 13. století.

Po destrukci těchto staveb, nastala další časová etapa ve stavebním vývoji tří sledovaných středověkých měšťanských parcel, z níž pochází pozůstatky zdív kamenných suterénů. V případě suterénů s.s.j. 11-12 a s.s.j. 17 byly dokumentovány jejich vstupní šíje. V případě zdív s.s.j. 13, 14, 15 a 16 nelze vyloučit, že se jedná o několik stavebních fází gotického domu. V průběhu pozdního středověku a renesance byly tyto domy dále rozšiřovány nadzemními přístavbami na základových pasech (s.s.j. 18 a s.s.j. 19), které postupně vytvořily jednolitou domovní frontu do Panenské ulice. Zdá se, že ještě v průběhu 16. století byl zásadně přestavěn jižní dům sousedící s někdejšími klášterními zahradami. Nadzemní zdivo této stavby bylo dokumentováno v jižní stěně místnosti 4 a východních stěnách místností 6 a 7. Dodnes zachované trámové kapsy naznačují úroveň zvýšeného přízemí (?) tehdejší stavby (s.s.j. 56 a 57). V rámci výstavby Tribunálního domu Pavlem Winbergerem v 60. letech 17.

století (s.s.j. 21) byly zasypány (s.s.j. 28 a 29) stávající gotické suterény a severovýchodní nároží severní parcely bylo posunuto směrem do ulice, která tak byla výrazně zúžena. Stavba tohoto objektu překvapivě zahrnula i renesanční část jižního domu, která tak zůstala nedotčena.

Zcela zásadní přestavbou objekt prošel v letech 1717 až 1730 při přestavbě Mořicem Grimmem (s.s.j. 22). I v tomto období však byly zachovány části obvodových stěn tribunálního domu v místnostech 1, 2, 3 a renesanční zdivo v místnostech 6 a 7. Podsklepeny byly pouze místnosti 1, 2, 3, 5 přístupné šnekovým schodištěm z místnosti 9.

Poslední zásadní rekonstrukcí objekt prošel ve 2. polovině 18. století, v období před převzetím armádou (s.s.j. 23). Nově byly zbudovány a sklenuty sklepní prostory v místnostech 6, 7 a 8, přístupné novým schodištěm z místnosti 8. Místnost 3 byla přepažena příčkou a vznikla tak úzká chodba 5 zajišťující přístup k dalšímu novému schodišti.

Další stavební úpravy v 19. a 20. století již nebyly zásadní povahy a sklepní prostory, kromě nových omítek zůstaly nedotčeny (*Peška 2010a*).

Husova ulice, parc. č. 497/1-3 (akce A016/2009). Novověk. Město. Záchranný výzkum.

V souvislosti s projektem „Sanace brněnského podzemí“ byly v roce 2009 při Husově ulici položeny tři průzkumné šachtice (B1, B2, B3).

Sondy se nacházely v prostoru někdejšího fortifikačního pásma města. Šachtice B2 a B3 byly vyhloubeny na ploše parkánu, v blízkosti jedné z hranolových věží, která zde zesilovala obranyschopnost hradební zdi. Sonda B1 se nacházela již vně městského příkopu. Až na jednu výjimku nenarazily sondy na žádné archeologické situace. V případě šachtic B2 a B3 však ověřily podmínky geologického podloží v úrovni sprašových návějí, sonda B1 potvrdila přítomnost skalního výchozu, který je součástí špilberského kopce. Tou jedinou výjimkou bylo základové zdivo stavby v prostoru někdejšího parkánu (sonda B3), která je zanesena na plánech a vyobrazeních 18. a 19. století (*Zůbek 2009a*).

Jakubská ulice, Rašínova ulice, parc. č. 548, 549/1 (akce A086/2007). Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

V souvislosti s rekonstrukcí ulic Jakubská a Rašínova byl v měsících srpnu 2007 až červnu 2008 v prostoru vozovky a přilehlých chodníků proveden rozsáhlý záchranný archeologický výzkum. V roce 2009 bylo ukončeno jeho zpracování. Můžeme jej rozdělit na předstihový plošný výzkum a archeologický dohled. Předstihově byly zkoumány plocha A na Jakubské ulici a dále plochy D, M, B, K, L, M na Rašínově ulici. Plochy N, O, F, E na Rašínově ulici byly pouze začištěny a zdokumentovány, archeologické situace zde byly ponechány zakonzervované pod tramvajovým kolejištěm. Ostatní plochy byly pouze dokumentovány formou řezů. Rozdílné přístupy k metodice výzkumu jednotlivých ploch souvisely s různým stupněm narušení terénu stavbou. Plošně a předstihově byla zkoumána trasa nových vodovodů a kanalizace s přilehlými archeologickými situacemi. Pouze začištěna a ovzorkována, byla plocha pod rekonstruovaným kolejištěm, které bylo sníženo o cca 0,5 m oproti původnímu stavu. Formou řezu byly dokumentovány nejrůznější zásahy a přípojky inženýrských sítí, vedené často v původních trasách.

Jakubské náměstí a jeho okolí patří v současnosti k archeologicky nejprozkoumanějším územím v prostoru MPR Brno. Vedle předlokačního osídlení z 2. poloviny 12. století soustředěného na severovýchodním svahu Petrovského vrchu v jižní části města, představuje okolí kostela sv. Jakuba druhé krystalizační jádro budoucího středověkého Brna. Pravděpodobně již na počátku 13. století se mezi dvěma cestami vycházejícími z brněnského prostoru na sever konstituovala kupecká osada cizích kolonistů, kteří na nejvýhodněji položeném místě postavili kostel sv. Jakuba. Podle dochovaných historických pramenů byl založen před rokem 1222, jako nejstarší kostel německých osadníků. Olomoucký biskup Robert roku 1231 potvrdil oslavanskému klášteru patronátní právo ke kostelu sv. Jakuba in burgo Brunnensi. Dle nejstarších stratifikovaných archeologických nálezových souborů získaných z archeologických výzkumů lze počátky osídlení prostoru Jakubského náměstí ve shodě s písemnými prameny položit do první třetiny 13. století. (*Borský, Merta, Peška, Zůbek 2007, 154-155*).

Počátky vlastního terénního archeologického výzkumu v námi sledovaném prostoru jsou v zásadě spojeny až s obnovou historického jádra města po roce 1989. V roce 1990 dokumentoval Rudolf Procházka (ArÚ ČSAV) ve vozovce před západním průčelím kostelem sv. Jakuba liniový výkop, který prořezal základy neznámé (sakrační?) stavby ze 13. století.

V současnosti již víme, že se jednalo o presbytář kaple sv. Mořice. V roce 1991 byl proveden záchranný výzkum prostoru dvorku při rekonstrukci domu Jakubská č. 4. V letech 1997 až 1998 probíhal plošný záchranný archeologický výzkum na parcele Rašínova č. 4 (dnešní budova pojišťovny Kooperativa). V průběhu tohoto výzkumu byly odhaleny pozůstatky dřevohliněné a následně zděné zástavby ze 13. a 14. století, která respektovala průběh bývalé uličky Hřbitovní (viz níže). V západní části této parcely byla odkryta nejjižnější část svatojakubského hřbitova. V roce 1999 se uskutečnil dohled nad výkopem pro optický kabel při jižní stěně kostela sv. Jakuba, který porušil základy tehdy neznámých sakrálních staveb. O rok později bylo dokumentováno 7 sond položených v prostoru ulice Jakubská při sanaci podzemí bloku 42. V letech 2001–2002 byl proveden záchranný výzkum v rámci sanace podzemí bloku 41 v prostoru Jakubského náměstí před jeho plánovanou rekonstrukcí. Celkem bylo dokumentováno 17 sond. V témž období byl proveden i záchranný výzkum doprovázející sondážní průzkumy (sanace podzemí bloků 32 a 33) přilehlých ulic Jakubské, Rašínovy a Běhounské. Nejrozsáhlejší záchranný výzkum, se však uskutečnil v letech 2003 až 2004 v rámci kompletní rekonstrukce inženýrských sítí a vlastního povrchu Jakubského náměstí (3000 m² zkoumané plochy). V průběhu výzkumu byly odhaleny základy sakrální architektury náležící jednotlivým stavebním fázím kostela a k němu přistavěných kaplí. Podařilo se zachytit pozůstatky výrobních objektů a nejstarší dřevohliněné i zděné měšťanské zástavby. Byla také prozkoumána rozsáhlá část farního hřbitova. V roce 2005 byl dokumentován výkop pro kanalizaci domu č. 6 v ulici Jakubské, jenž odkryl sklepní prostory středověkého suterénu náležícího někdejšímu domu kartuziánů. Ve stejném roce byl zkoumán severní úsek Rašínovy ulice v rámci výměny kolejového tělesa na Moravském náměstí. Zachycen byl průběh městské hradby a na jih od ní se rozkládající hospodářské zázemí svatojakubské fary (*Borský, Merta, Peška, Zůbek 2007, 145-147*).

Z hlediska historické topografie dnešní ulice Jakubská a Rašínova již nerespektují středověké hranice uličních front a jejich dnešní podoba vznikla v závěru 19. století v souvislosti s asanací městského historického jádra. Ulice Jakubská byla rozšířena a její jižní fronta ve východní části posunuta o několik metrů jižněji. Pod současnou dlažbou se nachází

Brno-Jakubská-Rašínova. Odkryté základy středověkých domů při jižní straně ulice Jakubské.

pozůstatky domu Jakubská č. 6 a základy kaple sv. Mořice, která stávala na nároží s Jakubským náměstím. Ulice Rašínova byla nově proražena na základě urbanistického plánu v závěru 19. století. Tehdejší asanaci zcela podlehlá zástavba při někdejší uličce Hřbitovní, svatojakubská fara a úsek městské hradby. Pod dnešní vozovkou se také nalézá část farního hřbitova při kostele sv. Jakuba.

Na nároží Jakubské stála proti kostelu sv. Jakuba jednolodní kaple sv. Mořice založená pravděpodobně roku 1340 svatojakubským vikářem Hainczmannem z Tišnova, od roku 1458 nazývaná „Česká“. Přibližně orientovaná stavba, barokizovaná v roce 1736 Mořicem Grimmem, byla situována v prodloužené uliční čáře Jakubské. Za presbytářem byla umístěna studna. Navazující prostranství svatojakubského kostela bylo obeháno vysokou zdí patrnou např. na veduté města z roku 1650. O osudu kaple bylo rozhodnuto za josefínských reforem, kdy bylo dvorským dekretem ze srpna 1748 zahájeno sestavování seznamu kostelů určených k uzavření nebo k demolici. K uzavření kaple došlo v roce 1785. V roce 1788 byla zčásti ubourána a přeměněna na sýpku a v roce 1886 definitivně zbořena. Podle podrobného popisu kaple od Mořice Trappa se pod lodí nacházela hrobka, která byla v roce 1868 prozkoumána a následně zasypána. Na místě kaple i sousedního domu královopolské kartouzy, ovšem v nové uliční čáře, byla v letech 1888-1889 postavena Německá škola podle projektu L. Ruppá.

Přílehlý svatojakubský hřbitov byl zrušen v roce 1784 a vysoká hřbitovní zeď, k níž přiléhala řada kaplí, byla v roce 1789 rozebrána (*Borský 2002, 3*).

V jižní frontě Jakubské ulice, ve středověku nazývané *Retro ecclesiam st. Jacobi*, stával proti západnímu průčelí kostela sv. Jakuba a v sousedství kaple sv. Mořice kamenný dům (později č. 6; č. p. 428). Prvního majitele, respektive majitelku známe v rozmezí let 1347 až 1359. Byla jí jistá Obrsezinna, samotná parcela je zde jmenována jako *curia Obersezzinne* (*Flodr 2005, č. 13 ad.; Vičar 1965, 281*). Ze jména můžeme usuzovat, že dům patřil někomu s přídomkem z Obřan, o koho se však jednalo, nevíme. V pozdější, blíže nespecifikované době dům přešel do majetku kartuziánského kláštera v Králově Poli. První zpráva o tom, že dům je v majetku kartuziánů, pochází z roku 1465. Nejpozději po roce 1465 pak byl spojen s východně stojící kaplí svatého Mořice, která má své počátky v období po polovině 14. století. Kartuziáni si tento dům podrželi ve svém majetku až do zrušení kláštera v Králově poli 18. ledna 1782. Roku 1782 objekt zakoupil svobodný pán Josef Widman, jenž jej vlastnil až do své smrti (viz níže – hřbitov; *Jeřábek, Kroupa 2005, 190-191*).

Větší část severní domovní fronty někdejšího Jakubského náměstí zaujímal již od středověku fara při kostele sv. Jakuba. Rozlehlé městiště, které patrně vzniklo sloučením několika měšťanských parcel sahalo svou zahradou až k hradbě. Objekt vlastní fary stál napříč dnešní ulicí Rašínovou a v závěru 19. století podlehl asanaci (viz níže – hřbitov). Část základového zdiva a sklepů se nachází pod dnešní vozovkou.

Zástavba původně uzavřeného náměstí Svobody byla na severní straně rozdělena uličkou Mrtvých (*Todten Gasse, Hřbitovní, Kostelní, Kirchengasse*), která podle svého názvu vedla na svatojakubský hřbitov. Uličkou také procházela hranice mezi středověkými městskými čtvrtěmi Běhounskou a Veselou. Od roku 1892 zde byla v souvislosti s novou urbanistickou koncepcí města budována široká ulice (*Kostelní, Liechtensteingasse, Dra Aloise Rašina, ul. 9. května, a dnes Rašínova*), která narušila intimní ráz náměstí. Jejím vytyčením a postupně zástavbě předcházela demolice historické zástavby uličky (*Flodrová 1997, 200*). Dnes již zbouraná západní fronta někdejší uličky prošla vcelku komplikovaným vývojem. V rekonstrukci zástavby k polovině 14. století se za domem na nároží uličky Mrtvých, který již patřil do Běhounské čtvrti, nachází úsek nejasné parcelace. Tento prostor přibližně od poloviny 14. století sloužil jako část hřbitova při kostele sv. Jakuba. Na levém (jižním) nároží uličky na Dolním trhu se nacházel kamenný dům, v pamětní knize z roku 1349 doslova uváděný jako „*domus lapidea*“ (*Flodr 2005, č. 722, 1504*). Přibližně na místě středověké dřevohliněné zástavby a nárožního domu na Dolním trhu vznikl v 17. století Liechtenštejnský palác, který byl zbořen při rozšiřování Hřbitovní ulice v roce 1901. Větší část této zástavby v současnosti leží pod vozovkou dnešní ulice Rašínovy.

Hřbitov v místech dnešního Jakubského náměstí existoval při kostele sv. Jakuba již ve třináctém století. První pramenné zprávy pocházejí z poloviny století následujícího. K letům 1348 a 1349 je zmiňován v knihách počtů („*carnarii s. Jacobi*“). V roce 1350 bylo z městské pokladny vydáno 20 hřiven na jeho rozšíření a 3 hřivny za vysvěcení (pro *amplicione cimiteirii ecclesie s. Jacobi date sunt Nicolao Brunonsis 20 mar., pro consecracione cimiteirii s. Jacobi episcopo 3 mar.*). Zvětšení hřbitova bylo asi plánováno delší dobu, protože v roce 1348 byl za tímto účelem vykoupen za 3 hřivny dům Heftlerové (pro *ampliacione cimiteirii ecclesie s. Jacobi empta fuit domus Heftlerinne, in qua empcione solute sunt 3 mar.*). Tento dům stál podle Vičarovy rekonstrukce městiště k roku 1348 jihozápadně od kostela. S domem vápeníka Mikuláše Glauba a kamenným domem Mocovým tvořil západní stranu Hřbitovní (též Kostelní) ulice, spojující svatojakubský hřbitov s Velkým náměstím (*Bretholz 1901, 16; Hálová-Jahodová 1975, 87; Mendl 1935, 108, 148, 163, 183*).

Jediný známý plán hřbitova u sv. Jakuba pochází z konce 18. století (publikován B. Bretholzem v roce 1901). Na východě a na jihu hřbitov ohrazovala stáčejší se zeď, která končila při ústí Kostelní ulice. V jihovýchodním ohbí byla prolomena brána do Běhounské. Na západní straně je v jihozápadním koutě areálu za Liechtenštejnským palácem zakreslena kostnice (*Beinhaus*), na severozápadě pak kaple sv. Mořice. Úsek hřbitova mezi kostnicí a kaplí byl podle popisky v roce 1784 připojen k domu královopolské kartouzy (*Borovský 2001, 21, 29*). Na plánu města z roku 1794 je na tomto místě zakreslen velký čtyřkřídový objekt s vnitřním dvorem - dům č.p. 428, který podle nejstaršího brněnského adresáře z roku 1785 vlastnil svobodný pán Josef von Widmann, jehož potomkům dům patřil ještě v roce 1827 (*Czajkowski 2000, 127*). Podle adresáře z doby přečíslování města k roku 1867 patřil dům, označený orientačním číslem 6 v Jakubské (staré č. p. 119) již Antonu Müllerovi. V roce 1888

Brno-Rašínova fragmenty
základového zdiva kaple sv. Mořice.

M. Trapp popsal jeho portál, nad nímž byl znak královopolské kartouzy se sv. Trojicí a pod ním propletené iniciály C a T (*Borský 2002, 6*).

V roce 2001 byla sondou na jižní straně kostela před zaniklou boční gotickou předsíní nalezena přístupová chodba k další hrobce (Totenkapelle?) na bývalém hřbitově, která později sloužila jako kostnice. K ní se vztahují archiválie z fondu olomoucké Arcibiskupské konzistoře z let 1741 – 1748. K vlastní identifikaci Totenkapelle mohou posloužit Bertoldem Bretholzem popsané okolnosti, které provázely zrušení hřbitova podle josefínských reforem v roce 1784. O dalším využití hřbitova rozhodoval magistrát 22. března 1787. Ze zasedání pravděpodobně vzešel závěr hřbitov s příslušenstvím vydražit. Největší jeho část vydražil baron Wittman (v Bretholzově textu Widman), který koupil za 1 170 zl. přilehlou část hřbitova u svého domu č. p. 428 a sousedící kapli sv. Mořice (die an seine Behausung anstoßende Todtenkapelle, das Repositorium und die Gruft). Získal tedy část s hrobkou z let 1741 – 1742, rozšířenou v roce 1748 o chodbu směřující do jihovýchodního cípu

hřbitova, kde stála kaple neznámého stáří i zasvěcení s osáriem v suterénu. Získanou část hřbitova Wittman upravil jako zahradu (park), kterou jeho dědicové po roce 1827 prodali s označením č. p. 119 Antonu Müllerovi. Z roku 1835 pochází plán domu od provinčního stavebního ředitelství, které zřejmě navrhovalo regulaci dnešního Jakubského náměstí a počítalo s demolicí jednoho křídla a vytvořením nové uliční čáry. Pokud kostnici nezrušil některý ze jmenovaných majitelů pozemku, zanikla zcela jistě při založení nynější Rašínovy ulice na konci 19. století, kdy již byla regulace celého území realizována. Bývalý dům královopolské kartouzy Jakubská č. 6 (původní č. p. 428, změněné č. p. 119) s přilehlou kaplí sv. Mořice byl vykoupen za 73 350 zl. a původně byl vyhrazen pro novou faru. Poté, kdy konzistoř přemístění fary odmítla, byl dům v roce 1886 stržen včetně kaple a nahrazen novostavbou měšťanské dívčí školy korunní princezny Štěpánky podle projektu Ottokara Burgharta a Leopolda Ruppá z let 1887 - 1889, která zde stojí dodnes. Ostatky ze zastavované plochy hřbitova byly snad nejprve uloženy v kostnici a pak přeneseny do krypty pod kostelní lodí (*Borský 2002, 8, 9*).

Vzhledem ke skutečnosti, že archeologický výzkum zaujímá poměrně velký prostor, několika parcel a částí uličních komunikací, jak bylo výše uvedeno, bude popis jednotlivých situací prováděn po plochách, které spolu funkčně souvisí.

Nejstaršími aktivitami zachycenými v rámci plochy A na Jakubské ulici jsou dva středověké objekty (jámy) z 1. poloviny 13. století (s.j. 545 a 546), pozůstatek pece (s.j. 270) neznámého účelu a kúlové jamky - pozůstatky parcelních plotů vymezujících průběh někdejší Jakubské ulice v počátcích města. Patrně ještě v průběhu 1. poloviny 13. století tyto parcelní ploty zanikly a uliční čára byla posunuta několik metrů jižněji, což dokládají četné žlábkové koleje po vozech, překrývající starší kúlové konstrukce. Do 2. poloviny 13. století můžeme zasadit stupňovitý výkop (s.j. 505) - vstupní šíjí dřevohliněného (zděného?) domu, která byla zasypána na přelomu 13. a 14. století a předstupovala cca 3 m do ulice. Těsně po svém zániku byl dřevohliněný dům nahrazen zděným sklepem (s.j. 900), jehož již vyzděná vstupní šíje o vnitřní šířce cca 2 m také předstupovala do ulice a částečně překryla starší zasypaný vstup. Kamenný štítově orientovaný dům vyzděný převážně z metabazitů spojených zelenoběžovou hrubou vápennou maltou o síle zdiva cca 1 m, byl cca 8,8 m široký a do ulice měl proražena dvě osvětlovací okénka. Podlahy sklepa nebylo dosaženo. V tomto období již byl prostor ulice vyštětován drobnými valounky, které lze považovat za první uliční dlažbu. Přibližně z přelomu 13. a 14. století pochází i druhý zděný sklep (s.j. 910) středověkého domu situovaný západněji. Jednalo se obdélný okapově orientovaný sklep o délce 14 m. Kamenné zdivo o síle cca 1 m sestávalo převážně ze slepenců a pískovců Old-Red spojených hrubou oranžovou vápennou maltou. Do ulice měl proraženo minimálně jedno osvětlovací okénko. K domu náležel i průjezd z něhož se zachovala část západního ostění vyzděného na jemnou zelenošedou maltu. Podlaha sklepa se nacházela v úrovni cca 3,5 m pod korunou zdiva.

Celková délka domu by v tomto případě činila cca 17 m. Je zcela nepochybné, že ještě v průběhu 14. století se jednalo o dvě měšťanské parcely, z nichž jedna byla jmenována v pramenech jako Curia Oberszezine (viz výše). Z období výstavby obou gotických domů pochází také středověká pec na vápno, ze které se zachovala část topeniště o délce 3,2 m, šířce cca 2 m a hloubce 2,5 m s jedním topným kanálem širokým 0,8 m vyhloubeným do sprašového podlaží. Pec byla zasypana keramickým materiálem z přelomu 13. a 14. století. Předpeční jáma byla z větší části zničena při výstavbě barokní krypty pod kaplí sv. Mořice. Z období středověku pochází ještě základové kamenné zdivo o síle 0,7 m spojované žlutou vápennou maltou, které lze interpretovat jako parcelní ohradní zeď spojující kapli sv. Mořice se sousedním středověkým domem (s.j. 900). Další archeologické poznatky již souvisí s dalšími přestavbami obou středověkých domů. Na základě charakteru zdiva lze pouze obtížně datovat jednotlivé fáze stavby. S jistotou lze říci, že náleží do období novověku. Ke sjednocení fasády obou domů a jejich spojení v jeden společný dům kartuziánů z Králova Pole však došlo nejspíše až v 17. století. Dochovaná zdiva vystavěná na tvrdou vápennou maltu předstupují před původní sklepní základy. Toto zesílení zřejmě souvisí i se zvýšením domu o další podlaží. V rámci suterénu s.j. 910 je patrná i dílčí přestavba, v rámci které byl do ulice proražen nový vstup do sklepa a zazděno okénko. Také původní vstupní šíje do sklepa s.j. 900 byla nejprve zmenšena a po té zcela zazděna, stejně jako obě osvětlovací okénka. Sklepní místnost byla po té opatřena cihlovou valenou klenbou, na kterou nasedala podlaha přízemí. V průběhu 1. poloviny 18. století došlo k prodloužení kaple sv. Mořice západním směrem a spojení se sousedním domem kartuziánského kláštera. Základy a krypta kaple pokračují dále do zkoumaných ploch K a L. Zbylý volný prostor mezi domem a kaplí byl využit k výstavbě lednice (jímky?) s.j. 949=943.

Brno-kaple sv. Mořice v době krátce před asanací.

Nejstarší aktivity v rámci zkoumaných ploch M, N, O, P, R, S, V, a W v horní části Rašínovy ulice reprezentovaly nejrůznější sloupové jámy zahloubené do půdního typu a související s prvotní dřevohliněnou zástavbou městišť. Následnou, případně zástavbu současnou (?) s těmito jamkami reprezentovaly pozůstatky dřevohliněných suterénů ze 13. století. Jeden ze suterénů (s.j. 5603) měl patrně i vyzděnou stupňovitou vstupní šíji (?). Jedná se však pouze o fragment zcela narušený mladším gotickým sklepem. Z dalšího zřejmě dřevohliněného (?) suterénu (s.j. 5939) pochází na jíl

z maloformátových cihel vyzděný bankál osvětlovacího okénka. Nejstarší zděnou stavbu s.j. 6957, kterou můžeme datovat pouze na základě charakteru zdiva do závěru 13. a 1. poloviny 14. století, představoval obdélný suterén o rozměrech 5,5 x 8 m, jenž byl zřejmě pouze komorou nezachycené nadzemní dřevohliněné stavby sahající až k uliční frontě. Zdivo suterénu o síle 0,9 m sestávalo převážně se slepenců a pískovců Old-Red spojovaných hrubou oranžovou vápennou maltou. Patrně ze stejného období pochází i zděný suterén s.j. 6971, jehož základy byly zachyceny v rámci plochy R a jehož půdorys lze rekonstruovat pouze na základě předchozích výzkumů a historických plánů, a to přibližně na 7 x 4,5 m. Zdivo sestávalo převážně z vápenců a bylo spojováno běžovou hrubou vápennou maltou. Z vlastní novověkou stavbou svatojakubské fary souvisí další zdiva z předmětných ploch. Jednotlivé stavební fáze bohužel nelze blíže časově zasadit, můžeme je datovat pouze na základě charakteru zdiva do 16. až 18. století. Do novostavby nebyl zahrnutý suterén s.j. 6957, po jehož zbourání byly částečně na jeho místě vystavěny základy východní části budoucí fary. Z odkryté situace nebylo zcela patrné, zda západní část byla přizděna později, nicméně lze přijmout i tuto možnost. Do západní části stavby fary byl začleněn gotický sklep s.j. 6971, do něhož ústila nová vstupní šíje s.j. 6970=6953 (patrně z nového průjezdu) a přizděný nový menší sklípek.

Poznatky z výzkumu v rámci ploch K, L, T, U souvisí z větší části s nálezem základů sv. Mořice. Již ze sond položených v roce 2001 jsme měli poznatek, že základy někdejší kaple sv. Mořice jsou postaveny do staršího objektu ze 13. století. Je otázkou, zda byly jeho

součástí i zásypy s.j. 7102 až 7109 začištěné v rámci plochy O. Pomineme-li tuto spornou situaci, jsou na předmětné ploše nejstarší aktivitou základy kaple sv. Mořice pocházející na základě charakteru zdiva někdy z přelomu 13. a 14. století. Gotická kaple měla jednoduchý půdorys, obdélnou loď ukončenou neodsazeným půlkruhovým presbytářem. Délku kaple lze na základě výzkumu z roku 2001 rekonstruovat na přibližně 13 m, šířka činila cca 8 m. Zdivo o síle 1,6 m bylo vystavěno převážně ze slepenců a pískovců Old-Red spojovaných hrubou oranžovou vápennou maltou. Ještě v průběhu středověku byl presbytář kaple oddělen základovou příčkou s.j. 5943, jež mohla souviset např. s výstavbou gotické krypty, která se zde mohla nacházet. Z období středověku také pochází pohřby, jejichž zásypy byly dokumentovány v interiéru kaple. Pohřby respektovaly obvodová zdiva. Ve 40. letech 18. století byla kaple Mořicem Grimmem barokizována (viz výše). S touto stavební fází souvisí prodloužení kaple západním směrem, což zvětšilo její celkovou délku na 23 m. Patrně v souvislosti se zvýšením stavby a vložením barokní klenby byly vyztuženy základy po obou stranách. V interiéru gotické kaple byla zbudována krypta sklenutá na středový sloup, přístupná chodbičkou, která ústila do exteriéru jižní stěnou kaple při presbytáři. Krypta ve starší části byla vstupem propojena s druhou prostorou zbudovanou pod západní prodlouženou částí (viz plocha A).

Archeologické situace odkryté v rámci ploch K, E, F, G, H, I, J, K, M lze v zásadě rozdělit na 3 základní horizonty. 1) nejstarší osídlení ze 13. století reprezentované sídlištními objekty, které končí na přelomu 13. a 14. století rozšířením farního hřbitova; 2) období pohřbívání na farním hřbitově do konce 16. století; 3) následná zástavba části někdejšího hřbitova v 17. a 18. století. Odkryté sídlištní situace ze 13. století na těchto plochách nasvědčují skutečnosti, že šlo původně o měšťanské parcely, na jejichž úkor se rozšířil hřbitov. Kromě množství sloupových jamek a nejrůznějších odpadních jam jsou nejzajímavějšími objekty malý sklípek s.j. 5606 o velikosti 1,5 x 4 m a hloubce cca 1,2 m s pozůstatky kovolitecké výroby, pec na vápno s.j. 5616, několik odpadních jímek (s.j. 5543, 5530, 5622) a pozůstatky dřevohliněného suterénu s.j. 5627. Zánik odkryté pece na vápno můžeme zasadit přibližně do přelomu 13. a 14. století. Topeniště pece mělo rozměr 2,8 x 3,1 m a cca hloubku 2,8 m, bylo obsluhováno dvěma topnými kanály o světlosti 0,8 až 1 m z předpeční jámy. Předpeční jámu můžeme rekonstruovat pouze hypoteticky pomocí položené sondy na 4,5 x 3,5 m. Dřevohliněný suterén s.j. 5627 byl rámové konstrukce se sloupovými jámami po obvodu. S určitostí lze rekonstruovat pouze jeho šířku na cca 5,8 m a hloubku na cca 2 m. Zánik suterénu lze zasadit na přelom 13. a 14. století. V souvislosti s rozšířením hřbitova byla tato městiště v polovině 14. století vykoupena a na jejich místě se až do závěru 16. století pohřbívalo. Po zániku hřbitova byl patrně někdy v průběhu 17. století vystavěn zadní trakt Liechtenštejnského paláce s.j. 5906 a 5900, do něhož byla později vezděna odpadní jámka s.j. 5923. Patrně v průběhu 18. století byl tento trakt prodloužen západním směrem a mezi zdiva v 19. století vložen kanál. V průběhu 18. století byl postaven také zadní trakt domu kralovopolských kartuziánů (později Widmanova paláce viz výše). Výzkumem se také podařilo zachytit chodbu, která se nacházela mezi kryptou při kostele sv. Jakuba z 1. poloviny 18. století a tzv. "Totenkapele".

Archeologické situace v rámci plochy B náleží nárožnímu městišti uličky Hřbitovní a Dolního trhu. Nejstarší objekty zde představují sídlištní vrstvy ze 13. století a jámy z téhož období (např. s.j. 5517). Dřevohliněnou zástavbu na parcele reprezentuje kvadratický sklípek s.j. 5518 o velikosti 3,2 x 3,2 m a hloubce 2 m zaniklý na přelomu 13. a 14. století. Ze sklípku byl vyzvednut významný soubor technické keramiky a skla s pozůstatky kovolitecké výroby. Patrně ještě v závěru 13. případně počátkem 14. století byl při uliční čáře postaven zděný dům se sklepem s.j. 5907 a nepodsklepeným zadním traktem s.j. 5917. Velikost tohoto objektu lze rekonstruovat na základě starších výzkumů na 13,5 x 8,5 m. Zdivo o síle 0,9 m bylo vyzděno na hrubou oranžovou vápennou maltu. Dům prodělal v novověku několik dalších stavebních fází, jejichž dokladem jsou pilíře s.j. 5900, 5918, 5909, vložená cihlová valená klenba s.j. 5910, cihlová příčka s.j. 5911 a kamenný krakorec s.j. 5915. Vzhledem k umístění domu a historickým zprávám lze předpokládat, že se jedná o jeden z nejstarších kamenných domů zmiňovaných v historických pramenech jako domus lapidea brněnského měšťana z poloviny 14. století Engelprechta Mocse (viz výše), později přestavěný na Liechtenštejnský palác (Peška 2009a).

Josefská ulice, parc. č. 227, 249 (akce A060/2009). Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

V souvislosti s projektem „Sanace brněnského podzemí“ v uličním bloku 21b se v říjnu 2009 uskutečnil záchranný archeologický výzkum. Realizovány byly tři průzkumné sondy (A4a, A4b, C4), jejichž úkolem bylo upřesnit průběh středověké hradby a zjistit její stav dochování.

Z geologického podloží byly dokumentovány dva horizonty. V sondách A4a a A4b dosedal na sprašovou návěš přibližně v úrovni 211,24 – 211,27 m. n. m. půdní typ o mocnosti 0,4 – 0,5 m. Ve své svrchní části byl však částečně „zkulturněn“, jak dokládá přítomnost drobných uhlíků, zlomků vypálené hlíny či mazanice. Přestože se nepodařilo z této kulturní vrstvy získat žádný chronologicky určující archeologický materiál, můžeme snad na základě analogických situací z nedalekých výzkumů (*Procházka 1988, 83; Procházka 2000, 55; Zůbek 2002, Černá, Sedláčková, Zůbek 2009a*) usuzovat, že ke „zkulturnění“ došlo někdy v období pravěku, snad v době bronzové. V sondě C4 se černozemní půdní horizont zachytit nepodařilo, dokumentováno bylo až sprašové podloží pod základovým zdívkem hradby, přibližně 2,5 m od dnešního povrchu (210,21 m n. m.).

Za nejstarší doklady lidské činnosti lze snad považovat do půdního typu zahloubené objekty v sondě A4b, ze kterých bohužel nebyl získán žádný chronologicky citlivý materiál, avšak není vyloučeno, že náleží období pravěku. Do 1. poloviny 13. století pak můžeme klást aktivitu, která představuje hlavní hradbu městského opevnění. V sondách A4a a A4b byla hradba zapuštěna jen mělce do půdního typu (přibližně v úrovni 211,76 m n. m.) a na základě zjištěné situace dosahovala její šířka minimálně 1,9 m. V sondě C4 byla hradba zapuštěna do sprašového podloží (přibližná úroveň 210,24 m n. m.). Rozdíl v hloubce založení hradby od dnešního povrchu v sondách A4a,b a sondě C4 je dán depresí, existující zde ještě v době výstavby hradby a následně zasypávané do dnešní podoby terénu zájmového prostoru. Situace zjištěná archeologickým výzkumem koresponduje s výsledky dosud realizovaných výzkumů. Obecně lze říci, že hlavní městská hradba dosahovala v základu asi 2,1 - 2,3 m (výjimečně až 2,6 m) šířky a směrem vzhůru se na vnější i vnitřní straně mírně zužovala. Zahloubena bývá do podloží vždy jen nepatrně (0,2 - 0,5 m). Základové zdívko je na vnější i vnitřní straně opatřeno předzákladem (0,1 - 0,2 m), který v podstatě vyplňoval základový výkop. Založení hradby vykazuje větší variabilitu, někdy i v rámci jedné lokality. Typická je pro hradbu skořepinová konstrukce s litým jádrem (Kolařík 2007, 126)

Další aktivity z období středověku se vzhledem k rozsahu výzkumu, stejně jako z důvodu odstranění části původního terénu v prostoru sond A4a a A4b, nepodařilo zachytit. Novověké období zastupuje objev dosud neznámého sklepa v sondě A4a. Ostatní zjištěné situace náležely recentním úpravám dnešního povrchu vozovky (*Sedláčková 2009*).

Joštova ulice, Moravské náměstí, parc. č. 776, 800 (akce A080/2008). Středověk, novověk. Předměstí, fortifikace. Záchranný výzkum.

Záchranný archeologický výzkum byl vyvolán stavbou „Brno, Rašínova II – rekonstrukce kanalizace, stoka C01-E“ na Moravském náměstí a Joštově ulici (parc. č. 776, 800). Terénní část výzkumu byla provedena v listopadu 2008 až květnu 2009. Sledovaný prostor se nachází na katastrálním územím Město Brno, 15 až 65 m jižně a západně od kostela sv. Tomáše, v jihozápadní části Moravského náměstí (parc. č. 800) a východní části ulice Joštova (parc. č. 776; S-JTSK -598148.2301, -1160491.8865; -598195.8486, -1160447.3074; -598219.7845, -1160439.2022; -598234.0954, -1160440.5953) v nadmořské výšce cca 220,00 m n. m. Z hlediska historického byl prostor od vrcholného středověku z části zahrnut do fortifikačních pozemků města Brna, větším dílem pak do IV. předměstské čtvrti. Od poloviny 14. století bezprostředně sousedil s areálem augustiniánského kláštera s kostelem Zvěstování Panny Marie a sv. Tomáše. Do vnitřního města byl začleněn až vybudováním barokního opevnění v 2. polovině 17. století.

Před zahájením ražby štol byly na obou koncích budoucí kanalizační stoky vykopány dvě těžní šachty (ŠS 6 a ŠS 11). Vzhledem k tomu, že těžní šachta ŠS 6 se celým svým půdorysem nacházela v prostoru středověkého městského hradebního příkopu, který byl v těchto místech zasypán až v 2. polovině 18. století, nebylo přikročeno k plošnému odkryvu. Těžba šachty byla sledována archeologem a v její spodní části bylo zachyceno dno příkopu. Naopak v případě šachty ŠS 11, která se nacházela v předpolí středověkého městského opevnění v prostoru IV. předměstské čtvrti, bylo po odstranění recentních komunikačních vrstev (0,4 – 0,5 m) přikročeno k plošnému předstihovému archeologickému výzkumu. Vzhledem k dodržení bezpečnosti práce byly značně zahloubené výkopy zkoumány pouze 1,8 až 2,0 m pod úroveň současného terénu a jejich spodní části dokumentovány jen na řezech.

Druhou částí terénního výzkumu byla dokumentace čeleb ražby ze šachty ŠS 11 (profily R01-09) a ŠS 6 (profily P01-14). Četnost profilů byla volena na základě důležitosti terénních zjištění. Po vyrazení celého průběhu stoky byla v zásypech středověkého městského příkopu hloubena šachta ŠS 15.

Celá plocha výzkumu se nachází v obdobných geologických podmínkách. Podloží je zde tvořeno eolickými sedimenty (souvství sprašových hlín), které obsahuje tmavší pohřbené půdní horizonty a přechází v deluviofluviální prachovité hlíny, proměnlivě zajiňované a jemně písčité. Na povrchu spraše se vyvinul cca 0,5 m mocný holocenní půdní typ (v ŠS 11 povrch 219,85 m n. m., tedy cca 0,55 m pod současným terénem), jehož povrch byl především ve středověku kulturně ovlivněn. V podloží sprašového souvrství se nachází zvlňný povrch neogenních vápnitých jílu – téglů. Jejich povrch se v dokumentovaných případech nacházel 4,5 - 6,5 m pod současným terénem. Mezi eolickými sedimenty a tégly byly zaznamenány drobně až hrubě zrnité štěrky, místy značně písčité. Jedná se o zbytky akumulací terasy rozvlečené po neogenním podkladu a vyrovnávajícím jeho nerovnosti.

Výzkumem nebyly doloženy žádné pravěké ani raně středověké sídlištní aktivity, a to ani materiálem v sekundárních polohách. V šachtě ŠS 6 a ŠS 15 byly v celém profilu zaznamenány navážky z 2. poloviny 18. století, které tvořily výplň středověkého městského příkopu. Jeho dno se nacházelo v místě profilu P02 v nadmořské výšce 214,10 m n. m., tedy cca 5,4 m pod současným terénem a směrem k jihu se dále mírně zahluvovalo. Původní hloubka příkopu se tak pohybovala v intervalu 4,8 – 5,5 m od středověkého terénu. Na profilu P02 byla dokumentována zděná kontreskarpa příkopu s. j. 0902. Vzhledem k použitému stavebnímu materiálu a zjištěním jiných archeologických výzkumů se domníváme, že severní stěna městského příkopu byla takto zajištěna až v období pozdního středověku (2. polovina

15. – 1. polovina 16. století).

V těžní šachtě ŠS 11 byly odkryty především dva značně zahloubené objekty (s. j. 0500 – 3,8 m od dnešního terénu, 0502 – 3,3 m), jejich přesnou funkci se však výzkumem nepodařilo objasnit. Vzhledem k značné hloubce obou výkopů, jejichž celkové půdorysy nebyly výzkumem odkryty se můžeme domnívat, že se mohlo jednat buď o exploatační jámy (hliníky), nebo o předpecí neznámého výrobního zařízení (vápenka?). Na dně výkopu s. j. 0500 byl zachycen objekt blíže neznámého určení (s. j. 0505), v jehož výplni bylo nalezeno značné množství zuhelnatělého organického materiálu. Výkopy spolu pravděpodobně funkčně souvisely. Stratigrafická pozice s. j. 0500 a 0502 nebyla z terénní situace zcela zřejmá, ale výkop s. j. 0500 byl pravděpodobně starší než s. j. 0502. Horní části výplní obou objektů byly totožné, a proto se domníváme, že zanikly a částečně i fungovaly současně. Na základě keramického materiálu z výplní je možné konec funkce objektů datovat do 1. poloviny 15. století. Oba výkopy porušily starší objekt s. j. 503 – pravděpodobně pozůstatek sloupové jámy. V jihovýchodním rohu šachty ŠS 11 byla zachycena část středověkého objektu s. j. 0501.

Do zasypaného výkopu s. j. 0500 bylo ve směru S - J založeno zdivo s. j. 0901. Vzhledem k jeho poloze a orientaci můžeme s jistotou říci, že se jedná o pozůstatek východní části základového zdiva Veselé brány, která byla budována v 60. letech 17. století jako součást barokní bastionové fortifikace města a zbořena byla až v 2. polovině 19. století. Pravděpodobně s budováním nové okružní třídy, jejíž součástí byla i dnešní Joštova ulice, souvisí nejmladší dokumentovaná aktivita v šachtě ŠS 11, konstrukce s. j. 0900. Mohlo se jednat o základ pro obrubu komunikace.

Na profilech P07 až P12 byly v ražbě zachyceny pozůstatky středověkého opevnění augustiniánského kláštera a kostela sv. Tomáše (opevnění kláštera bylo na základě písemných pramenů budováno v závěru 15. století). Jednalo se o příkop se šikmými stěnami s. j. 0507, 0508, jehož šířka přesahovala 8 m a hloubka dosahovala cca 5 m od středověkého terénu. V neznámém časovém odstupu byla vnitřní stěna příkopu zajištěna svislou zděnou eskarpou s. j. 0903. Prostor východně od eskarpy byl v souvislosti s její stavbou dosypán na úroveň terénu. Kontreskarpa zůstala v místech ražby pravděpodobně nezděná. Do částečně zasypaného příkopu byl později vezděn opěrný pilíř s. j. 0904 (kolmo na spáru k s. j. 0903). Příkop byl definitivně zasypan pravděpodobně v souvislosti s výstavbou barokní bastionové fortifikace až po polovině 17. století.

Na profilech R03 až R06 byl v ražbě dokumentován raně novověký příkop (s. j. 0506) kolem kostela sv. Tomáše a areálu augustiniánského kláštera. Jednalo se pravděpodobně pouze o nezděný výkop se šikmými stěnami. Výzkum zachytil pouze jeho spodní část (0,8 m od dna). Šířka příkopu překračovala 9 m, hloubka od původního povrchu byla asi 4,4 m.

Příkop vznikl pro posílení předsunuté fortifikace augustiniánského kláštera ve 40. letech 17. století a zasypán byl podobně jako příkop středověký v souvislosti s výstavbou barokní bastionové fortifikace po polovině 17. století (*Kolařík, Sedláčková 2009b*).

Komenského náměstí, parc. č. 587, 776 (akce A040/2009). Novověk. Město. Záchranný výzkum.

V souvislosti s projektem "Sanace brněnského podzemí" bloku 46 se uskutečnil v měsících září a října 2009 na Komenského náměstí záchranný archeologický výzkum. Byl prováděn formou dohledu nad zemními pracemi ve 2 sondách (A8 a B8), stěny sond byly kresebně a fotograficky dokumentovány. V obou sondách bylo v hloubce 5,6 m pod současným povrchem zachyceno dno barokního městského příkopu před bastionovým opevněním. Nálezy z příkopu odpovídají jeho zavezení ve 2. polovině 19. století (*Peška 2009b*).

Měnínská ulice, Novobranská ulice, Orlí ulice, parc. č. 198, 249, 253 (akce A41/2009). Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

V souvislosti s projektem "Sanace brněnského podzemí" bloku 9a a 10, které jsou vymezeny ulicemi Orlí, Měnínskou a Novobranskou, se uskutečnil v měsících srpnu až listopadu 2009 záchranný archeologický výzkum. Výzkum byl prováděn formou dohledu nad zemními pracemi v 10 sondách (A4, B4, C8, D4, E4, F4, G4, H4, J4, K8). Stěny sond byly pouze kresebně a fotograficky dokumentovány a v žádné z nich nebyl proveden plošný archeologický výzkum.

Sledované výkopy se z hlediska topografie středověkého Brna nacházely zčásti v prostoru vlastního města, zčásti ovšem také mimo, tedy vně městských hradeb. Přehledným topografickým mezníkem v tomto směru je Měnínská brána, která hradbami do města propouštěla příchozí od východu. Vznik brněnského fortifikačního pásma je s velkou pravděpodobností současný se vznikem vlastního města. Výstavba středověkého opevnění probíhala zejména ve 2. polovině 13. století. Gotické hradební pásmo sestávalo z vnitřní linie zdi o šířce 1,6 až 2,2 m, sahající do výše nejméně 10 metrů, jak dokládá dochovaný úsek hradby při Husově ulici. Celek, jehož součástí bylo také pět městských bran, obklopovala plocha parkánu o šířce 7 až 11 metrů, lemovaná nižší zdi. Její pozůstatky se do současnosti nad povrchem terénu nedochovaly. Jeho výstavba navazovala na zbudování hlavního hradebního pásma. Kromě zmíněných bran členila linii hlavní hradby a řídce také hradby parkánové soustava půlkruhových bašt, dochovaných torzálně pouze v okolí Petrova. Tyto byly rozmístěny ve vzájemné vzdálenosti kolem 40 m. Při vnějším líci parkánové zdi probíhal městský příkop. (*Kolařík 2009, 124 - 129*)

Prostor dnešní Novobranské ulice ležel vně hradební zdi. Ulice Orlí a Měnínská však přináležely k městu již ve středověku. Orlí se v minulosti nazývala Měnínská (*platea Menensis*). Název Orlí se ustavil až v 19. století podle starobylého hostince „U černého orla“, který stával v místech dnešního domu č. 7 (*Flodrová 1997, 173*). Ulice byla ve středověku součástí Měnínské městské čtvrti (*quartale Menense*). Už tehdy ji ze severní strany zčásti uzavíral prostor minoritského kláštera, založeného ve 30. letech 13. století. Jinak zde stávaly domy rozmanitých řemeslníků (*Vičar 1965, 271, 272*). Současná ulice Měnínská vznikla na přelomu 19. a 20. století rozšířením uličky při městské hradbě západním směrem. Starší základy někdejší zástavby při hradbě zůstaly zachovány pod dnešní vozovkou. K určitému rozšíření došlo během 19. století i u jižní fronty dolní části ulice Orlí, která však byla zastavěna až v 18. století (dnešní č.o. 22-28). Severní část ulice, vyjma nároží s dnešní Měnínskou respektuje svůj historický průběh dodnes. V prostoru dnešní ulice Novobranské probíhalo gotické parkánové opevnění, pozdněgotický barbakán a městský příkop. K zastavění tohoto prostoru došlo až na počátku 18. století v souvislosti s budováním bastionového opevnění města. Stavbu projektoval císařský inženýr Tensini a její prvou fázi řídil stavitel T. Henel, od roku 1682 pak L. F. Rochet a závěrečnou část od roku 1717 Q. F. Sautter. Nejprve bylo zbudováno vnitřní vysoké bastionové pásmo, obklopené širokým příkopem, dosahujícím průměrné šířky cca 70 metrů. Starý hradební systém města byl poté prakticky opuštěn, jeho úseky, zasahující do projektované barokní linie, byly odstraněny a zlikvidován byl i středověký příkop, jehož některé úseky, situované uvnitř nově opevněné plochy byly ponechány a po jejich částečném zaklenutí dále užívány jako skladovací prostory.

Sondou A4 v Měnínské ulici bylo zachyceno vnitřní nároží (s.j. 913) novověkého domu s průčelím do uličky při hradbě (dnes Měnínská). Spodní úroveň nadzemního omítnutého

zdiva byla zachycena 1,15 m pod povrchem. Celá situace byla značně narušena výkopy pro inženýrské sítě (s.j. 131).

Sonda B4 v Měnínské ulici zachytila gotické základové zdivo s.j. 912. Sonda byla následně rozšířena západním směrem. V rámci rekonstrukce historické topografie interpretujeme toto zdivo jako základ půlkruhové bašty městského středověkého opevnění ze 2. poloviny 13. století. Bašta je pravděpodobně provázána se základem městské hradby s.j. 910. Předpokládaná šířka hradby byla 1,9 m. Předpokládaný průměr bašty byl 7,5 m a předsunutí cca 4 m. Na řezu C-D byla patrná destrukce zdiva s.j. 128, což nastoluje otázku stáří komunikačního – dorovnávkového souvrství s.j. 123 až 127. Souvrství byla pravděpodobně přisypáno (?) ke zdivu bašty. Z vrstev bohužel nemáme k dispozici žádný datační materiál. Geologického podloží nebylo dosaženo. Ze západní strany byly postupně přizděny k městské hradbě (s.j. 910) dvě základové zdi s.j. 908 a 909. Tato zdiva pochází z tzv. parazitní zástavby mezi parkánem a městskou hradbou, která byla do tohoto prostoru postavena během 18. století v souvislosti s ukončením funkce středověkého opevnění a budováním moderní barokní bastionové pevnosti. Domy mezi parkánem a hradbou z tohoto období dodnes stojí při severní stěně Měnínské brány. Jedná se o základ obvodového zdiva domu s průčelím do malé uličky při hradbě – dnes Měnínské. Úroveň jejich nadzemní části byla zachycena 1,1 m pod současným terénem, což máme doloženo díky novověké valounkové dlažbě uličky s.j. 120. Mladší barokní aktivitou je i přizdívka s.j. 911 k městské hradbě.

Sondou C8 umístěnou mezi domy Měnínská 2 a Novobranská 3 byl zachycen novověký sklep (s.j. 913 až 915) nepravidelného obdélného půdorysu o vnitřní šířce 3,5 a výšce cca 2,5 m, opatřený valenou cihelnou klenbou. Vyklizena byla pouze jeho severní část, do které ústí vstup o šířce 1,1 m a výšce 2 m opatřený plochou valenou klenbičkou. Vazba zdiva je cihlová a nepravidelná. Severní stěna sklepa je členitá, dvakrát zalomená s osvětlovací nikou o velikosti 0,4 x 0,4 m východně od vstupu. Zalomení naznačuje, že by mohl být sklep přizděn k nějaké starší stavbě. Sklep pochází patrně z 18. století, náležel domku, který byl postaven po zániku středověkého městského opevnění mezi hradbou a parkánem. Velmi pravděpodobně byl suterén přizděn k východní stěně městské hradby. Prostora byla zasypána patrně někdy v závěru 19. případně na počátku 20. století.

Sondou D4 v Novobranské ulici byla zachycena barokní valounková dlažba, patrně pocházející z 18. století. Narušena byla mladší cihelnou kanalizační stokou.

V sondě E4 ve vozovce před domem Orlí 22-24 byla dokumentována část rozsáhlého objektu (s.j. 504) zasypaného (s.j. 108, 109, 110) na základě nálezů někdy v 17. století. Z jámy byla zachycena pouze část severní stěny, dna nebylo dosaženo. Vzhledem k dokumentované hloubce 4,5 m lze situaci interpretovat jako výkop pro barokní sklep. V sondě nebyl dokumentován půdní typ, ale pouze sprašové podloží, což je dokladem určitého snížení původního terénu v této části ulice. Z hlediska historické topografie byla sonda situována do prostoru ulice, před původní historickou zástavbou.

V sondě F4 ve vozovce před domem Orlí 22-24 byla zachycena středověká jáma s.j. 500 o velikosti >1,5 m a hloubce 2,6 m. Ze zásypu (s.j. 102 až 104) bylo vyzvednuto několik zlomků keramiky pocházejících patrně ze 13. století. Situace byla v novověku narušena výstavbou zděného cihelného kanálu s.j. 900. Do středověku může být na základě svého charakteru zasazena i komunikační vrstva s.j. 105, což by byla zajímavá indicie ke snížení terénu ulice (viz sonda E4) již v tomto období.

Obdélná sonda G4 před domem Měnínská 4 o velikosti 3 x 1,5 m zachytila nároží gotických zdív s.j. 902, 903, 905 značně narušené výkopem pro recentní inženýrskou síť. Původně se zřejmě jednalo o nadzemní část, čemuž by nasvědčovala omítka dokumentovaná na severním líci zdiva s.j. 902. Prostřednictvím severní části sondy byl vyklizen jižní roh sklepa. Z úrovně jeho podlahy byla vedena štola k severnímu nároží, kterého bylo dosaženo. Suterén byl obdélného půdorysu o velikosti 3,5 x 2,6 m a výšce 3,36 m. Zahloubení podlahy od úrovně současného terénu je 4,5 m. Jeho jihozápadní a severozápadní stěny (s.j. 905 a 906), které můžeme na základě charakteru zdiva zasadit do pozdní gotiky, byly do prostoru sekundárně vloženy a přizděny ke starším vrcholně gotickým obvodovým zdem s.j. 902 a 907. Síla obvodového zdiva je cca 0,6 m. V období středověku byl suterén patrně plochostropý a až v průběhu 16. století byl opatřen cihelnou valenou klenbou s.j. 904. V jihozápadní stěně byla dokumentována pozdně gotická osvětlovací nika o velikosti 0,3 x 0,35 m, jež nám poukazuje na nezachycený vstup pravděpodobně umístěný ve středu stěny. Suterén byl zasypán patrně v průběhu 17. století. Sklep náležel domu, který stával v nároží

Orlí ulice a uličky při městské hradbě. K jeho zbourání došlo v rámci městské asanace na přelomu 19. a 20. století.

Sonda H4 před domem Orlí 26 zachytila základ průčelí novověkého domu do ulice Orlí (s.j. 932) a zdivo novověké cihelné kanalizační stoky s.j. 931. Obě tyto zdi narušily středověké komunikační souvrství s.j. 305 až 310, situované do prostoru ulice Orlí. Dosažená nejhlubší úroveň souvrství 1,78 m by mohla vést k úvaze, že zde může být zasypaný nějaký starší rozsáhlejší objekt do kterého vrstvy postupně proklesávaly. Výškově situace nekoresponduje se sondami E4 a F4. Geologického podloží nebylo dosaženo

Nejstarší aktivity zachycené sondou J4 před domem Orlí 28 představují tři středověké jámy s.j. 501, 502 a 503. Jejich zásypy pochází ze 13. století, patrně ještě z období před výstavbou městského opevnění. Jámy jsou překryty středověkým (?) komunikačním souvrství s.j. 150, 151, 152, 156, 157, 158, 145, 146, 147, které poukazuje na úroveň tehdejšího terénu cca 1,5 m pod současnou vozovkou. Na toto souvrství nasedá mohutná dorovnávká (planýrka) terénu z 18. století pocházející z výstavby bastionového hradebního pásu (s.j. 137-140, 148). Z 18. století zřejmě pochází i základ s.j. 933 nadzemní stavby, která přiléhala přímo k Měnínské bráně.

Sonda K8 před domem Novobranská 10 zachytila mohutné zásypané souvrství středověkého městského příkopu (s.j. 165 až 185), který byl v 18. století zasypan v souvislosti s výstavbou nového bastionového opevnění. Dna příkopu bylo dosaženo v hloubce cca 6,2 m pod současným terénem. V úrovni 5 m pod současným terénem byla dokumentována ubouraná koruna zdiva opěrného pilíře (s.j. 930) západní stěny příkopu, jehož základová spára sahá až do šterkového podloží v úrovni 7 m pod současným povrchem. Jižní líc pilíře je vyzděn z vysokých cihel (8 x 15 x 30 cm) hrubou béžovou vápennou maltou do nepravidelné křížové vazby. Řady cihel jsou mírně skloněny (pod úhlem 15 až 20°) k západu. Východní líc nebyl dokumentován. Podloží sestává s terciární (?) šterkové terasy s.j. 301 a 302.

Archeologický výzkum deseti sond položených v ulicích Měnínská, Novobranská a Orlí byl přínosný zejména z hlediska historické topografie města. Vcelku přesně se podařilo upřesnit průběh západní fronty domů do uličky při hradbě (dnes Měnínská; sonda A4). Opět byla dokumentována skutečnost, že parazitní zástavba (základová zdiva, sklep) mezi někdejší hradbou a parkánem využila základ městského opevnění, případně jej přinejmenším respektovala (sondy B4, C8). Velmi významným zjištěním bylo odkrytí části půdorysu gotické půlkruhové hradební bašty, která byla s hradbou přímo provázaná a postavená ve stejném období (sonda B4). V nejbližším prostoru při Měnínské bráně bylo dokumentováno několik středověkých objektů překrytých komunikačními vrstvami, které poukazují na středověkou úroveň terénu cca 1,5 m pod současnou vozovkou (sondy H4, J4). V prostoru ulice Orlí byl ověřen průběh jižní uliční fronty a dokumentováno nároží s uličkou při hradbě (sondy G4, H4). Nárožní dům byl dle charakteru zdiva patrně postaven již ve 14. století (sonda G4). Posledním zjištěním bylo ověření průběhu středověkého městského příkopu, ze kterého se podařilo dokumentovat část pilíře jeho západní stěny - sonda K8 (Peška 2010b).

Moravské náměstí 1, parc. č. 1 (akce A067/2009). Středověk, novověk. Klášter. Záchranný výzkum.

Brno-bývalý augustiniánský klášter. Relikty domu z předklášterního období.

Archeologický výzkum v prostoru dvora Katastrálního úřadu na Moravském náměstí 1 v Brně byl vyvolán rekonstrukcí inženýrských sítí, odvlhčení obvodového zdiva a rekonstrukcí povrchu nádvoří. Katastrální úřad sídlí v prostorách náležících ke komplexu bývalého augustiniánského kláštera. Dnešní podoba nejbližšího okolí kláštera se ustálila po roce 1905, když v těchto místech skončily stavební úpravy spojené s velkou asanací historického

jádra Brna probíhající od 60. let 19. století (Kuča 2001, 35, Zatloukal 2002, 221).

Geomorfologicky se lokalita rozkládá na mírném, k východu skloněném svahu, který směřuje k vodoteči Ponávky. Výškopisně se zkoumaný prostor nachází asi ve 219,5 m n.m. Geologické podloží tvoří žlutá kvartérní sprašová návěš. Na sprašové podloží nasedá

holocenní půdní horizont místy až 0,3 m silný, tvořený černohnědou humózní hlínou, tzv. černozemí.

Podle rejstříku IV. předměstské čtvrti (*Quartale extra civitatem*) z roku 1348 stálo v období předcházející výstavbě kláštera před městskou zdí v sousedství Běhounské brány (*Ante portam Cursorum*) 6 domků. Kromě dvou domů v prostoru parkánu jsou zde jmenovány lázně při potoku na severním okraji města. Na ně navazovala skupina 13 domů stojících po obou stranách tišnovské cesty (*Vičar 1966, 232*). Dne 2. února 1350 ohlásil Jan Jindřich úmysl založit augustiniánský klášter. 26. prosince 1356 vystavil markrabě zakládací listinu kláštera, kterému současně daroval značné pozemky kolem Brna. Mimo jiné koupil 12. března 1358 pro klášter dvůr od měšťana Jakuba Swerzera, stojící před Běhounskou branou, v linii zamýšlených klášterních budov (*Dřímál, Peša 1969, 76; Mezník 1999, 381*). Neopevněný klášter stojící před městskými hradbami byl poškozen (údajně zcela zničen) roku 1428 při pokusu sirotčího hejtmána Velka Koudelníka z Březnice dobýt Brno. K opětovnému poničení kláštera pak mělo dojít v letech 1467 –1470 za česko-uherských válek. Roku 1486 uzavřel klášter smlouvu s městem o postavení městských hradeb kolem kláštera, které jej začlenily do vnitřního města. V předbělohorském období bylo opevnění klášterního areálu zesíleno v důsledku obav z nadcházejících válečných událostí, obdobně pak v roce 1645 a následně byl klášter zahrnut do nově budovaného bastionového opevnění. Vznikl svatotomášský bastion (*Dřímál, Peša 1969, 97-98, 138; Kuča 2000*). Klášterní budovy včetně kostela byly za přispění státní pokladny roku 1652 opraveny. Od roku 1665 pak budoval J. K. Erna nový dormitář (*Samek 1994, 193*). V roce 1731 započala výstavba, respektive přestavba kláštera dle projektu Mořice Grimma. V letech 1732 až 1736 byl stavěn konvent, v rozmezí let 1735 až 1742 nová prelatura. Prefektura pak byla dokončena roku 1750 (*Kroupa 1994*). V roce 1783 byly augustiniáni nuceně přesídleni do zrušeného kláštera cisterciáček na Starém Brně, konvent převzala státní správa (*Samek 1994, 193*).

Záchranný archeologický výzkum se týkal západní poloviny nádvoří. Stavební úpravy nádvoří se zastavily nad úrovní archeologických terénů, v místech výkopu pro inženýrské sítě došlo k odhalení korun zdí. Vlastní výzkumné práce se omezily na místní začištění plochy a následnou dokumentaci stavebních konstrukcí. Jednalo se o sondu S-1, která představovala výkop při východní stěně sakristie a severní stěně kaple P. Marie, sondu S-2 za presbytářem kaple P. Marie a sondu S-3 podél východní zdi západního křídla nové kvadratury. Uprostřed nádvoří byl dokumentován výkop pro kanalizaci dosahující hloubky cca 3,2 m – sonda S-4.

Zjištěné archeologické situace opětovně doložily, že konvent byl založen do stratigraficky starších středověkých souvrství, která svým charakterem odpovídají odpadu vyváženému zřejmě z vnitřního města za hradby a do zplanýrované předměstské zděné i nezděné zástavby. Dokumentovány byly i pozůstatky dřevohliněného domu, respektive jeho sklepa, který zanikl požárem někdy na přelomu 13. a 14. století. Jako zásadní se však ukazuje zjištění, že klášter využil starších staveb, které byly zakomponovány do jeho stavebního organismu. Týká se to především pozůstatků bývalé prelatury, z níž se do dnešních dnů dochovala trojice sklepů pod nádvořím. Nejjižnější z nich patřil zcela jistě domu, jenž zde stával před založením kláštera. Výzkumem se podařilo také alespoň částečně doložit průběh primárního středověkého ohrazení severní části klášterního areálu (*Kolařík, Merta 2009*).

Moravské náměstí, Rooseveltova ulice, Solniční ulice, parc. č. 1, 3, 4, 5, 6, 566, 800 (akce A062/2009). Středověk, novověk. Předměstí, fortifikace. Záchranný výzkum.

V souvislosti s projektem „Rekonstrukce kanalizačního sběrače C01 (úsek Rooseveltova – Solniční)“ byl v říjnu 2009 zahájen záchranný archeologický výzkum, který dobou trvání přesáhne do poloviny roku 2010. Proto o jeho výsledcích budeme referovat později. Základním úkolem terénní části výzkumu je exkavace a dokumentace archeologických situací narušených těžbou 10 těžních šachet a průběžná dokumentace čeleb ražby štol mezi nimi. Akce upřesní zejména poznatky o podobě středověkého městského příkopu, v jehož prostoru se nachází především. Zachycena byla část barokního bastionového opevnění a skromné pozůstatky předměstského osídlení před Běhounskou branou (*Kolařík 2010b*).

Náměstí Svobody, parc. č. 537 (akce A024/2009). Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

V souvislosti s výkopy pro sázení stromů při východní straně náměstí Svobody proběhl v květnu 2009 záchranný archeologický výzkum. Dokumentováno bylo 9 výkopů označených jako sonda S1 až S9.

Zaznamenány byly především staré komunikační úrovně náměstí. Většinou šlo o štětové vrstvy tvořené kamenitým štěrkem. Před domem č. 7 v sondách S1 a S2 bylo dokumentováno kamenné dláždění (Zůbek 2009b).

K. ú. Lesná

Trtílkova ulice 18, parc. č. 672 (akce A031/2009). Novověk. Hromadné hroby. Záchranný výzkum.

V rámci výstavby duchovního centra – Domu Diamantové cesty byly v měsíci srpnu 2009 v ulici Trtílkova narušeny lubením základové jámy hromadné hroby cholerového hřbitova pruské armády. Objekt hřbitova se nacházel pod snesenou stavbou bývalé mateřské školy. Již v dřívějších letech byl jeden z hrobů hřbitova zachycen v těsném sousedství současného

Brno-Trtílkova, cholerové hroby z roku 1866.

staveniště (Holub, Kolařík, Merta, Peška, Polánka, Sedláčková, Zapletalová, Zůbek 2008, 360).

Pohřební areál lze interpretovat jako masové hroby cholerového hřbitova pruské armády, která do Brna přišla v roce 1866 po bitvě u Hradce Králové. První případ cholery v pruských řadách byl zaznamenán 18. července 1866. Hřbitov je situován do míst bývalé vojenské střelnice, která patřila kadetce, umístěné v bývalém kartuziánském klášteře v Králově Poli. Posádka kadetky se o hřbitov starala až

do roku 1918. Později hřbitov, opatřený původně pomníkem, postupně upadal, až se na něj zcela zapomnělo.

Nálezová situace sestávala z 5 hrobových jam, obsahujících celkem 41 dokumentovaných pohřbů. Archeolog byl na staveniště přivolán po narušení jam s.j. 502, 503 a 504 stavební mechanizací. Ze značně porušených hrobů bylo vyzvednuto 6, 3 a 4 jedinci. Největší hrobová jáma s.j. 500 s 25 vyzvednutými jedinci se nacházela zhruba ve středu zkoumané plochy. Při severovýchodním okraji stavební jámy byla posléze částečně narušena ještě jedna hrobová jáma (s.j. 501) dokumentovaná pouze v řezu s minimálně třemi vrstvami pohřbů. Jednotlivé pohřby byly v hrobových jamách uloženy bez ohledu na orientaci, přičemž převažující orientace je SZ - JV a JV - SZ. Lze říci že lidská těla byly vedle sebe do hromadných hrobů ukládána tak, že sousední pohřby měly vždy opačnou orientaci, tj. že vedle jedince orientovaného hlavou k JV ležel jedinec orientovaný hlavou k SZ. V nohách a hlavách těchto nebožtíků byl při stěně hrobové jámy někdy umístěn jedinec v orientaci SV - JZ či JZ - SV. Doloženo je pohřbívání maximálně ve 3 - 4 vrstvách nad sebou. Jednotlivé vrstvy byly od sebe odděleny vrstvou zeminy, jak to tvrdí i T. Fontane zmiňující pohřbívání mrtvých vojáků na hřbitově v Židenicích. Přes každou řadu rakví přišla vrstva zeminy, a nad nejvyšší řadou rakví musela být vrstva zeminy vysoká 5 stop. V hrobech nebyly zachyceny žádné stopy rakví, což opět kvituje T. Fontane – jednou dokonce mrtvým chyběli rakve; brněňští truhláři nesvedli velký počet zrekvírovaných černých truhliček osadit dlouhým bílým křížem (Fontane 2007, 103).

Z nálezové situace lze usoudit, že zachycená část hřbitova tvoří jeho jihozápadní okraj. Zachycené hrobové jámy jeví tendenci uspořádání v řadách (Holub, Kolařík, Merta, Zůbek 2009).

K. ú. Staré Brno

Mendlovo náměstí, parc. č. 808, 809/1, 4, 811/2, 945/2 (akce A010/2009). Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

V souvislosti s projektem „Sanace brněnského podzemí“ bylo v roce 2009 v centrální partii dnešního Mendlova náměstí položeno devět průzkumných šachtic (A6, B8, C4, D4, E8, K4, L4, M4, N4).

Nejstarší dokumentované uložení představovaly říční sedimenty. V náplavovém souvrství lze alespoň v nejbližším prostoru někdejšího mlýnského náhonu, který zřejmě využil bočního ramene Svratky, pozorovat dvě fáze ukládání. Po ukončení prvních nánosů se zřejmě v části pravobřeží rozvinulo osídlení z doby 11. - 12. století (sonda N4). Následovala další fáze náplav. Chyběly výrazné úrovně, které by náležely osídlení 13. a 14. století. Zřejmě se v té době koncentrovalo v jiných místech. Terén se následně zvyšoval prostřednictvím navážek, které v severní části zkoumaného prostoru dosahovaly mocnosti téměř 3 m. V navyšování lze sledovat nejméně dvě základní období. Není vyloučeno, že první se mohlo týkat jen severní části, kde bylo doloženo následné sídelní využití místa, a teprve druhá zasáhla celý zkoumaný prostor. První můžeme datovat do 15. – 16. století, druhé do následující etapy novověku (snad 17. – 18. století). Poté se rozvíjela zděná zástavba prostoru. Spatřovat u ní lze dva základní horizonty. V prvním jsou stavby starší než domovní bloky, které nám dává poznat plán z roku 1825, v druhém ty, které s nimi souvisejí. Vývoj zástavby byl ukončen její demolicí ve 2. polovině 20. století (Černá, Sedláčková, Zúbek 2009b).

Pekařská ulice 53, parc. č. 1752/1 (akce A066/2008). Středověk, novověk. Město, klášter. Záchraný výzkum.

Během zimních měsíců roku 2009 byla dokončena první etapa záchraného archeologického výzkumu v prostoru Fakultní nemocnice u sv. Anny. Byl vyvolán výstavbou Mezinárodního centra klinického výzkumu (International Clinical Research Center - ICRC). Zkoumaná plocha se nacházela ve východní části nemocničního areálu mezi budovami B a C.

Nejstarší část zkoumaného terénu tvořilo náplavové souvrství. Utvářelo se zřejmě po celou dobu středověku. Dané území bylo tedy ještě v této době výrazně ovlivněno akumulací činností vedlejšího ramene řeky Svratky, které procházelo v nevelké vzdálenosti jižně od zkoumaných sond a bylo využíváno jako mlýnský náhon. Prostor tudíž nebyl příhodný pro sídelní aktivity. To nepřímo dokládají také písemné prameny, které tato místa před založením kláštera dominikánek v roce 1312 nazývají „Královskou zahradou“. I po vybudování klášterního komplexu se ve zkoumaném prostoru měla nacházet klášterní zahrada. Určité zemědělské využívání místa dokládá antropogenní přeměna náplav v kultivovanou antropogenní půdu. Nejintenzivněji k ní dochází zřejmě právě ve 14. a 15. století.

V tomto období je prostor využíván také k dalším účelům. Zaznamenány byly výkopy jam neznámé funkce a dvě štěrkové navážky, které

Brno-Pekařská 53, výzkum plochy s protiletectkými kryty.

mohly sloužit jako štětové úrovně. I nadále však je asi území zaplavováno, i když možná už ne s takovou intenzitou jako v minulosti. Na základě jistých indicií je možné (ovšem ryze hypoteticky) uvažovat o existenci nějakých výrobních provozů, pracujících s ohněm, které by se nacházely v blízkém sousedství zkoumaných ploch. Svou polohou u vodního zdroje mohl být daný prostor pro některé výrobní provozy výhodný, a to nejen ty, které k práci využívají oheň. Snad s jejich činnostmi mohou souviset jmenované jámy neurčené funkce.

Pro následné období 16. a 17. století zřejmě opět převážilo zemědělské využití prostoru (zahrada, louka apod.). Novinkou je však vybudování vodní nádrže ve východní části zkoumané plochy. Asi by mohlo jít o chovný rybník. Ryby totiž byly postním jídlem a klášter by se tak mohl v tomto ohledu alespoň z části samozásobovat.

Zasypán byl někdy v období 2. poloviny 17. – 18. století. Zřejmě ve stejné době došlo k překrytí velké části zkoumaného prostoru štěrkovou navážkou, která snad zase sloužila jako štětová úroveň. Následoval zahradní horizont potvrzující opětovné zemědělské využití území. Zaregistrována ovšem byla také řada výkopových aktivit. Navíc byl objeven přímý doklad výrobní činnosti. Představovala ho drobná pícka, která sloužila zřejmě potravinářskému provozu. Další dvě máme doloženy také pro 19. století, což je jistě zajímavý poznatek v kontextu skutečnosti, že se tu v té době nacházela ústavní zahrada a posléze nemocniční park.

Navážkami z průběhu 19. a 20. století dosáhl povrch terénu stávající úrovně. Zkoumaný prostor zůstával i nadále z velké části nezastavěn. Pouze v severní a východní části byly postaveny budovy lehčího charakteru (dnes asanované). Šlo ovšem z velké části až o záležitost 2. poloviny 20. století. Existence volného prostoru byla zřejmě během druhé světové války využita k vybudování podzemních protiletectvých krytů. Výzkum odkryl dva jejich segmenty (Černá, Sedláčková, Zůbek 2010).

K. ú. Brno – Štýřice
Vídeňská ulice, parc. 651/1,
651/2 (akce A018/2009). Raný
 středověk, novověk. Město.
 Záchranný výzkum.

Plošný záchranný výzkum byl proveden v předstihu před stavbou bytových domů. Není dosud laboratorně zpracován a doveden do nálezové zprávy, proto o něm bude referováno jen stručně.

Staveniště se nachází na prudkém východním svahu Červeného kopce, spadajícím k Vídeňské ulici. V nedávné minulosti bylo využíváno jako

Brno-Vídeňská, preparace paleolitických situací.

školní zahrada. Zkoumaná plocha v rámci 1. stavební etapy o výměře 4789 m² se nacházela přibližně mezi niveletami 206,60 a 217,40 m n. m. v jižní části byla ukončena stěnou cihelny vyobrazené již na indikační skice stabilního katastru. Také v jihovýchodní části byl svah upraven zářezem. V severovýchodní části přecházel svah do roviny a archeologický terén zde byl téměř nedotčen. Geologické podloží tvoří kvartérní spraš, resp. prachovito-písčité sediment. Ve svahu byla překryta 0,5 - 1 m mocnou svahovinou, v severovýchodní části byl dochován holocénní půdní typ. Na svahovinu nasedal ještě přibližně 20 - 30 cm mocný zahradní horizont. Nad půdním typem byly nalezeny spíše recentní navážky. Lokalita nebyla příliš porušena zástavbou ani recentními zásahy.

Archeologickým výzkumem byl zkoumaný prostor dotčen minimálně. V roce 1972 zde v souvislosti s pokládáním kanalizace proběhly sondážní výzkumy K. Valocha a B. Novotného (Novotný 1973; Valoch 1975). Doložily mladopaleolitické osídlení a v severní části i mladohradištní kostrové pohřebiště, a také pravěké a mladohradištní střepy. Prostorově omezená sonda R. Zatloukala z roku 1991 opět při západní straně Vídeňské ulice doložila nepříliš typické mladohradištní a vrcholně středověké nálezy, snad i kulturní vrstvy (Zatloukal 1991).

Z pravěkého období výzkum doložil paleolitické a sporadické pravěké, asi lengyelské osídlení (viz kapitoly Paleolit a mezolit). Nejintenzivněji byl ale svah využíván v raném středověku, lépe řečeno výhradně v mladší době hradištní. Starší aktivity zde rozpoznány nebyly. Svah zaujaly aktivity výrobní a exploatační, v severovýchodní části ale sousedily s řadovým pohřebištěm a zčásti tyto hroby převrstvovaly. V severozápadní části staveniště byl rozpoznán mladohradištní hliník o min. rozloze 680 m², jehož pravděpodobně menší část zasahovala i mimo zkoumanou plochu. Kromě jam různých tvarů, rozměrů a funkce bylo rozlišeno 19 různých zařízení pracujících s ohněm. Převažovaly vtesané pece různých rozměrů, většinou bez úpravy dna či stěn, propojené s různě členitými exploatačními jámami.

Dalším typem byly pece, které musely být zčásti nadzemní. Byly zachyceny i stopy po nadzemních pecích, které se projeví jako různě velká propálená místa. Tyto méně průkazné situace byly čtyři. V jiném obdobném případě byla nad do hněda propáleným dnem doložena i dobře vypálená mazanice z klenby s otisky proutěné armatury. Šest pecí bylo založeno do dna hliníku v různém stupni jeho těžby a postupného zanášení opadem stěn. Mimo hliník pak bylo zkoumáno devět pecí. Byla pravděpodobně zkoumána i nevyužitá pec, jejíž klenba se zřítla ještě před zapálením. Těchto situací mohlo být na ploše i více. U dvou jam bylo dno postiženo požárem jen velmi nevýrazně, v tomto případě se nejspíše o pece nejedná. Ve východní části plochy byly pozorovány žlábků, které však vzhledem k délce nebyly stopou po obytné stavbě. Situaci doplňují kulové jamky, z nichž se však nepodařilo sestavit žádný půdorys. Účel pecí není znám a patrně bude v jednotlivých případech různý, více bude známo po vyhodnocení environmentálních vzorků.

Brno-Vídeňská, preparace hrobů z 11./12. století.

Vyloučeno je ale dehtářství, železářská hutní výroba, slévání barevných či drahých kovů, tavení skelného kmene, pálení vápna a stavební keramiky. Co se výrobního odpadu týče, byla vyzvednuta železná struska z postredukčních procesů, v jedné malé jamce byly pravděpodobně nalezeny i železné okuje. Není vyloučeno, že výrobní odpad představuje i nápadné množství drobných železných předmětů, především hřebíků a stavebních kování. Nápadné je i množství keramických zlomků, řádově lze očekávat tisíce. Často se jednalo o velké fragmenty. Bohaté soubory byly vyzvednuty z jam, zásypů pecí i hliníku, na druhou stranu byly exkavovány i rozměrné a okrouhlé jámy, z jejichž extrémně tuhého zásypu nálezy vůbec nepochází. V jedné takové jámě byl nalezen pohozený lidský skelet. Lokalita poskytla i zajímavé nekeramické nálezy, jako jsou skleněné kroužky, kovové prsteny resp. záušnice, přezky ze železa i barevných kovů, ataši a držadlo vědérka, ostruhu se zaškrčeným bodcem, sekeru, poříz, ovčácké nůžky, žernovy aj. Zvláštností je fragment plné pisanky z jemnozrného tmavého materiálu s rytou výzdobou, jenž je odlišný od dutých barevně glazovaných exemplářů z Olomouce i z Polska a Kyjevské Rusi. Plavením vybraných uloženin byly získány drobné rybí a ptačí kosti, rybí šupiny, vaječné skořápky, vzácně i obilky a semena.

Keramika z jediné jámy byla přiřčena ještě 1. polovině 11. století, drtivá většina keramiky patří mladšímu mladohradištnímu horizontu s vytaženými okraji. Dataci v budoucnu upřesní čtyři denáry. Lokalita se ale nedožila 1. poloviny 13. století, o čemž svědčí naprostá absence keramiky zdobené radélkem. I hliník byl opuštěn a zanesen ještě v mladší době hradištní. Chybí i pozdější středověká keramika. Jediným dokladem historického využití prostoru byl hluboký sklípek se stupňovitým přístupem, podle keramiky již raně novověký. V jihovýchodní části svahu byly vypreparovány ještě dva hroby, které podle keramiky v zásypu nemohou být raně středověké. Jejich stáří je otázkou. Nebyla také zkoumána středověká ani novověká zástavba při ulici, která je patrná na Beyerově – Zeiserově vedutě (MuMB, i. č. 2284). Pravděpodobně se její zbytky ještě nacházejí východně od staveniště, pokud nebyly zničeny již v minulosti.

Z pohřebiště zasáhl do zkoumané plochy jeho jihozápadní okraj. Hroby ležely v řadách a byly orientovány Z – V. Většinou se respektovaly, bylo pozorováno i pietní složení staršího pohřbu po stranách mladšího. Několik hrobů bylo vybaveno záušnicemi, jeden i mincí uloženou v hrudním koši. Pravděpodobně jsou pohřby stejně staré jako výrobní aktivity. Zbytek pohřebiště, jenž se podle sondáže a sekundárně uložených lidských kostí nachází pod celou neodkrytou částí staveniště, by měl být zkoumán ve 2. stavební etapě. Očekávat lze řádově stovky kosterních pozůstatků a není vyloučeno, že jejich počet překročí tisícovku.

Zcela nepravděpodobný není ani nález mladohradištní sakrální stavby (*Sedláčková, Staněk, Zapletalová 2009*).

Břeclav (Okr. Břeclav), zámek – vyklizení suterénu (akce 001/2009). Středověk, novověk. Hrad, zámek. Záchranný archeologický výzkum.

výzkum se soustředil do východního a jižního křídla zámku, kde investor nechal nově vybudovat sklepy. Doloženy byly situace známé ze starších výzkumů. Podařilo se však upřesnit a hlavně interpretovat tyto situace, které byly v minulosti obecně označeny za navážky. Jednalo se zřejmě o součást zaniklých mohutných dřevohliněných středověkých staveb, které byly využity k výstavbě zemního opevnění hradu v 15. století. Pod těmito souvrstvími se v hloubce cca 4 m podařilo zachytit pozůstatky dřevěné konstrukce, o které můžeme uvažovat jako o původním dřevěném hradu.

Výzkum doložil, že v místech renesančního zámku se nenachází žádné starší reliktu zděných konstrukcí (*Dejmal – Holub – Kolařík – Merta – Peška 2009*).

Horní Dubňany (Okr. Znojmo), kostel sv. Petra a Pavla, dešťová kanalizace (akce

A002/2009). Středověk, novověk. Kostel. Záchranný archeologický výzkum.

Kostel sv. Petra a Pavla má jádro ze 2. poloviny 12. století. V neznámé době vyhořel a zřejmě po polovině 15. století došlo k prodloužení kostelní lodi k východu. V 16. století byla přistavěna tzv. stará sakristie, v roce 1775 pak byl dokončen presbytář s novou sakristií. V roce 1831 byl zrušen hřbitov (Samek 1994, 516).

Výkopy dosahující hloubky cca 0,7 až 0,9 m nezasáhly žádné konstrukce ani archeologické terény, nedosáhly ani horizontu pohřbů. Pouze ve dvou případech se výkopy dotknuly vlastního zdiva kostela. Potvrdily mimo jiné, že kostelní loď je vyzděna z kamenného zdiva, které je makroskopicky shodné se zdivem na jižní straně (nejstarší část stavby), i při tzv. staré sakristii na straně severní. Východně presbytáře byla proříznuta trojice z cihel vyzděných hrobek. V jednom případě víme bezpečně díky „in situ“ se nacházejícímu náhrobnímu kameni, že zde byl pohřben malý Adolf Forgatsch (*1817 - †1818) – hrobka III. Ke dvěma dalším hrobkám náleží zřejmě některý z náhrobníků druhotně umístěných při jižní (tzv. nové) sakristii a presbytáři kostela. K jedné z nich můžeme asi vztáhnout dnes nečitelný náhrobek, o jehož majiteli víme pouze to, že zemřel roku 1801. Ve všech případech se jednalo o členy rodiny majitelů nedalekého zámku a panství v Tulešicích (zámek drželi od roku 1785 do 1843).

Hrobky I a II byly vyzděny z cihel. Na hrobku I (zdivo s.j. 900) byly použity cihly o formátu 30 x 14,5 x 7 cm, na hrobku II (zdivo s.j. 901) cihly 29,5 x 15 x 6,5 cm. Hrobka III byla vyzděna ze smíšeného zdiva (zdivo s.j. 903), v němž byly z 50% použity fragmenty cihel (původní rozměr cihel ? x 14 x ? cm). Její vnitřní rozměry činily 0,8 x 1,7 m. Hrobka I měla vnitřní rozměry 0,45 x 1,4 m, hrobka II 0,95 x 1,4 m. Hrobky I a III byly valeně zaklenuty opět z cihel. Na severní stranu hrobky III navazovalo smíšené zdivo neznámého určení (10%

fragmenty cihel, 90% kámen, pojeno světle béžovou vápennou maltou). Pravděpodobně se jednalo o další, v tomto případě starší hrobku (Merta 2009e).

Jemnice (Okr. Třebíč), kostel sv. Víta (akce A069/2009). Středověk, novověk. Kostel. Záchraný archeologický výzkum.

Kostel sv. Víta v Jemnici byl doposud předmětem dvou stavebně-historických průzkumů. V jeho interiéru a nejbližším okolí se uskutečnily tři archeologické výzkumy (Holub, Merta 2007).

Na žádost bratří Albrechta, Hynka a Štěpána z Lichtenburka souhlasil olomoucký biskup Bohuš ze Zvole 24. září 1455 s předáním kaple sv. Víta na pahorku poblíž Jemnice budoucímu františkánskému klášteru. V říjnu roku 1455 převzal kapli oficiálně provinční vikář spolu s pozemky, který klášteru věnovali páni z Lichtenburka a znojemský měšťan Petr z Jemnice, jakožto fundátoři kláštera. Přílehlé budovy konventu byly po roce 1676 zbořeny. V kostele sv. Víta se konaly bohoslužby až do jeho zrušení roku 1785 (Foltýn a kol. 2005, 329n; Holub, Merta 2007, 217).

Jemnice, kostel sv. Víta, ústí západní štol.

Vyklížená chodba, vybíhající z kaverny směřující k západu, byla v poměrně nedávné minulosti částečně zasypaná. Dle artefaktů vyzvednutých ze zásypu lze uvažovat obdobně jako u již sanovaného sklepa a chodeb o 19., případně počátku 20. století. Vlastní ražená chodba připomíná důlní dílo. Zda se však jedná o štolu raženou z důvodu prospekce, či těžby nějaké nerostné suroviny, nedokáže archeologie v současnosti rozhodnout. Dle řešení této chodby/štol a chodby vedlejší, stejně jako předpokládaných chodeb/štol vedených i z obou dvou zbývajících kaveren asi nelze předpokládat, že se jedná o klasické chodby, případně zamýšlený nedokončený systém sklepů. Stáří chodeb nelze určit. Zřejmě byly budovány v nedlouhé časové návaznosti na velký sklep, tedy na sklonku 15. století.

Kámen vytěžený při budování všech podzemních prostor byl pravděpodobně primárně použit ke stavbě klášterních budov. (Merta 2009h).

Jihlava (Okr. Jihlava), kostel Povýšení sv. kříže (akce A012/2009). Středověk, novověk. Kostel. Záchraný archeologický výzkum.

Bývalý dominikánský kostel Povýšení sv. Kříže v Jihlavě prochází celkovou rekonstrukcí. Archeologický výzkum garantuje Muzeum Vysočiny v Jihlavě, naše společnost se na něm podílí. Především jsme však prováděli doplňující stavebněhistorický průzkum. Výzkum i průzkum budou pokračovat i v roce 2010, kdy by mělo dojít i k jejich vyhodnocení (Merta, Peška 2009b).

Jihlava, kostel Sv. kříže, obnažený základ západního ústupkového portálu.

MODŘICE (okr. Brno-venkov), Havlíčkova ulice, č.p. 236, p. č. 78. Mladší doba hradištní, vrcholný středověk. Pohřebiště, sídliště, městečko. Záchraný výzkum.

V březnu 2009 pokračoval záchranný archeologický výzkum vyvolaný stavbou rodinného domu na parcele č. 78 v Havlíčkově ulici. Plocha leží v intravilánu obce Modřice přibližně 80 m vzdušnou čarou od kostela sv. Gotharda a 50 m od Náměstí Svobody.

V tomto roce se výzkum soustředil na odkryv části plochy již dříve známého a narušeného pohřebiště, které bylo objeveno v roce 1977 v jihozápadním cípu Náměstí Svobody (Měřínský 1980, 87; Měřínský 1984, 355-359; Stloukal 1983, 67-68). Toto pohřebiště pokračovalo pravděpodobně směrem na jihozápad a dále, až mimo naši zkoumanou plochu. Na námi sledovaném prostoru došlo k odkrytí 18-ti, převážně mladšími zásahy porušených, hrobů. Podloží na lokalitě bylo tvořeno spraší, na kterou nasedal místy až 40 cm dochovaný půdní typ. Všechny hroby byly zahloubeny do spraše, průměrné zahloubení od dochované úrovně půdního typu se pohybovalo okolo jednoho metru. Pouze dva dětské hroby 815 a 816 se pravděpodobně nacházely na hranici půdního typu a spraše (pro porušení vrcholně středověkými situacemi se nepodařilo identifikovat rozměry hrobových jam). Na severozápadní straně zkoumané plochy byly hroby odbagrovány již před naším příchodem na lokalitu. Hroby pokračovaly nejspíše dále všemi směry, pouze na východní straně se snad podařilo zachytit okraj pohřebiště.

Modřice – Havlíčkova ulice,
dokumentace hrobu ze 12. století.

Hrobové jámy byly obdélného půdorysu (často poškozené mladšími výkopy) s orientací Z-V, mírně vychýlenou k severu. Mrtví leželi na zádech s hlavou na západní straně, pouze v hrobě 812 se pohřbený jedinec nacházel v mírně skrčené poloze na boku. Popis jednotlivých hrobů vypadá následovně: hrob 800 patřil ženě ve věku 20–30 let, která ležela na zádech s rukama podél těla. Hrobová jáma byla porušena mladšími zásahy. Jediný původní rozměr je zachytitelná šířka okolo 0,9 m. Podařilo se nalézt stopy po rakvi, jež byla široká přibližně 42 cm. Hrob neobsahoval žádné milodary. V hrobě 801 ležel muž ve věku 30–35 let, spíše gracilní postavy. Hrobová jáma měla rozměry 2,1x0,8 m. Mrtvý ležel na zádech s rukama složenýma v klíně. Pod kůstky dlaně pravé ruky se nacházely vaječné skořápky. Opět se podařilo zachytit stopy po rakvi o rozměrech 1,8x0,4 m. Mrtvý v hrobě 802 ležel taktéž na zádech s rukama podél těla. Kvůli mladším zásahům chyběla lebka a dolní končetiny od kolen dolů. Hrobová jáma byla široká 0,8 m. Jednalo se o muže robustní postavy ve věku 40–50 let, o výšce 173 cm. Jedinec měl podle

svalových úponů silně vyvinutou muskulaturu. V pravém podpaží byl nalezen dvojdlůný bohatě zdobený parohový předmět. V hrobě 804 o rozměrech 1x0,5 m ležely pozůstatky mužského jedince starého asi 18 měsíců. V oblasti krku se našlo šest drobných korálků (čtyři hliněné, dva ze skelné pasty). Z hrobu 805 se podařilo zachytit pouze část hrobové jámy o šířce 0,8 m s dochovanými dolními končetinami jedince neurčitelného pohlaví. Hrob 806, opět porušený, o šířce 0,7 m, obsahoval mužského jedince ležícího na zádech s rukama podél těla, jehož stáří by se dalo určit na 16-20 let. Registrovali jsme jediný milodar a to denár uherského krále Štěpána I., vládnoucího v letech 997–1038. Denár ležel v pánvi zesnulého. Zajímavostí bylo, že jedinec měl levou nohu o mnoho menší než pravou a nebyl schopen chůze. Nedá se rozhodnout zda tato deformace vznikla od narození či jako důsledek nějakého traumatu prodělaného v dětství. Hrob 807 se nacházel ve stěně stavební jámy a byl zčásti porušen stavební činností, před naším příchodem na lokalitu. Délka hrobové jámy byla 1,9 m. Jednalo se o na zádech ležící ženu ve věku 23–25 let, vysokou 159 cm. Nepodařilo se nám zachytit žádný milodar. V hrobě 809 širokém 0,9 m se našly dolní končetiny jedince mužského pohlaví, bez milodarů. Hrob 810 náležel ženě ve věku 35–45 let se středně robustní kostrou. Ta ležela na zádech s rukama podél těla. Na pánvi byly znatelné stopy po porodu. U pravé lopatky se našly vaječné skořápky. Hrob 811 představoval jedinou superpozici na pohřebišti. Měl orientaci severovýchod-jihozápad, a porušoval hrob 804. Hrobová jáma měla rozměry 0,75x0,4 m. V hrobě se nacházely pozůstatky novorozence, nejspíše chlapce, který ležel na

zádech. V hrobě 812 byl pochován muž ve věku 25-30 let v mírně skrčené poloze na pravém boku. Dle antropologického posudku trpěl nejspíše leprou. Hrob 813 byl silně poškozen, přesto se podařilo rekonstruovat rozměry hrobové jámy, které činily 2,2x0,9 m. V hrobě ležely pozůstatky ženy ve věku 24-30 let středně robustní postavy. Mrtvá ležela na zádech a našly se u ní dvě esovitě záušnice (jedna u prvního obratle, druhá byla objevena uvnitř v lebce). Hrob 814 o šířce 0,6 m obsahoval pozůstatky starší ženy bez milodarů. H 815 a H 816 jsou dva dětské pohřby, které ležely na rozhraní spraše a půdního typu. Vlivem poškození mladšími jámami se nepodařilo zachytit rozměry hrobových jam a jedinci tak neleželi ani v anatomické poloze. V hrobě 815 se našel novorozenec, v hrobě 816 pak dítě ve věku 6–12 měsíců. Hrob 817 o rozměrech 1,9x0,8 m obsahoval mužského jedince ve věku 12-18 let ležícího na zádech s rukama podél těla v rakvi o rozměrech 1,8 x 0,4 m. V pánvi zemřelého byl nalezen denár uherského krále Štěpána I.. Hrob 818 o šířce 0,8 m obsahoval pozůstatky středně robustní ženy ve věku 35-45 let. U pravé stehenní kosti se našla půlka denáru uherského krále Štěpána I. Hrob 819, značně poškozený, obsahoval kostru ženy ve věku 35-40 let.

Z celkového počtu 18-ti hrobů se v osmi případech jednalo o muže a stejně tak bylo i ženských pohřbů. Dva hroby se nepodařilo určit. U 16-ti jedinců se podařilo určit věk. Do kategorie do šesti let spadají 4 jedinci (2 muži, 2 neurčitelní). Ve věku od 15 do 19 let byli 2 muži. 4 hroby pak náležely věkové skupině 20-30 let (1 mužský, 3 ženské). Jeden mužský hrob se pohyboval v kategorii 30-40 let. 5 jedinců pak spadá do širší kategorie 35-45 let (1 muž, 4 ženy). Jeden ženský pohřeb pak vykazoval větší stáří. Rakev byla zachycena u třech jedinců a její šířka se pohybovala mezi 30–40 cm, délka pak mohla být až 180 cm. Milodar byl přítomen u 8 hrobů (5 mužských, 3 ženské). Celkově vyplývá, že zemřelé ženy měly gracilní či středně robustní postavu, muži pak středně robustní až robustní postavu. Na kostech jsou patrné stopy po pracovním zatížení. Časté jsou pozůstatky různých zánětů a artrózy. Mladý muž z hrobu 806 měl zakrnělou levou nohu, která mu neumožňovala normální chůzi.

Na základě nálezů datujeme pohřebiště do 11. století, snad již do jeho první poloviny. Zajímavý je nález dvojdílného parohového předmětu v hrobě 802. Předmět ležel v pravém podpaží zesnulého, delší osou asi původně ve svislé poloze. Účel tohoto předmětu nám není znám, přičemž jedinou nám známou analogií je obdobný předmět z mladohradištního pohřebiště v Holubicích. Zde se v hrobě 90 našel obdobný, ale pouze jednodílný předmět. Oproti modřickému zde procházel středový otvor skrz artefakt. Je zajímavé, že předmět byl také nalezen stojící na své kruhové základně u pravé paže jedince. Oproti námi nalezenému předmětu se ale nacházel na vnější straně paže (Geisler 1986). Zajímavou shodou je také fakt, že v Holubicích se jednalo o muže ve věku 40-50 let vysoké postavy, stejně jako v našem případě. Bez dohledání dalších analogií nejsme schopni předmět blíže interpretovat.

Problematická zůstává otázka již dříve zachycených hrobů, i když se domníváme, že námi objevené hroby náležejí stejnému pohřebišti, které bylo porušeno v roce 1977. Je zde však zásadní rozdíl v datování. Zatímco datování námi zkoumaných hrobů opíráme o nálezy mincí a záušnic, datování hrobů z roku 1977 se opírá o keramiku nalezenou v zásypu hrobu (hroby nebyly zkoumány celé, ale jen v trase porušení kanalizace), která je datována do poloviny 13. století (*Procházka 2003, 286*). V zásypech námi zkoumaných hrobů se nacházela jen přemístěná spraš a půdní typ. Zcela chyběly jakékoliv artefakty, ale také jakékoliv doklady lidské činnosti v okolí hrobů (drobné uhlíky nebo kousky mazanice). Pokud připustíme správnost datování z roku 1977, jednalo by se o pohřebiště s mimořádně dlouhou kontinuitou jaké známe například z Mikulčic (zde, ale jde o pohřebiště z 12.–13. století) (Klíma 1987). Avšak je zde možnost, že keramika nalezená v roce 1977 nepatří k hrobům a jde pouze o nerozpoznanou superpozici (i v námi sledovaném úseku pohřebiště bylo nanejvýš obtížné rozeznat veškeré superpozice mladších objektů a hrobových jam, a to výzkum měl charakter předstihového, narozdíl od rychlé záchranné akce v roce 1977). Otázka definitivního celkového časového zařazení pohřebiště zůstává tedy prozatím otevřená. Pokud v budoucnu dojde k dalším stavebním aktivitám v tomto prostoru, tak se dá očekávat nález další části pohřebiště (*Dejmal 2009*).

Rumberk (Okr. Blansko), parc. č. 154 (akce A043/2009). Středověk. Hrad. Zjišťovací výzkum.

Relikty hradu se nacházejí na ostrožně při východní hranici osady Rumberk, která je součástí obce Deštná. Archeologický výzkum provedla v létě 2009 společnost Archaia Brno, o.p.s. v rámci přípravy realizace projektu „Hrad Rumberk“, parc. č. 154. Konkrétním předmětem terénní části byl zjišťovací výzkum v prostoru hradního jádra. Soustředil se na místa zasažená již v minulosti výkopovými aktivitami, které se jednoznačně projevovaly v konfiguraci stávajícího terénu.

Podarilo se ověřit dobu existence hradu. Získaný náleзовý soubor (především fragmenty keramických nádob) lze zařadit do 2. poloviny 13. až 1. poloviny 15. století.

Archeologický výzkum v podstatě vyvrátil představu o „kamenné podobě“ hradu. Doložil, že na jeho výstavbě měla dominantní podíl dřevohliněná složka.

Kamenné zdivo pojené maltou bylo zaznamenáno pouze v jihovýchodní části

hradu. Sloužilo jako vyzdění sklepa budovy, o které se však domníváme, že v nadzemní části měla spíše dřevohliněnou konstrukci. Lze o ní uvažovat jako o věžové stavbě. Zástavba v jejím severním sousedství byla budována ze dřeva a hlíny. V její existenci se podařilo rozlišit tři základní stavební fáze. První dvě podlely ohni. Třetí a zároveň poslední pravděpodobně nezankla požárem, ale byla nejspíše záměrně stržena nebo samovolně zchátrala ponechána svému osudu. Co se týče opevnění na centrálním návrší hradu, nebyly po něm nalezeny žádné jasně patrné stopy. Ve východní části funkci případné hradby zřejmě suplovala hmota zástavby. Západní nebyla zkoumána. Musíme počítat spíše s fortifikační lehčího charakteru, zřejmě dřevěné konstrukce (Černá, Zůbek 2010).

Rumberk, závěrečná odborná komise.

Svatobořice – Mistrín (Okr. Hodonín), rekonstrukce silnice (akce A015/2009).

Záchranný archeologický výzkum byl vyvolán rekonstrukcí silnice. Výzkum se uskutečnil v době mezi 31.3. – 8.4. 2009.

Prvá písemná zmínka o Svatobořicích je z roku 1349, kdy Bolek z Otaslavic vkládá díl vsi do zemských desek Markvartovi z Morkovic. Ten pak v roce 1355 vkládá ten samý díl markraběti Janu Jindřichovi. Jiný díl vsi vkládá v roce 1376 Verner a Vilém z Kanšperka Jindřichovi z Nevojic. V roce 1398 zapisuje Znata z Mejlic klášteru benediktýnek v Pustiměři 2 lány. V letech 1405-1415 zde sídlil Jan z Moravan. 1460 se připomíná Jan z Mlotic. V roce 1522 drží Svatobořice Jan z Ludanic. V roce 1539 vesnici získává Jan Kuna z Kunštátu. A už roku 1548 bratři Smil, Čeněk a Kryštof Kunové z Kunštátu prodávají zboží Svatobořické Pročkovi ze Zástřizl a Mlotic. Roku 1566 zapisuje Frydrych z Žerotína ves Jaroši ze Zástřizl, který i se svou manželkou Johankou z Drnovic zde sídlili. Ves pak vlastní Jarošův syn Bohuslav ze Zástřizl (1586 – 1607). V 16. století jsou zde opakovaně doloženi novokřtění. V roce 1616 zde sídlil katolický šlechtic Václav Morkovský z Zástřizl i se svou manželkou Alžbětou Pruskovskou z Prusova. Jan Václav Morkovský ze Zástřizl vkládá roku 1649 Svatobořice svému bratru Karlu Františku Morkovskému a v roce 1682 zapisuje ves své manželce Zuzaně Kateřině Liborii Prakšické ze Zástřizl Jan Václav Bohuše ze Zástřizl. Po smrti Zuzany Kateřiny Liborie Prakšické ze Zástřizl dědí vesnici Karel Maxmilián hrabě Thurn a František Karel Libštejnský hrabě Kolovrat. Ti pak prodávají v roce 1692 ves Arnoštce hraběnce z Löwensteinu vdově po Janu Karlovi hraběti Serenyi, jakožto poručníci jejich nedospělých dětí. Tím to prodejem byly Svatobořice spojeny s panstvím Mlotice a dále sdílejí stejné majitele (Hosák 2004, 290,405).

Na ploše I, kterou představoval úsek komunikace mezi č.p. 305 až 65 došlo k naskrývání situace, až na úroveň písčitého podloží. To bylo následně začištěno a veškeré archeologické objekty byly exkavovány a dokumentovány. Na ploše II (od č.p. 65 až ke křižovatce před

hospodářským dvorem), bylo konstatováno, že se zde z části nalézají sterilní podloží nebo aktivity recentního původu (není vyloučeno, že pod nimi se nachází arch. situace nicméně ty nebyly stavbou ohroženy). Jedinou výjimku na ploše II tvořil pozůstatek patrně příkopu (viz kap. 6). Plocha III byla vymezena samotným prostorem křižovatky ulic Hlavní a Za humny. Zde se nacházely pouze recentní vrstvy (pozůstatek novověké komunikace). Testovacími sondami jsme ověřili, že pod těmito vrstvami se nachází sterilní podloží. Plocha IV se nacházela od plochy III dolů po svahu ke křižovatce ulic Hlavní a Vrbátky. Zde byla silnice odebrána až na úroveň raně novověké vrstvy, která představuje relikt starší silnice. Jelikož se jednalo o konečnou niveletu stavby, nedošlo zde k poškození archeologických situací.

Nejstarší doložené nálezy se hlásí do období pravěku. Na ploše výzkumu se projevily jako intruze v středověkých a raně novověkých objektech. Musíme ovšem počítat s tím, že tyto nálezy pocházejí z rozrušených objektů, které ležely patrně někde v rámci sledované ploše. Tyto keramické zlomky můžeme přibližně datovat do doby bronzové (2300 - 800 př.n.l.), některé snad i do pozdní doby kamenné (4000 - 2300 př.n.l.). K pravěkým aktivitám náleží také soliterní kostrový hrob (H800, ssj 01, obr. 6) orientovaný severovýchod - jihzápad. Mrtvý ležel na zádech. Levou nohu v kotnících překříženou přes pravou. Levá ruka podél těla, pravá v klíně. V zásypu hrobu se rýsovala vyhnílá rakev s přibližnými rozměry 165 x 50 cm?. Na pažních kostech se nacházely dva silně zkorodované předměty (snad spony?), datování je nejisté snad období mladšího pravěku (doba stěhování národů?). Hrob byl ojedinělý, existenci pohřebiště můžeme vyvrátit. Z antropologického hlediska se jednalo o dospělého muže ve věku mezi 35 - 44 let. V dlouhých kostech končetin se našly stopy po zánětu. Klíční kosti vykazují disproporce, což může být důsledkem odlišné zátěže pravé a levé poloviny těla. Na pažních ani stehenních kostech nebyly tyto proporce zaznamenány. Morfoskopicky lze kostru zhodnotit jako středně robustní se středně vyvinutým svalovým reliéfem.

Vrcholně středověké a raně novověké aktivity ve sledovaném prostoru můžeme rozdělit do několika základních skupin.

Za prvé se jedná o tzv. písečníky (ssj. 02, 03, 04, 05, 17, 24, 27, 28, 30, 31, 19), tedy jámy určené primárně k exploataci písku a druhotně využitě jako odpadní. Většina těchto jam je datovatelná do 16. - 17. století a dokládají nám příležitostnou těžbu písku pro aktuální potřebu tehdejších obyvatel.

Další skupinou jsou tzv. zásobnice (ssj 15, 29) ve kterých se uschovalo obilí do další sezóny. Námí objevené zásobnice časové náleží 14. a 15. století a dokládají zemědělskou činnost ve vesnici v tomto období.

Další zajímavou skupinou objektů jsou vstupní šje a v jednom případě i část sklepa (ssj. 06, 08, 25, 26). Všechny vstupy měly, až na jeden případ (ssj 06) stejnou orientaci (V-Z) a datovatelné jsou do 14. - 15. století. Zvyk stavět sklepy mezi zástavbou a silnicí se ve vesnici udržel do dneška a sklepy podobného řešení jen ve zděné podobě můžeme ve Svatobořicích-Mistříně nalézt do dnešních dnů. Již tehdejší sklepy můžeme nazvat vinnými jelikož, až na jeden případ byly opatřeny šikmými rampami namísto schodu, které jistě manipulaci se sudy usnadňovaly.

Nejmłodší sledovanou aktivitou na ploše výzkumu byl relikt silnice ze 17. - 18. století, která byla zachycena jak v ploše (ssj. 11) tak v podobě mělkého příkopu jí kopírující (ssj. 07). Pod samotnou komunikační vrstvou se podařilo nalézt vyjeté koleje. Pozůstatky této komunikace byly nalezeny také na ploše II, III, IV.

Zajímavým objektem byla kruhová jáma o rozměrech 1,2 x 0,5 m. V jámě se nacházelo větší množství střepů (mísa, hrnec s uchem, trojnožka) a také pozůstatky kachny (husy?) v anatomické poloze. Výplň jámy obsahovala také velké množství rozdrčených skořápek vajíček. Nález je datovatelný do 1. poloviny 16. století. Snad se může jednat i o doklad nějakého vesnického zvyku.

**Svatobořice-Mistřín, dokumentace
laténského hrobu.**

Dalším atypickým objektem byl v části plochy před hospodářským dvorem zachycený rozměrný výkop vyplněný stejnou uloženinou. Šířka výkopu dosahovala 34 m. Vzhled k technologii stavby byl objekt pouze odkryt, a jelikož nebyl dál narušován nebyl blíže zkoumán. Zkušební řez nebylo možno provést, pro nebezpečí utržení již opravené části vozovky. Tento objekt interpretujeme jako možný pozůstatek příkopu. Kdy vnější strana byla směrem na jihozápad. Objekt byl ovzorkován a četné kolekce keramických střepů je datovatelná do 1. poloviny 15. století.

Závěrem můžeme tedy shrnout, že i na základě archeologických pramenů došlo k založení Svatobořic až ve 14. století. Již tehdy asi ve stejném dispozičním rozsahu (žádná zástavba se nepodařila doložit tedy asi kopírovala tu dnešní). Volný prostor mezi zástavbou a komunikací byl využit k hospodářským účelům (stavba sklepů a zásobnic). V mladším období 16. – 17. století zde docházelo k příležitostné těžbě písku (ta je ve stejné podobě doložena etnograficky i ve 20. st). K zásadní změně došlo někdy rámcově v 17.-18. století kdy došlo ke stavbě (rozšíření) silnice kterou kopíruje v podstatě i ta dnešní. Možné pozůstatky příkopu by pak mohly dokládat existenci šlechtického sídla, které ve vesnici jistě už v 15. století muselo existovat (v pramenech se připomíná několik šlechticů kteří ve vsi sídlí). Po zániku tohoto sídla (1. polovina 15. století) převzal rezidenční funkci pravděpodobně dvůr, který leží v nejbližším sousedství hypotetického sídla (*Dejmal 2009*).

Telč (Okr. Jihlava), náměstí Zachariáše z Hradce (akce A044/2009). Středověk, novověk. Město, klášter. Záchranný archeologický výzkum.

V průběhu rekonstrukce bývalého areálu jezuitské koleje byl realizován archeologický výzkum a došlo k dokumentaci architektonických detailů a stavebních konstrukcí. Podařilo se zachytit základy dnes již neexistující měšťanské středověké zástavby, která předcházela výstavbě raně barokní koleje. Ve stávající stavbě se pak podařilo rozpoznat pozůstatky pozdně středověké sladovny (ta je podobně jako měšťanské domy doložena historickými prameny) a prvotní části areálu koleje (dendrodatováno, *Rybníček 2009*). Výzkum i průzkum pokračoval v roce 2010 (*Peška 2009*).

Třebíč (Okr. Třebíč), Zámek (akce A055/2009). Středověk, novověk. Klášter, zámek. Záchranný archeologický výzkum.

V prostoru při jižní ohradní zdi areálu bývalého benediktinského probošství probíhala výstavba dešťové kanalizace. Zároveň byl realizován záchranný archeologický výzkum, který přinesl překvapivá zjištění. Podařilo se zachytit pozůstatky rozsáhlé raněgotické (románské) stavby palácového charakteru, jejíž nadzemní konstrukce byly následně rozpoznány i ve stávající hradební zdi. Doloženy byly celkem její tři základní stavební horizonty z rozmezí let 1200 až 1460 (stavba zřejmě zanikla při dobývání kláštera uherským vojskem). Dokumentovány byly i mladší situace související s dorovnáváním terénu v prostoru dnešní zahrady v období budování zámku v 16. století (*Merta 2009g*).

Veselí nad Moravou (Okr. Hodonín), Zámek – rekonstrukce (akce A0/2009). Středověk, novověk. Hrad, zámek. Záchranný archeologický výzkum.

V červnu až listopadu roku 2009 proběhla na zámku ve Veselí nad Moravou druhá etapa záchranného archeologického výzkumu. Výzkum se soustředil na dozkoumání plochy nádvoří zámku, dokumentaci odhalených situací při vybírání recentních zásypů v jednotlivých křídlech zámku a provedení sondáže na předním nádvoří a před severním křídlem.

Původní hrad (prvá zmínka 1256), postavený k ochraně zdejšího brodu, se nejspíše nacházel na ostrovu v řece Moravě (Plaček 2001, 680-682). Dnes tento prostor zaujímá čtyřkřídlý barokní zámek.

Plocha nádvoří má rozměry 37x31 m. V průběhu dvou sezón výzkumu se jí podařilo téměř celou prozkoumat. Sonda před severním křídlem probíhala rovnoběžně s jeho severní stěnou, po celé délce. Jednalo se v podstatě o vybrání výkopu pro betonáž z roku 1997. Na dně tohoto výkopu a v jeho severní stěně byly zachyceny části zděných konstrukcí (zdi byly starším výkopem porušeny a musely být tedy patrně už v roce 1997). Sondáž na předním nádvoří spočívala ve vyhloubení 3 sond za pomoci mechanizace.

Veselí nad Moravou, zámek,
začišťování vrcholněstředověké nece.

Již v roce 2008 se po snížení terénu na nádvoří zámku projeví dvě na první pohled zcela odlišné situace. Zatímco po odtěžení recentních navážek v severní části nádvoří vystoupily pozůstatky do té doby neznámého zdiva, v části jižní to byly úrovně, v nichž se objevilo větší množství dřevěných stavebních prvků v primární i sekundární poloze. V průběhu výzkumu pak bylo vymezeno vlastní šlechtické sídlo a dřevěné předhradí (dřevěná zástavba, mocné organogenní souvrství) oddělené od předpokládaného sídla příkopem. Výzkum zachytil výjimečně dochovanou sídelní situaci tvořenou mocným souvrstvím sídlištních vrstev na ploše cca 800 m². Souvrství tvořené převážně organogenními „hnojnými vrstvami“, vrstvami s převahou dřevěných odštěpků a směsným organominerálním materiálem dosahuje maximální mocnosti v jižní části (1,6 m). Podle terénních pozorování byla pouze svrchní partie souvrství (cca 0,1 m) zasažena dekompozicí, tedy rozkladnými procesy, běžnými na „suchých“ typech archeologických lokalit. Zbývající část souvrství uchovává v trvale vlhkém anaerobním prostředí dokonale dochované soubory artefaktů (včetně relikvů dřevěné zástavby) a ekofaktů z organických materiálů.

Shrnutím informací z obou sezón můžeme částečně rekonstruovat vzhled hradního jádra. To bylo vymezeno hlavní hradbou o šířce 1,9 m, která se zalamovala. V ose východ západ dosahovala délka uzavřeného prostoru asi 40 m, v ose sever jih jádro pokračovalo dále na sever mimo obrys zámku. Hradbu se podařilo zachytit na nádvoří, na dvou místech uvnitř severního křídla a v sondě před severním křídlem. Hlavní hradbu nejspíše v první polovině 14. století doplnila parkánová zeď. Ta byla zachycena na nádvoří a na východní straně sondy před severním křídlem. Parkánová zeď byla dodatečně opatřena opěráky. Uvnitř severního křídla se podařilo odhalit základové zdivo křídla, jež je patrné na plánu z roku 1748 (Sedlář 1999, příloha 1.), které bylo zbořeno při druhé barokní přestavbě zámku. Toto křídlo částečně využívající hlavní hradbu má svůj původ snad již v renesanci. Na destrukci parkánu, který se sesul do příkopu, byla k hlavní hradbě přizděna nejspíše renesanční schodišťová věž. V sondě před severním křídlem se podařilo zachytit část cihelnokamené zdi, která představuje pozůstatek vnitřní zástavby z období pozdní gotiky či počátku renesance.

Střední část nádvoří zaujímá příkop s vyzděnou kontreskarpou (eskarpu tvoří parkánová zeď) oddělující hradní jádro od předhradí. Vyzdění kontreskarpy představuje druhou stavební fázi. Zасыпání příkopu je předběžně datováno do 2. poloviny 16. století. V 17. století byla do jeho záspy zapuštěná vápenná jáma (souvisí s některou z přestaveb zámku).

Jižní prostor nádvoří zaujímá pozůstatek předhradí. To je v severní části porušeno příkopem, na jihu, západě a východě stavbou zámeckých křídel. Středověké souvrství zde mělo mocnost 1,6 m, na něj nasedaly asi metr mocné novověké navážky. Podloží tvoří jíl (starý nivní sediment), ve kterém směrem na jih přibývá písčité složky. Ve zkoumané části předhradí se podařilo zachytit pozůstatky 15 dřevěných staveb. Kromě staveb se na předhradí nachází značné množství relikvů košatinových plotů, kúlů a systémů kúlových řad. Podařilo se odhalit i jedno volně stojící pyrotechnologické zařízení. V první fázi byl prostor předhradí rozdělen řadou kúlů/pilotů dendrochronologicky datovaných do poloviny 13. století. Vnitřní

prostor se zástavbou se nacházel na severní straně, na jižní to jsou jen komunikační úrovně prokládané písčitymi (povodňovými?) vrstvami. Nad úrovní jedné z komunikačních úrovní, vně ohrazení, se nacházela další dřevěná stavba. Ohrazení má snad částečně protipovodňový charakter (prostor na severu byl uměle zvýšen). Rozpoznány byly jeho dvě stavební fáze. Ještě v průběhu 13. století došlo k rozšíření jižním směrem. Charakter zástavby předhradí je značně chaotický. Stavby nevykazují ustálenou orientaci a jsou mnohdy v superpozici. Podobu předhradí ovlivňoval značný nárůst terénu, ke kterému došlo během jeho fungování. Bližší rozdělení staveb a jiných objektů do jednotlivých fází bude možné až po náležitém zpracování výzkumu. Co se týče účelu staveb můžeme ji odhadovat zatím jen u dvou objektů. V jednom případě to je srub s potravinářskou pecí uvnitř, který můžeme interpretovat jako pekárnu. Ve druhém případě se jedná o minimálně dvouprostorovou stavbu sloupové konstrukce s košatinovými stěnami. Na základě charakteru zásypů (hnůj se zbytky koňských žíní) a nálezů (podkovy, hřebľa, ostruhy) tento objekt považujeme za stáje. Zkoumaný úsek předhradí časově spadá do 2. poloviny 13. století až 1. čtvrtiny 14. století. Můžeme tedy konstatovat, že během poměrně krátkého období docházelo ve sledovaném prostoru ke značným změnám. O podobě předhradí v mladších obdobích nic nevíme, výzkumem se až na několik ojedinělých objektů mladší osídlení nepodařilo zachytit.

V souvislosti s vybíráním podlah a recentních zásypů uvnitř jednotlivých křídel zámku se podařilo identifikovat zděné konstrukce mladší, pozdně gotické nebo raně renesanční fáze předhradí. Kamenné ohrazení z tohoto období je zachováno v dnešní východní zdi západního křídla, odkryto bylo i ve dvou místnostech jižního křídla. S touto zdí se setkáváme i v severní části východního křídla, kde se zřejmě napojuje na ohrazení jádra. Vztah této zdi a branské věže ve východním křídle (pravděpodobně ze 14. století?) se zatím nepodařilo ověřit (snad se tak stane při dalších stavebních pracích). Ke zděné fázi předhradí náleží zřejmě i relikty zdí, které lze interpretovat jako jednu dvojdílnou nebo dvě jednodílné stavby situované v rohu jižního a severního křídla (v rozsahu dnešních sklepů).

Sondáž na předním nádvoří doložila, že svrchních 1,6 m představuje recentní navážku (období poslední přestavby zámku). Pod touto navážkou jsme zachytili novověké vrstvy o mocnosti minimálně 1 m. Ty patrně představují zásyp příkopu, který do těchto míst pokračuje z vnitřního nádvoří. Vlastní příkop však nebyl sondáží zjištěn (*Dejmal 2010*).

Výzkum byl i tento rok doprovázen celou škálou přírodovědných metod realizovaných za spolupráce s environmentální laboratoří KAR ZUČ a dendrochronologickou laboratoří MZLU. Konkrétněji bude o výzkumu poreferováno po jeho náležitém vyhodnocení (*Dejmal, Merta 2009*).

Veselí nad Moravou (Okr. Hodonín), rekonstrukce Bartolomějského náměstí (akce A035/2009). Středověk, novověk. Město. Záchraný archeologický výzkum.

V průběhu měsíců srpen až říjen 2009 prováděla společnost Archaia Brno o.p.s. záchraný archeologický výzkum v prostoru Bartolomějského náměstí ve Veselí nad Moravou. Výzkum byl vyvolán stavbou nové kanalizace a celkovou revitalizací plochy náměstí. Zde předkládané informace jsou pouze předběžné, o výzkumu však bude po náležitém zpracování informováno i příští rok.

Bartolomějské náměstí se nachází na ostrově v řece Moravě, a tvoří původní náměstí středověkého městečka Veselí. Podloží je na lokalitě tvořeno jílem (stará pleistocénní niva), na který nasedá asi metr mocná vrstva středně hrubého štěrku, který je následně ještě převrstven až 1,5 m silnou vrstvou písku. Na něm je konečně dochován zhruba 40 cm silný půdní typ. Stavba nové kanalizace byla dokumentována na vzniklých řezech výkopu, v místě

budoucích větších zásahů bylo ve třech případech přikročeno k plošnému odkryvu (Sonda 1 až 4). Při budování podkladu pro budoucí dlažbu byla celá plocha sledována a pokud došlo k obnažení archeologických terénů, bylo přikročeno k dokumentaci a vzorkování.

Nejstarší námi doložená aktivita v rámci sledované plochy náleží do pravěku, přesněji snad do doby bronzové. Jednalo se o několik kúlových jamek a menších sídlištních objektů, zahloubených do půdního typu a vyskytujících se v celé ploše náměstí.

Další osídlení registrujeme ze střední doby hradištní, tedy 9.-10. století. Z tohoto období se podařilo, v rámci budované kanalizace, zachytit do podloží dlabanou pec (snad potravinářskou) i s předpecní jámou. V severní části náměstí jsme při skrývce zachytili části dvou dalších zahloubených objektů. V obou případech šlo o obdélný, či čtvercový objekt. První byl široký 2,8 m, hluboký 0,5 m a neznámé délky, přičemž u jeho západní stěny se nacházela kamenná destrukce pece. Druhý objekt, o rozměrech 2,6 m na délku, 2,6 m na šířku a 0,5 m hluboký. Také on obsahoval kamennou destrukci zabírající 80% zjištěné části dna objektu. Snad se mohlo jednat opět o pec. V sondě S1 se podařilo nalézt pozůstatek další zahloubené stavby, zřejmě chaty, o rozměrech 3,4 x 3 x 1 m, s kúlovými jámami při stěnách. Ze severní stěny vystupoval do vnitřního prostoru (po celé její délce) schodovitý útvar, zřejmě lavice a v severovýchodním rohu se nacházela kamenná destrukce pece. Konstrukci vstupu neznáme. V superpozici s touto chatou (pod destrukcí pece), se nacházel relikt zásobnicové jámy, také ze středohradištního období. To by mohlo nasvědčovat vícefázovému osídlení lokality v tomto časovém období. V prostoru sondy S3, v jižní části zkoumané plochy, se podařilo zachytit ojedinělý hrob. Mrtvý ležel na zádech v orientaci V-Z (hlavou k západu). Jednalo se o dospělého muže robustní postavy. Muž dosahoval výšky kolem 173 cm a zemřel ve věku mezi 40 – 55 lety. Na žebrech bylo nalezeno několik dobře i nedokonale zhojených zlomenin. Mrtvý byl pochován téměř bez milodarů, do hrobu s ním putoval pouze seřiznutý kančí kel, který mu ležel na hrudní kosti (zřejmě přívěsek). Za milodary snad můžeme považovat i zvířecí kosti, které se podařilo objevit v zásypu. Jednalo se o 5 zlomků diafýz (2 prasečí, 3 patřící většímu savci) a jednu stoličku skotu. Na diafýzách se našly stopy po porcování (Slavíková 2010). Hrob byl patrně soliterní a vzhledem k ostatním nálezům se zřejmě jednalo o pohřeb na sídlišti, či v jeho nejbližším sousedství.

Vrcholně středověké osídlení lokality začíná již ve druhé polovině 13. století (městečko samotné však vzniká až v druhé polovině 14. století). Z druhé poloviny 13. století máme kromě kúlových jamek a drobných zahloubených objektů, doloženou plošnou sídlištní vrstvu překrývající celé náměstí. Na bázi této vrstvy se podařilo zachytit četné pozůstatky pyrotechnologických zařízení blíže neznámého účelu. V jednom případě i lehčí kúlovou stavbu s pecí uprostřed, která zanikla požárem. Tyto situace byly překryty další sídlištní vrstvou datovatelnou do pokročilého 14. století související už s provozem tehdy vzniklého městečka. Ze 14. – 17. století registrujeme po celé ploše drobné i větší zahloubené sídlištní objekty (u některých se snad jedná o písečníky).

Překvapujícím objevem se stal nález příkopu probíhajícího JV částí plochy, který byl na dvou místech zdokumentován na řezu. Jednalo se o konvexní výkop až 7 m široký a 2 m hluboký. Můžeme zhruba rekonstruovat, že uzavíral východní roh dnešního náměstí. Příkop zanikl pravděpodobně na přelomu 13./14. století či 1. polovině 13. století, tedy před založením samotného města. Pro jeho existenci nemáme zatím bližší vysvětlení, ale mohlo by se jednat o ohrazení brodu směrem k tehdejšímu hradu.

Veselí nad Moravou, rekonstrukce Bartolomějského náměstí, preparace hrobu.

V prostoru za kostelem sv. Bartoloměje se podařilo zdokumentovat krátký úsek hradby. Hradba samotná dnes tvoří východní zeď domu č.p. 48. Námi zdokumentovaný úsek na tento relikt bezprostředně navazoval. Šířka nalezené hradby dosahovala 1,2 m. Hloubka základové spáry se nepodařilo zjistit a nepodařilo se také ověřit její předpokládaný další průběh směrem na jih. Hradba byla tedy zřejmě založena v půdním typu a část bezprostředně za kostelem není dochována vlivem pozdější stavební činnosti.

Dnešní kostel sv. Bartoloměje byl postaven v roce 1733 na místě dvou starších domů. Podařilo se zachytit části jejich čelního zdiva severně od kostela a při plošné skrývce i zdiva v jižní části. Výkop pro kanalizaci procházel nejspíše průjezdem bývalého domu. Zachycená zdiva respektují dnešní uliční čáru. Statigrafie na území bývalých parcel vykazovala zcela odlišnou situaci od plochy náměstí. Jsou zde zastoupeny doklady výrobní činnosti (pece, střepiště) a celkově je patrný rychlý nárůst terénu v období pozdního středověku až raného novověku.

Nejmladším dokumentovaným objektem se stal sklep a zdivo jižně od domu č.p. 33. Obojí náleželo domu zbouranému po druhé světové válce, avšak podle konstrukce klenby sklepa můžeme uvažovat o jeho vniku již někdy v průběhu raného novověku.

V sondě S4 pro budoucí sociální zařízení byly pak dokumentovány dvě vnitřní příčky domu, který zde stával ještě v první polovině 20. století (*Dejmal, Hoch 2009*).

Literatura:

- Bukovský, J. 1994: Královopolský kartouz. Brno
- Bukovský, J., Cejnková, D. 1975: Středověké nálezy v obvodu kartuziánského kláštera v Králově Poli. Památková péče 35, 235-249.
- Borovský, T. 2001: Kaplani, oltářníci a jejich benefícia v kostele sv. Jakuba v Brně. Brno v minulosti a dnes 15, 271 – 312.
- Borský, P. 2002: Stavebně historické posouzení kostnice u sv. Jakuba v Brně. Rkp. Uloženo: Archiv zpráv, Archaia Brno o.p.s.
- Borský, P., Merta, D., Peška, M., Zůbek, A. 2007: Jakubské náměstí – jedno z center lokace Brna?. Forum urbes medii aevi IV, 144-161.
- Bretholz, B. 1901: Die Pfarrkirche St. Jakob in Brünn. Brünn.
- Czajkowski, L. a P. 2000: Šlechtické domy v Brně v letech 1779 – 1920. Prostor uvnitř hradeb. Brno v minulosti a dnes 14, 113 – 146.
- Černá, L. – Sedláčková, L. – Zůbek, A. 2009a: Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu při stavbě "Víceúčelová budova u vyústění kolektoru v ulici Josefská, Brno". Rkp. nálezové zprávy, č.j. 34/08. Uloženo: Archiv nálezových zpráv, Archaia Brno o.p.s.
- Černá, L., Sedláčková, L., Zůbek, A. 2009b: Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu při akci Sanace brněnského podzemí Mendlovo náměstí. Rkp. nálezové zprávy, č.j. 17/09. Uloženo: Archiv nálezových zpráv, Archaia Brno o.p.s.
- Černá, L., Zůbek, A. 2009: Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu při akci Sanace brněnského podzemí – blok 22b (Benešova ulice). Rkp. nálezové zprávy, č.j. 18/09. Uloženo: Archiv nálezových zpráv, Archaia Brno o.p.s.
- Černá, L., Zůbek, A. 2010: Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu při stavbě „KHRJ – Rekonstrukce ulice Běhounské“. Rkp. nálezové zprávy, č.j. 3/10. Uloženo: Archiv nálezových zpráv, Archaia Brno o.p.s.
- Černá, L., Sedláčková, L., Zůbek, A. 2010: Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu při stavbě „Fakultní nemocnice u sv. Anny v Brně – stavba ICRC“. Rkp. nálezové zprávy, č.j. 2/10. Uloženo: Archiv nálezových zpráv, Archaia Brno o.p.s.
- Dejmal, M., 2009: Modřice, Havlíčkova č.p. 78. Terénní dokumentace z akce A082/08. Uloženo: Archiv terénní dokumentace, Archaia Brno o.p.s.
- Dejmal, M., 2010: Veselí nad Moravou - zámek. Terénní dokumentace z akce A054/08. Uloženo: Archiv terénní dokumentace, Archaia Brno o.p.s.
- Dejmal, M., Holub, P., Kolařík, V., Merta, D., Peška, M., 2009: Břeclav zámek, rekonstrukce. Terénní dokumentace z akce A01/09. Uloženo: Archiv terénní dokumentace, Archaia Brno o.p.s.

- Dejmal, M., Hoch, A., 2009: Veselí nad Moravou, Bartolomějské náměstí, rekonstrukce náměstí. Terénní dokumentace z akce A035/09. Uloženo: Archiv terénní dokumentace, Archaia Brno o.p.s.
- Dejmal, M., Merta, D. 2009: Veselí nad Moravou, zámek. Přehled výzkumů 50/2009, Brno, 446-447.
- Dejmal, M., Peška, M. 2010a: Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu v prostoru dvorku při rekonstrukci objektu Bašty 2 a 4 – „Padowetz“ v Brně. Rkp. nálezové zprávy, č.j. 6/10. Uloženo: Archiv nálezových zpráv, Archaia Brno o.p.s.
- Dejmal, M., Peška, M. 2010b: Nález dvou potravinářských pecí z 12. století z ulice Bašty 2 v Brně. *Archaeologia technica* 21, 113-123.
- Demek, J., 1965: Geomorfologie českých zemí. Praha.
- Dřímál, J. 1947: Zemský dům v Brně. Brno.
- Dřímál, J., Peša, V. a kol. 1969: Dějiny města Brna 1. Brno.
- Flodr, M. 2005: Pamětní kniha města Brna z let 1343-1376 (1379). Brno.
- Flodrová, M. 1997: Brněnské ulice a vývoj jejich názvů od 13. století po dnešek. Brno.
- Fontane, T. 2007: Německá válka 1866, Cholera v Brně, *Bellum* 1866, 1/2007, 102-103.
- Geisler, M., 1986: Holubice, Pohřebiště z mladohradištního období. *Fontes archaeologici Moraviae* 20, Brno.
- Hálová-Jahodová, C. 1947: Brno. Stavební a umělecký vývoj města. Praha.
- Holub, P. 2008: Brno – Královo Pole, Božetěchova 2, rekonstrukce areálu FIT VUT v Brně, nálezová zpráva o provedení archeologického výzkumu akce A006/2006, A015/2006, 090/2006 a doplňující stavebněhistorický průzkum akce A090/2006. Rkp. nálezové zprávy, č.j. 31/08. Uloženo: Archiv nálezových zpráv, Archaia Brno o.p.s.
- Holub, P., Kolařík, V., Kováčik, P., Merta, D., Peška, M., Procházka, R., Zapletalová, D., Zůbek, A. 2004: Systematický archeologický výzkum města Brna. *Forum Urbes Medii Aevi* 1., 57-97.
- Holub, P., Kolařík, V., Merta, D., Peška, M., Polánka, P., Sedláčková, L., Zapletalová, D., Zůbek, A. 2008: Brno (okr. Brno-město). Přehled výzkumů 49, 356-393.
- Holub, P., Kolařík, V., Merta, D., Zůbek, A. 2009: Terénní dokumentace z akce A31/09. Uloženo: Archiv terénní dokumentace, Archaia Brno o.p.s.
- Holub, P. – Merta, D. 2006a: Odvodnění kostela sv. Víta v Jemnici. Nálezová zpráva č.j. 19/06 v archivu Archaia Brno o.p.s.
- Holub, P. – Merta, D. 2006b: Sanace vlhkého zdiva kostela sv. Víta v Jemnici. Nálezová zpráva č.j. 71/2006 v archivu Archaia Brno o.p.s.
- Holub, P. – Merta, D. 2008a: Bývalý františkánský klášter u kostela sv. Víta v Jemnici. *Archeologické výzkumy na Vysočině* 1/2007. Jihlava, 216-228.
- Holub, P. – Merta, D. 2008b: Jemnice. Kostel sv. Víta. Přehled výzkumů 49. Brno, 402-403.
- Holub, P., Merta, M., Peška, M., Zůbek, A. 2003: Poznámky k historické topografii Dominikánského náměstí, Brno v minulosti a dnes 17, 41-77, 553-563.
- Hosák, L., 2004: Historický místopis země Moravskoslezské. reprint.
- Jeřábek, T., Kroupa, J. 2005: Brněnské paláce. Stavby duchovní a světské aristokracie v raném novověku. Brno.
- Klíma, B., 1987: Řadové pohřebiště z 12. – 13. století v Mikulčicích (okr. Hodonín), *Přehledy výzkumů* 1985, 47.
- Kolařík, V. 2007: Opevnění města Brna do konce třicetileté války na základě archeologických výzkumů. Rkp. diplomové práce. Uloženo: Knihovna Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, Brno.
- Kolařík, V. 2009: Vrcholně středověké opevnění města Brna. *Forum urbis medii aevi* V, 122-161.
- Kolařík, V. 2010a: Brno – Moravské náměstí, rekonstrukce. Terénní dokumentace z akce A61/09. Uloženo: Archiv terénní dokumentace, Archaia Brno o.p.s.
- Kolařík, V. 2010b: Brno – Roosveltova, Solniční, kanalizace. Terénní dokumentace z akce A62/09. Uloženo: Archiv terénní dokumentace, Archaia Brno o.p.s.
- Kolařík, V., Merta, D. 2009: Brno – Moravské náměstí 1. Terénní dokumentace z akce A67/09. Uloženo: Archiv terénní dokumentace, Archaia Brno o.p.s.
- Kolařík, V., Sedláčková, L. 2009a: Brno – Mojžírovo náměstí 6, 7. Terénní dokumentace z akce A7/09. Uloženo: Archiv terénní dokumentace, Archaia Brno o.p.s.

- Kolařík, V., Sedláčková, L. 2009b: Brno, Rašínova II – rekonstrukce kanalizace. Stoka C01-E, Moravské náměstí – Joštova. Rkp. náleзовé zprávy, č.j. 20/09. Uloženo: Archiv Archaia Brno, o. p. s.
- Konečný, L. 1983: Odkryv teplovzdušného zařízení na hradě Vranově nad Dyjí a jeho postavení v evropském vývoji, *Archaeologia historica* 8, 449-470.
- Kroupa, J. 1994: Proměny svatotomášského kláštera v 18. století. *Bulletin Moravské galerie v Brně* 50, 49 - 59.
- Kuča, K. 2000: Brno – vývoj města, předměstí a připojených vesnic. Praha – Brno.
- Kuča, K. 1997: Města a městečka v Čechách na Moravě a ve Slezsku, 2. díl.
- Kyncl, J. 2006: Znalecký posudek č. 399-14/06. Uloženo: Archiv zpráv, Archaia Brno o.p.s.
- Merta, D. 2007: Jemnice, kostel sv. Víta, sanace sklepních prostor. *Nálezová zpráva č.j. 65/2007* v archivu Archaia Brno o.p.s.
- Merta, D. 2008: Jemnice, kostel sv. Víta, sanace sklepních prostor. *Nálezová zpráva č.j. 41/2008* v archivu Archaia Brno o.p.s.
- Merta, D. 2009d: Jemnice. Kostel sv. Víta. Přehled výzkumů 50. Brno, 391.
- Merta, D. 2009e: Horní Dubňany kostel sv. Petra a Pavla, dešťová kanalizace. Zpráva o provedení dokumentace. *Nálezová zpráva č.j. 02/2009* v archivu Archaia Brno o.p.s.
- Merta, D. 2009f: Brno – rekonstrukce nádvoří KU (bývalý augustiniánský klášter). *Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu. Nálezová zpráva č.j. 24/2009* v archivu Archaia Brno o.p.s.
- Merta, D. 2009g: Třebíč, bývalý benediktinský klášter, dešťová kanalizace. Terénní dokumentace z akce A55/09. Uloženo: Archiv terénní dokumentace, Archaia Brno o.p.s.
- Merta, D. 2009h: Jemnice, kostel sv. Víta, sanace podzemí. *Nálezová zpráva* v archivu Archaia Brno o.p.s.
- Merta, D., Peška, M., Procházka, R., Sadílek, J. 2000: Předběžné výsledky záchranných archeologických výzkumů v Brně v roce 1999. *Přehled výzkumů 41 (1999)*, 35-61.
- Mezník, J. 1999: Lucemburská Morava 1310 - 1423. Praha.
- Novotný, B. 1973: Slovanské osídlení a hroby z pozdní doby hradištní na Starém Brně (okr. Brno). *Přehled výzkumů 1972*, 66-67.
- Peška, M. 2009a: *Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu při stavbě „Komplexní regenerace historického jádra – ostatní komunikace – rekonstrukce ulice Rašínovy“*. Rkp. náleзовé zprávy, č.j. 26/09. Uloženo: Archiv Archaia Brno, o. p. s.
- Peška, M. 2009b: *Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu při stavbě „Sanace podzemí HJmB-záchranný archeologický výzkum-blok 46“* v Brně. Rkp. náleзовé zprávy, č.j. 27/09. Uloženo: Archiv Archaia Brno, o. p. s.
- Peška, M. 2010a: *Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu a doplňkový stavebně – historický průzkum při stavbě „Zpřístupnění brněnského podzemí – soubor staveb (Mincmistrovský sklep – propojení sklepů a Zelný trh – labyrint)“*. Rkp. náleзовé zprávy, č.j. 8/10. Uloženo: Archiv Archaia Brno, o. p. s.
- Peška, M. 2010b: *Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu při stavbě „Sanace podzemí HJmB-záchranný archeologický výzkum-blok 9a a 10“* v Brně. Rkp. náleзовé zprávy, č.j. 7/10. Uloženo: Archiv Archaia Brno, o. p. s.
- Peška, M., Zapletalová, D. 2005: Archeologické nálezy v prostoru divadla Reduta na Zelném trhu v Brně. In: *Reduta. Divadlo na Horním náměstí*. Brno, 167-176.
- Plaček, M., 2001: *Ilustrovaná encyklopedie moravských hradů, hrádků a tvrzí*. Praha.
- Procházka, R. 1988: Archeologické prameny ke středověkému Brnu (Z nových výzkumů 1983-1987). *Archæologia historica* 13, 83-95.
- Procházka, R. 2000: Zrod středověkého města na příkladu Brna (k otázce odrazu společenské změny v archeologických pramenech). *Mediaevalia archaeologica* 2, 7-158.
- Procházka, R., 2001: Chlebové pece předlokačního a lokačního Brna. *Archaeologia historica* 26, 207-219.
- Procházka, R., 2003: Počátky jihomoravských měst a etnické změny. *Archaeologia historica* 28/03, 267-295.
- Procházka, R., Loskotová, I. 1999: K topografii a interpretaci předlokačního osídlení brněnského historického jádra. *Archaeologia historica* 24, 169-188.
- Rybníček, M. 2005: Závěrečná zpráva Božetěchova 2 – Brno, vstupní křídlo, A15/06. Uloženo: Archiv zpráv, Archaia Brno o.p.s.
- Rybníček, M. 2006a: Závěrečná zpráva Božetěchova 2 – vazný trám pod podlahou velkého ambitu (severní klausury) A90/06. Uloženo: Archiv zpráv, Archaia Brno o.p.s.

- Rybníček, M. 2006b: Závěrečná zpráva, Božetěchova 2, Brno. Uloženo: Archiv zpráv, Archaia Brno o.p.s.
- Samek, B. 1994: Umělecké památky Moravy a Slezska 1 (A-I). Praha.
- Samek, B. 1999: Umělecké památky Moravy a Slezska 2 (J-N). Praha.
- Sedláčková, L. 2009: Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu při akci "Sanace podzemí HJmB – záchranný archeologický výzkum – blok 21b v Brně". Rkp. nálezové zprávy, č.j. 21/09. Uloženo: Archiv nálezových zpráv, Archaia Brno o.p.s.
- Sedláčková, L., Staněk, P., Zapletalová, D. 2009: Brno – Vídeňská. Terénní dokumentace z akce A18/09. Uloženo: Archiv terénní dokumentace, Archaia Brno o.p.s.
- Sedlář, J., 1999: Umělecké památky. In: V. Nekuda (red.): Veselsko. Vlastivěda Moravská. Brno, Veselí nad Moravou, 395-483.
- Slavíková, A., 2010: Antropologický rozbor hrobů z Modřic, Havlíčkova ulice. Uloženo: Archiv odborných posudků, Archaia Brno o.p.s.
- Slavíková, A., 2010: Antropologický rozbor kosterních ostatků z Veselí na Moravou. Uloženo: Archiv odborných posudků, Archaia Brno o.p.s.
- Stloukal, M., 1983: Středověké kostry z Modřic. Přehledy výzkumů 1981, 67-68.
- Valoch, K. 1975: Paleolitická stanice v Koněvově ulici v Brně. Archeologické rozhledy 27, 3 - 17.
- Vičar, O. 1965: Místopis Brna v polovici 14. století (prostor uvnitř městských hradeb). Brno v minulosti a dnes 7, 242-283.
- Vičar, O. 1966: Místopis Brna v polovici 14. století (předměstí). Brno v minulosti a dnes 8, 226-275.
- Zatloukal, P. 2002: Příběhy z dlouhého století. Architektura let 1750 – 1918 na Moravě a ve Slezsku. Olomouc.
- Zatloukal, P. 2006: Brněnská architektura 1815 – 1915. Průvodce. Obecní dům Brno, Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště Brno.
- Zatloukal, R. 1991: Brno, Vídeňská – parc. č. 640/8, B 0040. Nálezová zpráva bez č.j. Uloženo: Archiv nálezových zpráv, Archaia Brno o.p.s.
- Zůbek, A. 2002: Brno. Josefská 7, 9 - Novobranská 24, 26, 28. Rkp. nálezové zprávy, č.j. 25/01. Uloženo: Archiv nálezových zpráv, Archaia Brno o.p.s.
- Zůbek, A. 2009a: Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu při akci Sanace brněnského podzemí – blok 20b (Husova ulice). Rkp. nálezové zprávy, č.j. 5/09. Uloženo: Archiv nálezových zpráv, Archaia Brno o.p.s.
- Zůbek, A. 2009b: Brno – náměstí Svobody (výsadba stromků). Terénní dokumentace z akce A24/09. Uloženo: Archiv terénní dokumentace, Archaia Brno o.p.s.

2.3.2. SHP brněnského pracoviště

Brno (Okr. Brno-město) – Panská 2, dům U červeného raka (akce A0/2009)

Průzkum secesního obytného domu z roku 1907, se čtyřmi byty v patrech, lékárnou a dvojicí malých obchodů v parteru. V domě je situována lékárna s tradicí doloženou nejméně k roku 1620.

Dům, který Leopold Lusar nechal vystavět roku 1907 na místě starého domu s historickou lékárnou, byl určen k bydlení Lusarovy rodiny v rozsahu čtyř bytových jednotek ve čtyřech podlažích. Je pravděpodobné, že tři byty vyhradil Lusar pro děti. Mansardové podkroví pak můžeme hypoteticky považovat za obydlí pro zaměstnance lékárny. Zřejmě již v období První republiky došlo k dílčím úpravám interiérů. Dům byl mírně poškozen při náletu v roce 1944. Ve čtvrtém nadzemním podlaží se zřítily zedř na straně bombou zasaženého domu č. p. 443. Další stavební zásahy přineslo rozčlenění původních bytů po vyvlastnění domu v roce 1945. Největší novodobý zásah do interiéru představuje vybudování závodního stravovacího zařízení pro Československou spořitelnu ve druhém nadzemním podlaží. Jídelnu s kuchyní zde spořitelna provozovala asi do roku 1976 (*Merta 2009a*).

Brno, Jánská 2.

Jihlava (Okr. Jihlava), Masarykovo náměstí 15/16 (akce A034/2009)

Dvojice v jádru vrcholněstředověkých domů (před rokem 1300), dispozičně přestavěných v renesanci. Významné stavby přispívající k objasnění dvojice základních typů měšťanských domů v Jihlavě.

Masarykovo náměstí 15

Nejstarší dům na parcele byl pravděpodobně dřevohliněný, po něm se však nedochovaly žádné stopy. Dům byl hloubkově orientovaný, jeho šířka odpovídala šířce zadní komory (místnost 1.20). Vedle domu byl volný průjezd. Lze uvažovat, že již tato stavba měla podloubí.

S pozdní fází tohoto domu souvisí zadní sklep (místnost 0.10) a nad ním se nacházející komora (místnost 1.20). Předpokládáme, že obě prostory představují tzv. kamenate, která byla přistavěna k týlu dřevohliněného domu.

Další vývojovou fází domu představuje zastavění celé parcely, tedy i průjezd. K tomuto stavebnímu horizontu náleží především přední sklep přístupný vstupní šíjí z náměstí (místnost 0.12). Sklep byl primárně plochostropý. V celém půdorysu 1NP před kamenate, která se stala zadní komorou vznikla přední síň/mázhauz (místnost 1.24, 1.25, 1.23 a 1.26). Vedle zadní komory pak vznikla chodba (místnost 1.22 a 1.21). Všechny prostory 1NP byly plochostropé. Dům měl v této době podloubí, což dokládá čelo předního sklepa (místnost 0.11) a vstupní šíje (0.12) do náměstí. Nejasná je komunikace mezi 1NP a 1PP, stejně tak mezi 1NP a 2NP.

Základní změnu zřejmě představuje zadržování podloubí – zvětšení přední síně/mázhauzu a s tím spojené prodloužení vstupní šíje (místnost 0.12) do náměstí.

Největší rensanční změnu představuje vytvoření středního dílu domu, obsahujícího schodiště a ve 2NP pak kuchyni s dymným provozem (dnes místnosti 2.21 a 2.22). Upravena byla zřejmě průčelí domu, respektive okenní otvory v nich. Zaklenut byl prostor síně/mázhauzu v 1NP (místnost 1.24, 1.25, 1.23 a 1.26) stejně tak zadní komory (místnost 1.20) a chodby do dvora (místnost 1.22 a 1.21), jak již bylo řečeno, před komoru bylo umístěno schodiště. Nově

bylo upraveno schodiště do sklepa. Ze statických důvodů došlo i k zaklenutí obou sklepních prostor (místnost 1.10 a 1.11).

V období baroka došlo k úpravě schodiště mezi 1NP a 2NP. Vystavěno bylo zřejmě dvorní křídlo, které dnes již neexistuje.

V roce 1866 byla provedena rozsáhlá přestavba domu. Nejprve měl v roce 1863 Moritz Beer spor se sousedem Augustinem Wirthem ohledně zaplacení nákladů na znovupostavení společné zdi mezi domy č. 15 a 14. Roku 1865 požádal M. Beer o stavební povolení – záměr nově postavit druhé patro na domě, který koupil od Dr. Weinera a který popisuje jako zanedbaný a mnoho let neopravený. Projekt dokládá plán ze dne 8. srpna 1865.

Stavba byla dokončena

v následujícím roce, realizaci dokládá plán z 5. května 1865. Došlo samozřejmě k novému zastřešení a částečnému přeřešení interiérů vložem a upravením některých příček v 1NP a 2NP.

Ze dne 18. dubna 1899 pochází projekt nové kanalizace ve dvoře domu č. 15. další oprava žumpy následovala v roce 1919. Stav odpadů byl asi neustále řešen jen provizorně, neboť z roku 1928 pochází nařízení o zřízení nové žumpy a záchodů.

V roce 1936 nechala před domem č. 15 opravit chodník majitelka domu Alma Löw (za 1.022.-). Alma Loew v roce 1940 podala oznámení o provedení oprav m.j. vodovodního potrubí.

6. července 1947 adresovali národní správci konfiskátů v zastoupení Čs. strany národně socialistické, František Klečka (účetní v.v.) a Jindřich Tripal (restaurátor), Návrh na odstranění závadných domů čp. 84, 85 a 97 v Jihlavě – vnitřním městě. Návrh byl doplněn náčrtem sousedních budov, posudkem odborníků a situačním plánem. 14. ledna 1948 byl sepsán protokol z jednání, které byl svoláno na základě žádosti národní správy hotelu a československou stranu národně socialistickou ze dne 29. listopadu 1947, k aktuálnímu stavu hotelu Zlatý lev. Současně byl MNV v Jihlavě požádán o zbourání domu č. 15 a domu v Lazebnické č. 4. 5. března 1948 byl vydán demoliční výměr na dům, který byl tehdy v majetku Čsl. strany národně socialistické. 13. července 1948 byl vypraven spis týkající se demoličního výměru.

Roku 1966 byl LŠU předán dům Masarykovo náměstí č. 15. Dům byl opraven a komunikačně propojen s vedlejším domem Masarykovo náměstí č. 16.

Masarykovo náměstí 16

Nejstarší dochovanou stavbu představuje sklep 0.1 a zřejmě i prostorově o místnosti 1.1 (předpokládáme, že v obvodových zdech je zachována část této vrcholně středověké stavby) v 1NP, o kterých uvažujeme jako o pozůstatku kamenné přistavěné k dřevohliněnému domu. Obě prostory byly primárně plochostropé, sklep byl přístupný vstupní šíjí (místnost 0.3) v SZ koutě. Vstupní šíje byla valeně zaklenuta, což je patrné i dnes. Dům byl obdélné dispozice, hloubkově orientovaný, zabíral cca polovinu šířky parcely. Teoreticky lze uvažovat o existenci podloubí.

V následné stavební fázi nahradila dřevohliněnou stavbu konstrukce zděná a to v rozsahu nejméně 1NP, zda bylo zděné i 2NP nelze bez průzkumu určit. Rozsah stavby nám identifikuje nově vybudovaný sklep (místnost 0.4) pod předním dílem domu. Sklep byl přístupný vstupní šíjí (místnost 0.7) z náměstí, další vstup osazený lomeným portálem umístěným v SV koutě byl z průjezdu domu. Sklep byl osvětlen trojicí oken, krajní byly osazeny lomenými ostěňmi, středové bylo obdélné (viz přílohy). Ze vstupní šíje 0.3 sklepa 0,1 se stala spojovací chodba. Čelo sklepa, dnes patrné svým nárožím v S stěně vstupní šíje (místnost 0.7), opět indikuje přítomnost podloubí. V podloubí také ústila zmíněná vstupní šíje. V tomto období byly ještě všechny prostory plochostropé.

Jihlava, Masarykovo náměstí 15, 1PP.

Pozdně středověký dům - v tomto období došlo k zazdění podloubí, lze uvažovat, že byl zastavěn i průjezd. Dům byl stále ještě v celém rozsahu plochostropý.

V renesanci došlo k zastavění průjezdu, respektive prostoru nad ním. Tato akce byla součástí velkolepé přestavby, která obsáhla celý dům. Zaklenuty byly sklepy (1PP), vyhloubeno bylo 2PP, zároveň byl do S části průjezdu zasazen kubus schodišťového aparátu jak do 2PP tak i do 2NP.

Zaklenuty byly i všechny prostory 1NP, zřejmě došlo k úpravě okenních otvorů a fasády domu. Nově byl osazen sedlový portál do vstupu místnosti 1.3.

Teoreticky lze uvažovat, že nad bývalou centrální částí průjezdu vznikla vysoká síň s ochozem ve 2NP. Nad zadní částí průjezdu vznikla zřejmě kuchyně (místnosti 2.8, 2.9 a 2.10).

K určité přestavbě domu došlo někdy po roce 1610. V současnosti tuto stavební akci dokládá nově proražený vstup ze sklepa 0.1 do místnosti 0.2. Z překladů byly odebrány vzorky pro dendrochronologickou analýzu, která je vročila právě do období kolem roku 1612. Do tohoto období bychom mohli položit zaklenutí místnosti 1.1.

Přestavbu 1800 až 1810 reprezentuje výstavba 3NP, zároveň byla vystavěna nová střecha krytá šindelem a opraveno bylo průčelí do náměstí, které bylo opatřeno i vzosnou fasádou. Nově bylo vybudováno schodiště do sklepa (místnost 0.4),² vystavěno bylo i centrální schodiště z 1NP do 2NP a 3NP, což mimo jiné dokládá mohutný pas vložený do sklepa – místnost 0.2. S tímto novým schodištěm pak zanikla funkce renesančního schodiště v kubusu v mázhauzu, vedle chodby do dvora. Zrušen byl také původní vstup do 2PP z prostoru mázhauzu (místnost 1.6).

V roce 1875 Heinrich Bruckmueller koupil sousední dům č. 96 a zboural jej, na jeho místě postavil nový dvoupatrový obytný dům se 14 pokoji (7 v každém patře) a spojil jej se svým hotelem U zlatého lva č. 85, následně požádal o odpuštění daní, na které má nárok. Zároveň došlo k úpravě dispozice některých místností ve 2NP (místnosti 2.1a a 2.1b, místnost 2.6a a 2.6b, chodba 2.11 a sál 2.7) a 3NP (místnosti 3.1a a 3.1b, chodba 3.11) již stojící budovy a střechy nad starým dvorním křídlem. Zazděn byl vstup do sklepů z náměstí (místnost 0.7), nově byl proražen vstup do sklepů ze soutky (?). Upraven byl také vstup (místnost 0.8) do sklepa 0.1 z chodby 1.9. Nově byla řešena fasáda do náměstí, došlo k úpravě oken, atika byla nahrazena nízkým štítem s výraznou štukovou výzdobou.

31. května 1933 oznamuje Albert Schüch městské radě opravu fasády na svém domě Lazebnická 6. V roce 1936 nechal před domem č. 16 Albert Schüch (za 2.632,-). Chodník pocházel z roku 1892. Protokol ze 23. února 1939 nařizuje, na základě místního šetření, majiteli domu Masarykovo nám. 16 opravení fasády v bezejmenné uličce mezi náměstím a ulicí Lazebnickou. 4. června 1942 vydává Arbeitsamt Iglau hoteliéru Albertu Schüchovi vyjádření k realizaci pultové střechy nad Waschküche.

Dne 6. července 1947 adresovali národní správci konfiskátů v zastoupení Čs. strany národně socialistické návrh na odstranění závadných domů čp. 84, 85 a 97 v Jihlavě – vnitřním městě (viz dům č. 15).

Dne 5. března 1948 byl vydán demoliční výměr na dům, který byl tehdy v majetku Čsl. strany národně socialistické. 13. července 1948 byl vypraven spis týkající se demoličního výměru s tím, aby bylo sděleno, jaká bezpečnostní opatření byla učiněna, aby nemuselo dojít k demolici hotelu Zlatý lev. Zároveň byl vznesen dotaz, kdo práce zabezpečuje, k jakému

² Datace dendro vzorku ze stupňů schodiště datují jeho výstavbu do období po roce 1794.

účelu bude bývalý hotel využit a kdo jej bude užívat. Dne 12. června 1948 povolil MNV v Jihlavě Pletařským závodům, n.p. upravit fasádu a zřídit byt pro domovníka z bývalé kuchyně hotelu „Lev“. Komisně byly práce schváleny 26. dubna následujícího roku. Úpravy projektoval ing. arch. Cesar Grimmich. Projekt byl realizován, došlo při něm ke zničení větší části původního průčelí domu, u kterého lze v úrovni 1NP předpokládat pozůstatek podloubí. Nevzhledné, ahistorické průčelí bylo předmětem kritiky ze strany Jihlavského musea, které osobou ředitele, Dr. A. Kábou upozornilo Odbor pro kulturu rady KNV, že budova je chráněna státní památkovou péčí a že „nevkusné obložení této budovy červenými kachličky hyzdí v nejvyšší míře historický ráz dolní části náměstí.“ Odbor kultury však konstatuje, že na takovou rehabilitaci fasády nemá v současné situaci prostředky. Ze dne 8. července 1958 je datován výkres projektu nové fasády, která byla následně realizována (Generální opravu průčelí ONV - Náměstí míru 16). Fasáda domu se vrací do takřka původní podoby, zůstala tak zachována dodnes. V roce 1983 došlo i k současné barevné úpravě fasády průčelí do náměstí.

V roce 1993 došlo k vestavbě tanečního sálu do zadního traktu (Lazebnická 6), zároveň byla upravena uliční fasáda do Lazebnické.

V roce 2000 bylo nově vybudováno sociální zařízení ve 2 NP (na místě stávajícího). V roce 2005 pak byl schválen projekt vestavby sociálního zařízení v 1 NP (Merta-Peška 2009).

Jihlava (Okr. Jihlava), U mincovny 6 (akce A054/2009)

V jádru renesanční dům, prošel rozsáhlými úpravami v 70. a 80. letech minulého století.

Novostavbu lze z dispozičního hlediska zařadit typologicky k domům tzv. mázhauzového typu. Tento typ v Jihlavě v daném období zcela dominuje. Vzhledem k velikosti parcely představuje zdrobnělou variaci typu. Dům měl tři nadzemní podlaží. Na rozdíl od konstatování v pasportu lze usuzovat o třech nadzemních podlažích z hlediska funkčnosti. Sklep je jednoznačně skladovací prostor, 1NP prostor výrobní a prodejní, 2NP prostor rezidenční a 3NP prostor obytný. Dům byl od počátku podsklepen v celém rozsahu, vstup do sklepa byl z ulice, při v hranici parcely se sestupovalo šijí do jeho interiéru, stejně tak byl přístupný i z prostoru dvora. Sklep byl osvětlen dvojicí oken směřujících do ulice.

V 1NP byl mázhauz, SV část podlaží zabírala komora, vedle ní pak vedla chodba do dvora. Ve 2NP při ulici se nacházela velká jizba (nad mázhauzem), snad již od počátku osvětlená trojicí oken, v ose čtvrtého, východního okna byl vystavěn arkýř. Nad komorou byla černá kuchyň. V SZ koutě kuchyně byl komín, do něhož byl vyveden dymník. Vedle kuchyně byla chodba na pavlač, přes kterou bylo patro přístupné. Uliční průčelí bylo ukončeno atikou. Dle šířky domu pak lze usuzovat, že byl krytý dvojicí nízkých stanových střech kolmých na frontu ulice.

V 18. případně až počátkem 19. století došlo k přestavbě, která znamenala zvýšení domu o 4NP. Dům si stále držel základní funkční dispoziční řešení. Vzhled domu v tomto období můžeme odvozovat od vzhledu jihlavských domů zobrazených na tzv. „Veduty na plátně“ z konce 18. století (viz příloha). Zde je zachycen i průhled do ulice U mincovny, kde je vidět dnešní dům č. 8, který byt schematicky znázorněn, má tři nadzemní podlaží. Nově bylo upraveno schodiště. Pravděpodobně došlo k zazdění předpokládaného vstupu do sklepa ze dvorku domu. Přestavby znamenaly změnu ve funkci domu, z rezidence se stal dům nájemní.

Po roce 1884 došlo k výstavbě jednodílného dvoupodlažního dvorního přístavku (není ještě zachycen na plánu města z téhož roku – viz příloha). V dubnu roku 1898 byla zpracována projektová dokumentace na výstavbu nové odpadní jímky v prostoru dvorku

Jihlava, U mincovny 6.

domu. Do jímky byl sveden odpad z toalet i odpad dešťový. Při této příležitosti došlo k obnově schodiště do 1PP z prostoru domovní chodby. Objednatel projektu byl **Josef Seidel**.

V říjnu roku 1904 byl vypracován projekt na nové zastřešení domu, které bylo následně provedeno. Původní vyšší, na Z straně zvalbená střecha byla nahrazena poměrně nízkou střechou stanovou, krytou oproti staré šindelové, pálenou střešní krytinou. Objednatel byla paní **Fanni Track**.

Paní **Františka Hájková** investovala ještě před prodejem domu (1936) do opravy komínů. Nájemní dům tehdy patřil **Grémiu obchodníků v Jihlavě**, kteří již v únoru roku 1936 nechali vypracovat kancelář architekta Augusta Oestereichera (*Stavební, poradní kancelář, architekt August Oesterreicher, stavitel*) projekt na rekonstrukci domu. Rekonstrukce spočívala především v přeřešení stávajícího sociálního zařízení, které bylo umístěno ve všech patrech v prostém hranolovém přístavku při V hranici parcely. Toalety byly přístupny z pavlačí. Dům měl být z původních nájemních bytů mimo 4NP adaptován na kancelářský komplex. Projekt byl realizován pouze částečně, což dokládá plán z 18. ledna 1938. Došlo k zazdění původního vstupu do sklepa z ulice, nově byly vyzděny i sklepní okénka. Rekonstruován byl centrální komín. Nově byla adaptována kuchyň ve 2NP, kuchyň a komora ve 3NP, kuchyň a byt ve 4NP. Dům nyní obsahoval pokoj a 3 obytné kuchyně (!) a WC v 1NP; 2 kanceláře, kuchyň, obývací kuchyň, předsíň a WC na pavlači ve 2NP; obývací pokoj, ložnici, kuchyň, komoru, předsíň a WC na pavlači ve 3NP; ložnici, komoru a kuchyň, obývací kuchyň, společnou předsíň a WC na pavlači ve 4NP (zřejmě opraveno dle požadavků komise ze 17. září předešlého roku). Veškeré práce byly vyúčtovány k 31. lednu 1938 v celkové výši 101.415,85 Kč. Stavbu realizoval J. Knorr. Z 18. srpna 1937 pochází i plán nové fasády domu, která byla zřejmě v zápětí realizována, což dokládá její dnešní stav projektu odpovídající. Projektantem byl v tomto případě stavitel J. Knorr.

V únoru 1947 si projekt na rekonstrukci domu nechala od firmy stavitele Františka Bidermanna (*Stavitel Frant. Biderman, nár. správce Bedřich Gerža*) vypracovat **Hospodářská skupina Maloobchodu v Jihlavě**. Základní změnou bylo zrušení pavlačí a přemístění WC do interiéru domu.

V září 1974 byl vypracován projekt celkové rekonstrukce domu pro potřeby **Okresní vojenské správy Jihlava**. Stavební práce měly být ukončeny k listopadu 1979. Došlo ke spojení se sousedním domem U mincovny 8. Zrušen byl vstup do ulice, nově byly proraženy spojovací vstupy z domu U mincovny 8 ve všech podlažích. V 1NP byly zrušeny příčky v bývalém mázhauzu, ze kterého byl vytvořen sklad, ve 2, 3 i 4 NP bylo rekonstruováno sociální zařízení (*Merta 2009b*).

Šardice (Okr. Hodonín), bývalá rezidence brněnských augustiniánů (akce A06802009)

Brněnským augustiniánům postoupil Šardice markrabě Jošt v roce 1370.

Augustiniánský dvůr měl být vybudován na místě tvrze, která je zmiňována v 15. století. Za probošta Andrease Zickrla (1722 až 1736) mělo dojít k přestavbě do souboru staveb, mezi nimiž byla samostatně stojící rezidence s domácí kaplí. V roce 1785 pak došlo k obnově celého dvora včetně rezidenční části i farního kostela archanděla Michaela. Při pozemkové reformě v roce 1925 byl majetek augustiniánům ponechán, což se změnilo po druhé světové válce... Po roce 1989 byl navrácen v restituci, dnes je rezidence v majetku obce.

Augustiniánská rezidence prošla v roce 2009 generální opravou. Akci doprovázel statický průzkum a stratigrafický průzkum interiéru. Což dalo možnost ponahlédnout do zákoutí stavební historie objektu. V některých pracích se hovoří o tom, že rezidence byla přestavěna ze sýpky, což se ukázalo jako pravdivé. Z původního objektu se dochovaly

obvodové zdi, zřejmě bez štítů, náležící sýpce. Patrová stavba o výrazně obdélném půdoryse byla původně plochostropá (pro patro to dokládají omítky nad klenbou sahající až po korunu zdiva), v patře zřejmě jednoprostorová. U přízemí lze uvažovat o shodném řešení. Původní okenní otvory se nezachovaly, na západní štítové straně byl vjezd, vstup se nacházel i uprostřed strany jižní. Při přestavbě na rezidenci byla do stavby nově vložena zeď vydělující dlouhou průběžnou chodbu a příčky nově vzniklých místností. Zároveň došlo k výstavbě malého sklípku pod západní částí stavby. Nově byly proraženy okenní otvory a upraveny vstupy. Velmi zajímavé je založení původní stavby.

Základy zahloubené takřka 2 m po intaktního podloží jsou vystavěny na roštu, který je položen na pilotách. Právě odlišné založení původní stavby a mladších interiérových zdí je příčinou statického poškození stavby. K narušení statiky přispělo i zničení primárního systému kleštín při adaptaci na rezidenci, po nichž jsou dnes patrné pouze jizvy ve zdivu (*Merta 2009c*).

Literatura:

- Merta, D. 2009a: Dům č.p. 444, Jánská2/masarykova 1-3 Brno. Stavebně-historický průzkum. Uloženo v archivu Archaia Brno, č.j. SHP01/09.
- Merta, D. 2009b: Dům č.p. 82 v ulici U mincovny 6 v Jihlavě, stavebně-historický průzkum. Uloženo v archivu Archaia Brno, č.j. 14/09.
- Merta, D. 2009c: Šardice. Rezidence brněnských augustiniánů. Dílčí stavební dokumentace. Uloženo v archivu Archaia Brno, č.j. 23/09.
- Merta, D. – Peška, M. 2009: Stavebně-historický průzkum. Domy Jihlava Masarykovo náměstí č. 15 a 16. Uloženo v archivu Archaia Brno, č.j. 19/09.

3. DALŠÍ VĚDECKÁ A VÝZKUMNÁ ČINNOST

Neodmyslitelnou součástí práce odborných pracovníků naší společnosti zůstává vědecká a výzkumná činnost a další vzdělávání v oboru. Tyto aktivity vedou nejen k dlouhodobému zkvalitňování metodiky terénního výzkumu a jeho následného zpracování, ale i k vlastnímu zpracovávání jednotlivých výzkumů do formy odborných publikací. Prostředky na tuto činnost se snaží pracovníci společnosti získávat: 1) z externích zdrojů (veřejné soutěže o grantové programy a programové projekty); 2) dále je tato činnost hrazena v rámci fáze zpracování jednotlivých výzkumů, systematicky však sleduje odborné cíle v jednotlivých výzkumných oblastech (např. paleobotanický výzkum, geologický a geoarcheologický výzkum atd.). Komplexní zpracovávání těchto dílčích výsledků z jednotlivých výzkumů je zařazeno pod Interní výzkumné projekty schválené odbornou radou společnosti.

Pracovníci naší organizace jsou také podporováni v dalším oborovém univerzitním vzdělávání, zvláště v magisterských a doktorských studijních programech. Studenty doktorského programu jsou: Mgr. Petr Hejhal, Mgr. Petr Holub, Mgr. Marek Peška, Mgr. Antonín Zůbek (všichni obor archeologie ÚAM FF MU), dále Mgr. Petr Hrubý (ÚA KU v Praze).

3.1. Projekty řešené za podpory grantových agentur

3.1.1. Vývoj domovního bloku Velký špalíček v Brně do konce 15. století. Geneze a proměny středověké městské zástavby, hmotné kultury a struktury obyvatel (poskytovatel GAČR reg. č. 404/08/0966).

V roce 2009 probíhal druhým rokem tříletý grantový projekt, jehož podstatou je postihnout jeden ze zásadních projevů středověké urbanizace, tj. vývoj členění a využití prostoru v rámci archeologicky a stavebně-historicky dobře prozkoumaného městského bloku tzv. Velkého špalíčku v Brně. Úkolem projektu je osvětlit proces utváření královského města Brna v období středověku (od 12. století až po konec 15. století). Na základě nálezů zvláště z odpadních jámeček, budou sledovány hlavní trendy změn v oblastech hmotné kultury. Dosažené výsledky budou konfrontovány s příklady z českých zemí i střední Evropy. Důraz bude kladen zvláště na kulturní vazby k sousedním zemím zvláště k Dolnímu Rakousku, ale i vzdálenějším zemím např. severní Itálie odkud pochází některé importovaných předmětů. Konfrontací s informacemi o držitelích a nájemnících městišť ve 14. a 15. století bude také testována sociální výpověď určitých artefaktů resp. jejich souborů. Dílčím cílem projektu je pokus o rekonstrukci vývoje středověké zástavby a parcelace, jehož výsledkem bude možná podoba domovního bloku a) v období po lokaci města, b) k polovině 14. století a c) v pozdním středověku. Hlavní výstup projektu bude představovat monografie s pracovním názvem „Velký špalíček v Brně. Domy, parcely a jejich obyvatelé ve středověku“.

3.1.2. Svatojakubský hřbitov

Na grantovém úkolu, jehož řešitelem je Mgr. Michal Živný, PhD., se podílí Mgr. Antonín Zůbek.

V roce 2009 byla při archeologickém zpracování hlavní pozornost věnována pokusu vytvořit celkovou stratigrafickou matici vzájemných vztahů mezi všemi hroby zkoumanými do roku 2004. Celkový počet činí 1480 jedinců. Jednalo se o propojení 20 dílčích matic, které byly v roce 2008 sestaveny na základě údajů z výzkumů A30/97, A55/2001, A57/2003. Pokračovala analýza ostatních archeologických situací, které přinesly poznatky k vývoji hřbitova. Zároveň probíhalo také vyhodnocení a napojení informací z dalších výzkumů, které se dotkly plochy hřbitova. I když neodkryly hroby, některé jimi zkoumané situace mohly přispět k upřesnění chronologie pohřebiště. Přihlédnuto bylo také k poznatkům nejnovějšího výzkumu z roku 2007 a 2008 v západní části hřbitova (akce č. A86/2007), který odkryl dalších 120 pohřbů. Nadále probíhal rozbor a datování nálezového materiálu (zlomky keramiky, skleněných nádob, kovové předměty, mince) za účelem získání chronologických dat. Ta byla napojována na relativní chronologii hřbitova, zaznamenanou ve stratigrafických maticích. Získané informace a matice byly digitálně zpracovány pomocí příslušných softwarových programů.

3.2. Interní výzkumné projekty

3.2.1. Interní projekt "Dendrochronologické datování a mikroskopické určování archeologických dřev z archeologických výzkumů společnosti Archaia Brno"

Tento projekt prohlubuje spolupráci mezi rozdílnými vědními disciplínami. Na jedné straně archeologií a na straně druhé obory sdruženými pod pojmem nauka o dřevě. Výstupem projektu jsou identifikované vzorky dřev a dendrochronologické datování archeologických dřev. Z hlediska dendrochronologie jsou výsledky používány pro tvorbu národních a lokálních standardních chronologií. Určování druhů dřev přispívá k poznání vývoje rozšíření dřevin v období po poslední době ledové. Tento projekt plynule navazuje na dlouholetou spolupráci (od roku 1998) mezi Archaia Brno o.p.s a pracovištěm Mendlovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně, Lesnické a dřevařské fakulty - Ústav nauky o dřevě - v současnosti reprezentované především **ing. Michalem Rybníčkem**. Do dnešního dne bylo makroskopicky a mikroskopicky určeno a současně dendrochronologicky datováno více jak 250 vzorků z Brna a jiných lokalit. Většina vzorků je zpracovávána v rámci zpracování ZAV. Více viz **URL: <http://www.dendrochronologie.cz/>**.

3.2.2. Interní projekt „Sklo středověkého Brna“

Interní projekt pracovně nazvaný "sklo středověkého Brna" byl zahájen v roce 2000 v souvislosti se zpracováváním starších nálezů skla a nových nálezů z prostoru Velkého Špalíčku v Brně. Vedením projektu byla pověřena externí spolupracovnice naší společnosti **PhDr. Hedvika Sedláčková, CSc.** V letech 2006 až 2008 bylo zpracování brněnského skla financováno z grantových prostředků Grantové agentury ČR, projekt č. 404/07/0004 (viz kapitola 3.1), dále pokračuje ve vlastní režii.

3.2.3. Interní projekt „Geologie Brna“

Pracovníci společnosti Archaia Brno o.p.s. nezapomínají na přirozenou provázanost geologie a archeologie a proto již třetím rokem probíhá realizace interního projektu „Vývoj terénního reliéfu na území statutárního města Brna“ (**etapa I až IV**). Nositelem projektu je **Mgr. Lenka Lisá, Ph.D.** Z Geologického ústavu AV ČR v Praze. V podstatě se jedná o první systematický geologický průzkum věnovaný tomuto tématu na území Brna.

V loňském roce proběhla řada dílčích výzkumů v rámci jednotlivých záchranných výzkumů. V současnosti je velký důraz kladen na mikromorfologii v souvislosti s interpretací funkčnosti toho kterého objektu.

Externími spolupracovníky na projektu jsou Mgr. Lenka Lisá, PhD. (Geologický ústav AV ČR), Mgr. Aleš Bajer, PhD. (MZLU Brno), Mgr. David Buriánek, PhD. (Česká geologická služba) a Mgr. Milan Geršl (Česká geologická služba). Projekt bude probíhat i v následujících letech.

3.2.4. Interní projekt „Počítačová podpora v archeologii“

Archeologie se v dnešní době, podobně jako většina vědních oborů, již řadu let neobejde bez využití výpočetní techniky. Záchranný archeologický výzkum přináší každoročně desítky tisíc nálezů a fotografií, tisíce listů terénní dokumentace a stovky minut videa. Takové množství dat lze v současnosti efektivně zpracovat pouze za pomoci výpočetní techniky. Brněnské pracoviště společnosti Archaia (později Archaia Brno o.p.s.) se již od svého vzniku v roce 1997 dlouhodobě zabývá vývojem metodiky terénních archeologických výzkumů a jejich zpracováním. Nezbytnou součástí vývoje metodiky je i sledování moderních trendů v oblasti informatiky a geodézie a jejich aplikace v archeologii a při dokumentaci památek. Projekt garantuje **Mgr. Marek Peška**, pod jehož vedením je více než 10 let vyvíjena databázová aplikace STRATUM určená k evidenci a zpracování dokumentace z terénních archeologických výzkumů. Kromě našeho pracoviště aplikaci STRATUM využívá ARCHAIA Praha o. p. s., ÚOP NPÚ v Praze, ÚOP NPÚ v Ostravě, Muzeum Vysočiny v Jihlavě. Software je poskytován bezplatně.

3.2.5. Interní projekt „Středověký měšťanský dům“

Projekt je pokračováním, respektive doplněním grantu „Měšťanský dům středověkého Brna“, který byl ukončen v roce 2003. Jedná se o dokumentaci historických staveb, která probíhá převážně při realizaci záchranných výzkumů v prostoru domovních parcel a vlastních domů. Těžištěm této činnosti je MPR Brno a Jihlava. V roce 2009 to byl dům Jakubská 7

v Brně a především stavebněhistorické průzkumy domů U mincovny 6 (A054/09), Masarykovo náměstí 15 a 16 (A034/09) v Jihlavě. Výsledky nových i starších průzkumů jsou publikovány převážně v rámci sborníku Dějiny staveb.

Externím spolupracovníkem na projektu je **PhDr. Pavel Borský, CSc.**

3.2.6. Interní projekt „Sakrální architektura středověkého Brna“

Do tohoto projektu spadají drobné výzkumy dotýkající se Královské kaple na Dominikánském náměstí (A079/2008), patří sem i výzkumy dotýkající se bezprostředního okolí bývalého augustiniánského kláštera u kostela sv. Tomáše (A061/2009; A062/2009 a A067/2009). Součástí projektu je i průběžný monitoring okolí i vlastních sakrálních staveb na území Brna (jedná se především o dominikánský a minoritský klášter, farní kostely sv. Petra a Pavla a sv. Jakuba).

Externím spolupracovníkem na projektu je **PhDr. Pavel Borský, CSc.**

3.2.7. Interní projekt „Archeologický katastr Brna“

Jedním z úkolů památkové péče v oblasti kulturního dědictví historických měst je v současnosti hledání nových metod a směrů v jeho efektivní ochraně. Cílem interního projektu je vytvoření komplexního Geografického informačního systému (GIS), nazvaného „Archeologický katastr historického jádra Brna“, který bude zahrnovat co nejširší spektrum informací o archeologických a stavebně-historických pramenech města. Konkrétně o archeologicky zkoumaných, nezkoumaných a zničených plochách, dochované historické zástavbě, historickém terénu, archeologických výzkumech a stavebně-historických průzkumech. Tento GIS bude určen především pro výkon státní správy na úseku památkové péče a umožní jednoduchou a pohotovou orientaci v oblasti urbanistiky, územního plánování a památkové ochrany v rámci MPR Brno. V souvislosti s vývojem GIS bude definována i podrobná metodika podle, které by mohla postupovat i jiná města.

Pro potřeby památkové péče pracovníci naší společnosti dlouhodobě provádí přesnou prostorovou reidentifikaci zkoumaných ploch, historických staveb a jiných památek v MPR Brno, která by měla výhledově vyústit v Archeologický katastr. Naše společnost dlouhodobě vyvíjí snahu získat finanční prostředky z veřejných nebo soukromých zdrojů na dokončení reidentifikace a tvorbu Geografického informačního systému.

V rámci projektu v loňském roce začala spolupráce s Bc. Vilémem Waltrem, jenž studuje PŘF MU v Brně a specializuje se na GISové projekty.

Nejdůležitější aktivitu pak představuje účast na podaném grantovém projektu Internetová encyklopedie dějin Brna, jehož nositelem je ÚAM FF MU v Brně (PhDr. Irena Loskotová).

3.2.8. Interní projekt „Mince středověkého Brna“

Konzervace a určení nálezů mincí je jednou z oblastí zpracování ZAV. Vzhledem k celkovému rozsahu souboru nálezů mincí z brněnských výzkumů z uplynulých 20 let jsme se rozhodli postupně zpracovat všechny mincovní nálezy a ve spolupráci s **Mgr. Kamilem Smíškem** (Muzeum Roztoky u Prahy) je komplexně vyhodnotit, a to nejen z hlediska numizmatického, ale v širším kulturněhistorickém kontextu, který zahrnuje např. obchodní vztahy Brňanů ve středověku a časném novověku.

3.2.9. Interní projekt „3D laserscanning“

Další mezník v oblasti dokumentace a zaměřování byl překonán v roce 2003. Aplikaci tohoto zařízení v terénu považujeme za největší revoluci v dokumentaci historických památek a archeologických nálezů v posledních desetiletích. V současnosti laserscan využíváme jak k dokumentaci archeologických situací, tak i pro dokumentaci stavebních konstrukcí i vlastních staveb před jejich definitivním zánikem. Když elektronická data pro svou časovou a finanční náročnost nejsou v současnosti zcela zpracována, chápeme je jako vklad do budoucna, zachování jedinečných informací o výsledcích terénních výzkumů a vzhledu často již zbouraných historických staveb. Externě spolupracujeme s **ing. Milošem Tejkalem** z Geodis a.s.

3.2.10. Interní projekt „Šlechtické rezidence“

Tento nový projekt byl inicializován několika výzkumy, které naše organizace v roce 2009 prováděla. Jedná se především o druhou sezonu výzkumu hradu ve Veselí nad Moravou

(A054/08), revizní výzkum na hrádce Rumberk (A043/09), výzkum na zámku v Břeclavi (A001/09), dohled nad revitalizací hradu Zubštejna (A042/09) a třetím rokem prováděný záchranný výzkum při rekonstrukci Dolní tvrze (A065/09) a Horní tvrze (A066/09) v Kestřanech. Zmíněné výzkumy nám v mnohém pomáhají ojasnit stavební vývoj šlechtických sídel a souvisí s naším zájmem o kulturu bydlení ve středověku a raném novověku.

3.2.11. Interní projekt „Sakrální architektura na území Jihomoravského kraje a kraje Vysočina“

Na projektu, který v podstatě trvá již delší dobu, spolupracujeme s archeology z Muzea Vysočiny v Jihlavě a PhDr. Pavlem Borským, CSc. Zabývá se dokumentací církevních staveb v daném regionu, v loňském roce byly dokumentovány kostel sv. Petra a Pavla v Horních Dubňanech (A019/09), kostel sv. Petra a Pavla v Úsobí (A019/09), práce ve farské zahradě v Jedovnicích (A025/09), dešťová kanalizace v bývalém areálu benediktinského opatství v Třebíči (A055/09), bývalý dominikánský kostel Povýšení sv. kříže v Jihlavě (A012/09), probíhal záchranný výzkum a dokumentace stavebních konstrukcí v bývalé jezuitské koleji v Telči (A044/09) a dokumentovány byly výkopy ve farské zahradě v Blansku, při kostele sv. Martina (A056/2009).

Externím spolupracovníkem na projektu je **PhDr. Pavel Borský, CSc.**

3.2.12. Interní projekt „Mendikanti na Moravě“

Jedná se opět o projekt, který ve skutečnosti probíhá již delší dobu. Jeho cílem je vysledovat a pochopit nejstarší vrstvu mendikantské architektury na území Moravy.

3.3. Odborné konference pořádané Archaia Brno o.p.s. v roce 2009

3.3.1 Konference FORUM URBES MEDII AEVI VII.

Do povědomí řady institucí z kulturní oblasti se již zcela jistě zapsala pravidelná mezinárodní odborná konference FORUM URBES MEDII AEVI, kterou každý rok pořádá naše společnost. Tentokrát tomu tak bylo ve spolupráci s Jihomoravským muzeem ve Znojmě a Znojemskou Besedou.

Sedmý ročník semináře se konal ve dnech 13.–16. 5. 2009 v prostorách znojemské Besedy. Stejně jako v předchozích letech, tak i této konferenci se účastnila řada odborníků od nás i ze zahraničí. Nosným tématem byla problematika farních kostelů, špitálů a hřbitovů ve středověkých městech střední Evropy.

Na doprovodném programu ke konferenci se spolupodílelo Jihomoravské muzeum ve Znojmě a Mgr. Zdeněk Čižmář.

Více aktuálních informací k historii i budoucnosti konference je na www adrese - http://www.archaiabrno.org/home_cs/?acc=Forum_urbes_2009

Pohled do sálu znojemské Besedy s účastníky konference.

3.3.2. Konference Přehledy archeologických výzkumů na Moravě a ve Slezsku za rok 2008

Společně s Muzeem města Brna jsme pořádali 23. a 24. dubna každoroční konferenci **Přehledy archeologických výzkumů na Moravě a ve Slezsku**. Konference proběhla opět v prostorách bývalé vinárny na hradě Špilberk.

3.4. Odborné pracovní semináře (Workshopy) pořádané v roce 2009

Mezioborová spolupráce je v současné vědě naprosto nepostradatelná. Proto jsme se rozhodli vytvořit prostor pro diskusi na téma mezioborové spolupráce v archeologii na odborných pracovních schůzkách nazvaných Workshopy, které se konají v Technickém muzeu v Brně.

V roce 2009 se uskutečnil workshop „Archeologie 1989-2009“ na téma, kam archeologie směřuje.

3.5. Účast našich pracovníků na odborných konferencích, seminářích a archeologických komisích

V průběhu roku 2009 se pracovníci naší společnosti účastnili řady domácích i zahraničních odborných konferencí, na kterých prezentovali výsledky své odborné práce. Seznamovali se tak i s výsledky práce svých kolegů, moderními metodami a trendy v archeologii a navazovali i další cenné kontakty na poli interdisciplinární spolupráce.

3.5.1. Účast pracovníků na odborných konferencích a seminářích

Workshop „Archeologie 1989-2009“, Technické muzeum v Brně 24. listopadu 2009

David Merta – Marek Peška:

DESTA, Nečtiny – 20. – 22. března 2009

David Merta – Marek Peška: Ke stavebním dějinám biskupského dvora v Brně

Archeologia technica, Technické muzeum v Brně, 15. dubna 2009

Petr Holub – Václav Kolařík – David Merta – Marek Peška – Antonín Zůbek: Novověká cihelna z Husovy ulice v Brně

Petr Holub – David Merta – Antonín Zůbek: Protiletecké kryty v Brně

Přehled archeologických výzkumů na Moravě a ve Slezsku 2008, Brno 23. – 24. dubna 2009

- Záchranné archeologické výzkumy na území Brna (kolektiv Archaia Brno o.p.s.)

Petr Holub – David Merta: Podzemí při kostele sv. Víta v Jemnici

Kolokvium „Nové archeologické objevy sakrální architektury na jižní Moravě“, Brno 19. května 2009

Kolektiv Archaia: Přehled výzkumů kostelů na jižní Moravě společnosti Archaia Brno.

Kolektiv Archaia: Brno. Přehled výzkumů brněnských kostelů a klášterů společnosti Archaia.

Petr Holub – Václav Kolařík – David Merta: Kostel sv. Gotharda v Modřicích.

FUMA, Znojmo – 17. – 19. června 2009

Pavel Borský – David Merta – Lenka Sedláčková – Antonín Zůbek: Kostel sv. Jakuba v Brně v období vrcholného středověku

David Merta – Marek Peška – Kateřina Urbánková – Antonín Zůbek: Kostel sv. Mikuláše v Brně

David Merta – Marek Peška: Kaple P. Marie v Brně na Rybném trhu

David Merta – Marek Peška – Antonín Zůbek: Kaple sv. Mořice v Brně

Archaeologia Historica 43

Východočeské muzeum Pardubice, 21. až 25. září 2009

3.6. Odborné publikace pracovníků naší společnosti za rok 2009

I v roce 2008 odborní pracovníci společnosti věnovali velký prostor publikační činnosti. Výsledky jejich práce jsou prezentovány v méně i více rozsáhlých článcích a studiích. PhDr. Rudolf Procházka byl (a je) členem redakce periodika Přehled výzkumů (AÚ AVČR Brno) a členem redakční rady periodika Památky archeologické.

3.6.1 Seznam publikací

- Miroslav Dejmal – David Merta* 2009: Veselí nad Moravou (okr. Hodonín). Zámecká ulice 14. Vrcholný středověk, novověk. Hrad, zámek. Záchranný výzkum. Přehled výzkumů 49, Brno 446-447.
- Petr Hejhal* v tisku: Poslední Vánoce biskupa Zdíka
- Petr Hejhal – Milan Vokáč* 2009: 2009: Těžba zlata na českomoravské vrchovině, Havíření na Jihlavsku. Sborník k 13. setkání hornických měst a obcí, domnělému 760. výročí Jihlavského městského a horního práva (1249-2009) a 10. výročí obnoveného havířského průvodu (1999-2009). Jihlava, 9-24.
- Petr Hrubý – Petr Hejhal – Karel Malý* 2009: Jihlavské rudní hornictví ve 13. století a jihlavské Staré Hory. Havíření na Jihlavsku. Sborník k 13. setkání hornických měst a obcí, domnělému 760. výročí Jihlavského městského a horního práva (1249-2009) a 10. výročí obnoveného havířského průvodu (1999-2009). Jihlava, 59-81.
- Petr Hrubý – Petr Hejhal – Karel Kašák – Karel Malý – Jiří Valkony* 2009: The deserted Baroque glassworks in the cadastral territory of Nová Ves near Božejov (the district of Pelhřimov) - Zaniklá barokní sklářská huť na katastru Nové Vsi u Božejova (okres Pelhřimov) - Die aufgelassene Glashütte im Gemeindekataster von Nová Ves bei Božejov (Kr. Pelhřimov). In: Jaromír Žegklitz (Ed.): Studies in Post-Mediaeval Archaeology 3. Praha, 479-500.
- Petr Hrubý – David Zimola* 2009: Hornické město Jihlava ve středověku. Havíření na Jihlavsku. Sborník k 13. setkání hornických měst a obcí, domnělému 760. výročí Jihlavského městského a horního práva (1249-2009) a 10. výročí obnoveného havířského průvodu (1999-2009). Jihlava, 83-100.
- Jana Krejsová – Petr Vachůt – Petr Hejhal* 2009: Válečné konflikty v raně středověkých Čechách a na Moravě. Konfrontace písemných pramenů a archeologie, *Funeralia Lednickie X*, 385–412.
- Petr Holub* 2009: Vápenická pec z 15. – 16. století ve Velké Bíteši, *Archeologia Technica* 20, Brno, 139-141
- Petr Holub* 2009: Dolní Kounice (okr. Brno – venkov). Intravilán obce. Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum. Přehled výzkumů 50 (2008), Brno 383-385.
- Petr Holub – Hana Jordánková – Irena Loskotová* 2009: Early Modern period Brno stove tiles with a mosaic (tapestry) pattern. *Studies in post-medieval archaeology* 3. Praha, 273-288.
- Petr Holub – Václav Kolařík – David Merta* 2009: Kunštát (okr. Blansko). Nám. Krále Jiřího, kostel sv. Stanislava, p. č. 1. Vrcholný-pozdní středověk. Kostel. Záchranný výzkum, Přehled výzkumů 50 (2008), 397–398.
- Petr Holub – Václav Kolařík – David Merta – Marek Peška – Lenka Sedláčková – Dana Zapletalová – Antonín Zůbek* 2009: BRNO (okr. Brno – město). Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum. Přehled výzkumů 50 (2008), Brno 346-376.
- Václav Kolařík – David Merta* 2009: Břeclav (okr. Břeclav). Zámecké náměstí č. o. 2, č. p. 1, p. č. 421/3, 481/1. Pozdní středověk, novověk. Zámek (hrad). Zjišťovací výzkum, Přehled výzkumů 50 (2008), 378.

- Václav Kolařík – David Merta* 2009: Hrob Evropana z doby před 4500 lety na VFU. *Vita universitatis*, časopis veterinární a farmaceutické univerzity Brno 6/09, 10.
- Václav Kolařík – Zuzana Pančíková* 2009: Boskovice (okr. Blansko). Masarykovo nám., p. č. 81. Středověk, novověk. Záchranný výzkum, *Přehled výzkumů* 50 (2008), 342–344.
- Václav Kolařík – Lenka Sedláčková* 2009: Jemnice (okr. Znojmo). Náměstí Svobody, p. č. 2. Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum, *Přehled výzkumů* 50 (2008), 392.
- Václav Kolařík – Antonín Zůbek* 2009: Třebíč (k. ú. Podklášteří, okr. Třebíč). Žerotínovo náměstí 17, p. č. 32/2-3. Novověk. Sídliště, předměstí. Záchranný výzkum, *Přehled výzkumů* 50 (2008), 436-437.
- David Merta* 2009: Horní Dubňany (okr. Znojmo), kostel sv. Petra a Pavla, p.č. 2. Středověk, novověk. Záchranný výzkum. *Přehled výzkumů* 50 (2008). Brno 388.
- David Merta* 2009: Jemnice (okr. Znojmo), Kostel sv. Víta. Středověk, novověk. Záchranný výzkum. *Přehled výzkumů* 50 (2008), Brno 391.
- David Merta – Marek Peška* 2009: Stavby typu „kamenate“ v prostředí středověkého Brna. *Dějiny staveb* 2009, Plzeň, 215-222.
- David Merta – Marek Peška* 2009: The remnants of a feast or housecleaning at Starobrněnská Street no. 8? On the typology and chronology of Brno goblets. *Studies in post-medieval archaeology* 3. Praha, 93-104.
- David Merta – Miloš Tejkal* 2009: Laserscanning pro dokumentaci archeologických situací a torzálních objektů. *Bardkontakt* 2009, Bardejov.
- Zdeněk Měřínský – Petr Hrubý – David Zimola* 2009: Nová Jihlava v legendách a pramenech (Kap. III.5.); Urbanizmus, nejstarší zástavba a vnitřní vybavení domů (Kap. III.6.). In: Pisková, R. a kol.: *Dějiny Jihlavy*, Nakladatelství Lidové noviny, 63-65; 66-80.
- Zdeněk Měřínský – Jiří Vosáhlo – Petr Hrubý* 2009: Druhá polovina 13. století. In: Pisková, R. a kol.: *Dějiny Jihlavy*, kap. III.7. Nakladatelství Lidové noviny, 81-87.
- Zdeněk Měřínský – Jiří Vosáhlo – Petr Hrubý – David Zimola* 2009: Zakládání měst a rozvoj podnikání, dolování a aglomerace Staré Hory. In: Pisková, R. a kol.: *Dějiny Jihlavy*, Nakladatelství Lidové noviny, kap. III. 4., 49-62.
- Marek Peška – David Merta* 2009: Měšťanská zástavba středověkého Brna v kontextu středního Podunají. K možnostem srovnávacího studia. Trnava a počiatky stredovekých miest. *Pamiatky Trnavy a Trnavského kraja* 12. Trnava, 87-102.
- Dana Zapletalová – Martin Hložek* 2009: Doklady středověké zvonařské či kovolitecké výroby z Pekařské ulice v Brně. In: *Campana – Codex – Civitas*. Miroslav Flodr octogenario, Brno, 44-61.
- Dana Zapletalová – Martin Hložek* M. 2010: Nález mincovních vážek z Polní ulice na Starém Brně. *Archeologické rozhledy* 60, 137-149.
- Dana Zapletalová – Martin Hložek* v tisku: Doklady středověké zvonařské nebo kovolitecké výroby z Pekařské ulice v Brně. *Sborník Pavlu Kouřilovi k 60. narozeninám*.

3.7. Spolupráce s vědeckovýzkumnými institucemi

Technické muzeum v Brně od 2005

Národný pamiatkový úrad v Bratislave od 2005

Mendelova zemědělská a lesnická univerzita od 2007

Katedra archeologie FF Západočeské univerzity v Plzni od 2008

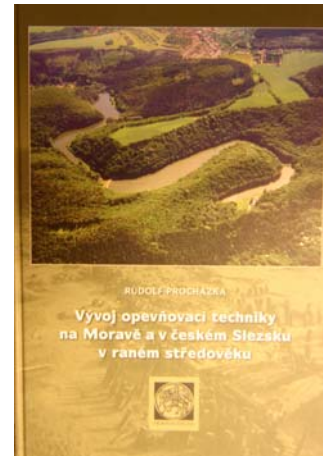
Muzeum Boskovicka od 2008.

4. VYDAVATELSKÁ A SPOLUVYDAVATELSKÁ ČINNOST

4.1. Sborník – FORUM URBES MEDII Aevi VI

V roce 2009 jsme připravovali pod vedením Mgr. Soni Mertové k vydání sborníku příspěvků přednesených na VI. a VII. ročníku konference FORUM URBES MEDII Aevi. Vydání nebylo z objektivních důvodů uskutečněno.

V loňském roce naše organizace podpořila vydání publikace Rudolfa Procházků *Vývoj opevňovací techniky na Moravě a v českém Slezsku v raném středověku*, jejímž vydavatelem byl Archeologický ústav AV ČR Brno v.v.i.

5. POPULARIZAČNÍ A PEDAGOGICKÁ ČINNOST

Stejně jako v loňském roce jsme se snažili výsledky naší práce přiblížit odborné i laické veřejnosti. Dělo se tak nejen mnohými populárně-naučnými přednáškami ve spolupráci s některými vzdělávacími institucemi (tradičně knihovna Jiřího Mahena v Brně či Muzeum Vysočiny v Jihlavě).

Odborní pracovníci naší společnosti také v loňském roce zajišťovali formou semestrálních přednáškových kurzů i pedagogickou činnost na Západočeské univerzitě v Plzni a Masarykově univerzitě v Brně.

Přednášky pro studenty Fakulty dřevařské MZLU v Brně:

10. března 2009, David Merta: *Archeologie a dendrochronologie Brna*

22. října 2009, David Merta: *Archeologie a dendrochronologie*

Kurz regionálních dějin pro učitele dějepisu ve školním roce 2009-2010 pořádaný Střediskem služeb školám

21. října 2009 *Co nám prozrazují nejnovější archeologické objevy o životě ve středověkém Brně*, Marek Peška

4. listopadu 2009 *Návštěva brněnského podzemí – kostnice u sv. Jakuba*, David Merta Marek Peška

5.1. Přednášky pro veřejnost

Cyklus přednášek Brno v minulosti v Knihovně Jiřího Mahena v Brně (David Merta – Marek Peška):

11. února 2009 Dominikánské náměstí, dominikánský klášter a královská kaple ve středověku

11. března 2009 Nejstarší brněnské náměstí – Zelný trh

8. dubna 2009 Brněnská historická předměstí ve středověku

13. května 2009 Co nového objevili brněnští archeologové

5.2. Výstavy

Brněnské pracoviště ve spolupráci s Diecézním muzeem, Ústavem archeologické památkové péče v Brně uspořádalo výstavu „**Nové archeologické objevy sakrální architektury na jižní Moravě**“ (od 5.5. do 30.8. 2009).

Jihlavské a částečně i brněnské pracoviště se podílelo na výstavě „**Archeologické toulky Vysočinou aneb co (ne)odvál čas**“. Výstava probíhala v prostorách Muzea Vysočiny v Jihlavě ve dnech od 22.1. do 28.2. 2010.

5.3. Experimentální archeologie

Stalo se již pravidlem, že se každoročně podílíme na akcích Technického muzea v Brně spojených s experimentální archeologií. Pracovníci Archaia Brno o.p.s. se tak aktivně účastnili tradiční každoroční **experimentální tavby železa** v areálu technické rezervace v Josefově pořádané v rámci Dne muzeí ve dnech 9. a 10. 5. 2009. Příspěvkem naší společnosti k experimentální archeologii bylo pečení chleba v replice chlebové pece v Josefově a **oprava další repliky chlebové pece** v areálu vodního mlýna ve Slupi (30. 8. 2009), která byla první zářijový víkend v rámci "Slavností chleba" uvedena do provozu.

Pracovníci společnosti se také dlouhodobě snaží spolupracovat na experimentální výrobě a následném použití historických předmětů (kopie archeologických nálezů). V uplynulém roce proběhlo několikrát **experimentální pálení alkoholu** v replice alembiku.

Josefov, práce na replice soustruhu.

5.4. Prezentace naší činnosti v médiích

S výsledky odborné práce naší společnosti jsme širokou veřejnost seznamovali nejen na již zmíněných přednáškách, ale také pomocí tiskových zpráv a rozhovorů, poskytnutých médii.

5.4.1. Zprávy v tisku

Klášteřínské sklepy zásobovaly markraběcí stůl, Brněnský deník 17.2.2009, redaktorka Hana Fasurová, Petr Holub

Rybný trh ukrýval dřevěnou studnu, Brněnský deník 27.2.2009, redaktorka Hana Fasurová, Antonín Zůbek

Hroby ustoupí tělocvičně, mrtvé čeká druhý pohřeb, Pražský deník 15.8.2009, redaktorka Hana Jakubcová, Petr Hrubý

Archeologové u Deštné zkoumají historii hradu Rumberk, Blanenský deník, 20.8.2009, redaktorka Dagmar Kulaviaková, Antonín Zůbek

Zaniklý hrad Rumberk oživne možná jako atrakce, Týden.cz 1.9.2009 Antonín Zůbek

V Havlíčkově Brodě objevili původní dlažbu, Havlíčkobrodský deník, 22.9.2009, Petr Hejhal

Veselí je o sto let starší, tvrdí odborníci, Hodonínský deník 22.9.2009, redaktorka Zuzana Černá, Miroslav Dejmal

Stavba školní tělocvičny je plná lidských kostí, Třebíčský deník 13.11.2009, redaktorka Hana Jakubcová, Petr Hrubý

Na hrádku Rumberk skončil archeologický výzkum, Region Press, 23.11.2009, redaktorka Jarmila Pospíšilová, Antonín Zůbek

V Deštné hledají, co zbylo z Rumberku, Boskovicko.cz 34/2009, redaktor Marek Lepka, Antonín Zůbek

Objevené torzo Rumberka má znovu zmizet pod zemí, Boskovicko.cz 40/2009, redaktor Marek Lepka, Antonín Zůbek

5.4.2. Zprávy v rozhlase a televizi

Za velmi důležité považují pracovníci naší společnosti prezentaci nejnovějších objevů prostřednictvím rozhlasu a televize. Informace o nových výzkumech byly v uplynulém roce prezentovány v několika pořadech na vlnách Českého rozhlasu Brno. Vždy se jednalo o vstupy našich archeologů do odpoledních pořadů. Nové výzkumy byly také prezentovány krátkými reportážemi a rozhovory v rámci regionálních zpráv České televize.

Na veselský zámek se už podruhé sjeli odborníci z oblasti archeologie a památkové péče. Veselský zpravodaj 33/2009 (regionální TV), Miroslav Dejmal
Archeologové objevili trosky hradu Rumberk, ČT24, 12.10.2009, Antonín Zůbek

Čro 24. března 2009 *Randez-vous*, David Merta

Čro 18. dubna 2009 *Apetit – Archeologie v Brně*, David Merta

Čro 3. října 2009 *Apetit – Aktuální archeologické výzkumy v Brně*, David Merta

5.5. Spolupráce na Internetové encyklopedii dějin města Brna

Naše společnost nadále podporuje projekt Internetová encyklopedie dějin Brna, jejímž cílem je přiblížit veřejnosti brněnskou historii i současnost. I v roce 2009 byl tento projekt částečně financován z rozpočtu Magistrátu města Brna (neinvestiční dotace, částka: 18 000,- Kč). Na Internetové encyklopedii dějin města Brna za společnost Archaia Brno o.p.s. se podílela Jitka Šibíčková.

5.7. Spolupráce s univerzitami

Společnost Archaia Brno o.p.s. poskytuje studentům archeologický materiál ze svých výzkumů ke zpracování formou seminárních, diplomových, ale i doktorských prací a přispívá tak k jeho včasnému vědeckému vyhodnocení. Odborní pracovníci zároveň působí jako konzultanti zadaných prací. Při záchranných výzkumech, které realizují pracovníci naší společnosti, získávají mnozí studenti archeologie cenné praktické zkušenosti. Všem zájemcům je také poskytován bezplatný přístup do naší knihovny a archivu.

V roce 2009 byly z našich výzkumů, respektive pod vedením našich odborných pracovníků následující práce:

Jiří Pejchal: Zpracování nálezů z objektů č. 7 a 17 z Dominikánské ulice v Brně (Lenka Sedláčková). Bakalářská práce.

Martin Jáni: Odras hmotnej kultúry v archeologických prameňoch na príklade obj. č. 54 z druhej polovice 15. storočia z Dominikánskej ulice 5 v Brne (Petr Holub). Bakalárska práca.

Pavel Staňek: Odras hmotné kultury 13. a 14. století v archeologických pramenech na parcelách Starobrněnská 2-4, 6 a 8 v Brně (Antonín Zúbek). Bakalárska práca.

6. HOSPODAŘENÍ SPOLEČNOSTI**ARCHAIA Brno o.p.s.**, Česká 156/6, 602 00 Brno, IČ: 26268469

Zápis v rejstříku obecně prospěšných společností, vedeného Krajským soudem v Brně, oddíl O., vložka 180

Příloha č. 3**k účetní závěrce k datu 31.12.2009****Čl. I.****Obecné údaje****1.1. Název účetní jednotky:****ARCHAIA Brno o.p.s.**

Sídlo:

Česká 156/6, 602 00 Brno

Právní forma:

obecně prospěšná společnost

Datum vzniku:

21. listopadu 2001

IČ:

262 68 469

Rozhodující předmět činnosti:

- a) provádění terénních, dokumentačních, technických, laboratorních prací na archeologických výzkumech
- b) vědecko-výzkumná činnost v oblasti archeologie a historie
- c) publikační činnost, včetně vydávání a rozšiřování odborných a vzdělávacích publikací z oblasti archeologie, historie a památkové péče

1.2. Zakladatel:

ARCHAIA

Praha 1, Bílkova 21, IČ: 45245932

1.3. Změny v uplynulém období v obchodním rejstříku

V roce 2009 nedošlo k žádným změnám v obchodním rejstříku.

1.4. Členové statutárního orgánu – k datu 31.12.2009:**Správní rada:**

předseda :

Mgr. Jaroslav Podliska, PhD.

člen :

Prof. PhDr. Josef Unger, CSc.

člen :

Doc. PhDr. Zdeněk Měřínský, CSc.

Dozorčí rada:

předseda :

PhDr. Michal Bureš

člen :

Mgr. Pavlína Kalábková

člen:

Doc. PhDr. Jan Klápště, CSc.

Výkonný ředitel:

pan David Merta

2. Název a sídlo obch. společností, v nichž má účetní jednotka majetkový podíl

ARCHAIA Brno o.p.s. nemá k datu 31.12.2009 žádný podíl na jiné společnosti, stala se zakladatelem společnosti Archaia Olomouc o.p.s. se sídlem Laštůvkova 713/10, 635 00 Brno, Bystrc, IČ: 27713725. Tato společnost byla zapsána v Obchodním rejstříku k datu 27. prosince 2006

3. Průměrný počet zaměstnanců:

18

Mzdové náklady celkem:

6 237 tis. Kč

Odměny členům správní a dozorčí rady:

0 tis. Kč

Zákonné sociální pojištění – účet 524

1 553 tis. Kč

Zákonné sociální náklady – účet 527

391 tis. Kč

4. V roce 2009 nebyly poskytnuty žádné půjčky, úvěry, záruky ani jiná peněžítá či nepeněžítá plnění členům správní a dozorčí rady.

Taktéž žádní rodinní příslušníci členů správní a dozorčí rady nebyli v roce 2009 v pracovně právním vztahu, nebyly s nimi uzavírány žádné obchodní smlouvy či jiné smluvní vztahy.

Čl. II.

Použité účetní metody, obecné účetní zásady a způsoby oceňování

2.1. Způsob ocenění

- a) **zásob** – k 31.12.2009 jsou ve stavu zásoby vlastní výroby-výrobky – jedná se o publikace (sborníky), jejichž ocenění bylo provedeno způsobem B dle kalkulace vlastních nákladů.
- b) **hmotného a nehm. dlouh. majetku, vytvořeného vlastní činností** - nebyl vytvořen
- c) **hmotného a nehm.dlouh.majetku, pořízeného nákupem** – ocenění v pořizovacích cenách
- d) **cenných papírů a majetkových účastí** – nebyly pořízeny

2.2. V průběhu roku 2009 nebyl pořízen majetek, který by byl oceněn reprodukční pořizovací cenou.

2.3. Ve srovnání s minulým účetním obdobím nedošlo k žádným podstatným změnám ve způsobu oceňování a postupů účtování.

2.4. V r. 2009 nebyly tvořeny žádné opravné položky k pohledávkám.

Stav opravných položek k datu 31.12.2009:

- 1) daňové ve výši 150.547,- Kč – opravné položky za dlužníky v konkurzním řízení
- 2) daňové ve výši 11.840,50 Kč – opravné položky k pohledávkám - §8c)

2.5. Odpisový plán – v r. 2009 nedošlo k žádným změnám v odpisovém plánu ve srovnání s minulým obdobím.

2.6. Při přepočtu údajů v cizích měnách na českou měnu byl uplatněn aktuální směnný kurz, vyhlášený Českou národní bankou, a to k datu uskutečnění účetního případu. K datu sestavení účetní závěrky byl proveden přepočet majetku a závazků kurzem ČNB, platným k datu 31.12.2009.

Čl. III.

Doplňující informace k rozvaze a výkazu zisků a ztrát

1. Ve výkazech jsou uvedeny všechny významné položky, podstatné pro hodnocení finanční, majetkové a důchodové pozice společnosti.
2. Mezi datem účetní závěrky a datem jejího schválení nedošlo k žádným rozhodným skutečnostem ve stavu aktiv a závazků.

3.1.a) Rozpis dlouhodobého majetku na hlavní skupiny, navazujících na rozvahu:

- účet 013 -Software

Pořizovací cena celkem:	102 tis. Kč
Oprávký celkem:	-96 tis. Kč
Zůstatková cena:	6 tis. Kč

- účet 021 – Stavby (jedná se o techn. zhodnocení, provedeném na najaté nemovitosti)

Pořizovací cena celkem:	383 tis. Kč
Oprávký celkem:	-238 tis. Kč
Zůstatková cena:	145 tis. Kč

- účet 022 – Samostatné movité věci a soubory movitých věcí

Pořizovací cena celkem:	923 tis. Kč
Oprávký celkem:	-913 tis. Kč
Zůstatková cena:	10 tis. Kč

3.1.b) V roce 2009 měla společnost uzavřeny 3 leasingové smlouvy, k datu 31.12.2009 jsou evidovány závazky z titulu těchto smluv následovně:

- a) LS č. 1302500043 – užitkový RENAULT Kangoo– ukončení smlouvy 02/2010, zůstatek závazků k 31.12.2009: 21.069,50 Kč
- b) LS č. 9070300020 – kopírovací stroj s příslušenstvím – ukončení smlouvy 12/2010, zůstatek závazků k 31.12.2009: 40.620,- Kč
- c) LS č.31041261 – automobil Renault Kangoo – ukončení smlouvy 04/2013, zůstatek závazků k 31.12.2009: 251.008,80 Kč

3.1.c) Všechny majetek je k datu 31.12.2009 uveden v rozvaze.

3.1.d) Žádný majetek není k datu 31.12.2009 zatížen zástavním právem.

3.2. Pohledávky

a) Souhrnná výše pohledávek

- Souhrnná výše pohledávek činí k datu 31.12.2009: 2.516 tis. Kč

b) Pohledávky po splatnosti 5 let

- K datu 31.12.2009 nejsou žádné pohledávky starší pěti let.

c) Pohledávky kryté ručením jiného subjektu

- K datu 31.12.2009 nebyly žádné pohledávky kryté ručením jiného subjektu.

3.3. Vlastní jmění

Ke změnám vlastního jmění v průběhu roku 2009 došlo z titulu vyúčtování hospodářského výsledku za r. 2008 – zisku v celkové výši 877.775,91 Kč a to na účet 932000 Nerozdělený zisk minulých let.

3.4. Závazky

a) Souhrnná výše závazků

- Souhrnná výše závazků činí k datu 31.12.2009 2.446 tis. Kč.

b) Závazky po splatnosti 5 let

- Závazky po splatnosti starší pěti let nejsou k datu 31.12.2009 žádné.

c) Závazky kryté podle zástavního práva

- K datu 31.12.2009 nejsou evidovány žádné závazky kryté podle zástavního práva.

d) Všechny závazky byly v roce 2009 vyúčtovány a jejich stavy jsou uvedeny v rozvaze.

e) Závazky vůči Finančnímu úřadu – daňové nedoplatky k datu 31.12.2009

- ostatní přímé daně-zaměstnanci 54 tis. Kč – splatnost 01/2010

- odvod DPH 98 tis. Kč – splatnost 01/2010

f) Závazky vůči MěSSZ v Brně a zdrav. pojišťovnám - odvody pojistného:

- závazek z titulu odvodů pojistného na soc.zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a zdravotní pojištění činí k datu 31.12.2009 – 232 tis.Kč. Jedná se o odvody pojistného za zaměstnance za období 12/2009, splatné v 01/2010

Odvody pojistného byly uhrazeny v řádných termínech v lednu 2010.

3.5. V roce 2009 nebyly tvořeny ani čerpány rezervy

3.6. Výnosy podle hlavních činností:

v tis. Kč

Druh činnosti – výnosů (tržeb)	Tuzemsko	Zahraníčí
- tržby za vlastní výrobky (publikace)	142	0
- tržby z prodeje služeb	12 286	0
- změna stavu zásob výrobků (publikace)	235	0
- kurzové rozdíly-zisky	17	0
- jiné ostatní výnosy	57	0
- přijaté příspěvky	20	0
- provozní dotace celkem	426	0
C e l k e m	13 183	0

3.7. Provozní dotace celkem

V roce 2009 činily přijaté provozní dotace – grantové příspěvky celkovou částku 426 tis. Kč. Tato částka dle zákonných ustanovení není předmětem daně z příjmů právnických osob, současně se také vylučují z daňových nákladů výdaje spojené s účelem, na který byla provozní dotace – grant udělen.

TABULKA-GRANT.PROJEKTY-rok 2009

Číslo	Název grantového projektu	Přijata částka	Výdaje, spoj. s grant. projektem
1.	„Vývoj domovního bloku Velký Špalíček v Brně (poskytovatel: Grantová agentura ČR)	408.000,-	408.457,-
2.	„Internetová encyklopedie dějin Brna“ (poskytovatel: Statutární město Brno)	18.000,-	18.000,-
	C e l k e m :	426.000,-	426.457,-

3.8. V roce 2009 nebyly vynaloženy žádné náklady na výzkum a vývoj.

Zpracoval: Ing. Irena Ferencová

Mgr. Jaroslav Podliska, Ph.D.
předseda správní rady

ARCHAIA Brno o.p.s., Česká 156/6, 602 00 Brno, IČ: 26268469
Zápis v rejstříku obecně prospěšných společností, vedeného Krajským soudem v Brně, oddíl O., vložka 180

Příloha č. 4**Údaje na řádce 62:**

Jedná se o částku v celkové výši 719.220,- Kč, která zvyšuje hospodářský výsledek dle § 23 odst.5 Zákona č. 586/1992 Sb.

Jedná se o výdaje, které souvisejí s vyloučením příjmů na ř. 100 a 101 daňového přiznání.

Ing.Irena Ferencová
daňový poradce

Mgr. Jaroslav Podliska, Ph.D.
předseda správní rady

Rozvaha

ARCHAIA Brno o.p.s.

IČ: 26268469

Rok: 2009

Dne: 30.07.2010

Strana 1

Tisk vybraných záznamů

Číslo účtu	Název účtu	Počáteční stav	Obraty za období MD	Obraty za období D	Obraty rozdíl	Koncový stav
Aktiva						
013	Software	102 267,50	0,00	0,00	0,00	102 267,50
021	Stavby	214 736,23	168 771,95	0,00	168 771,95	383 508,18
022	Samostatné movité věci a soubory movit	902 628,69	20 542,83	0,00	20 542,83	923 171,52
042	Nedokončený dlouhodobý hmotný majetk	177 645,85	0,00	168 771,95	-168 771,95	8 873,90
073	Oprávky k softwaru	-93 522,60	0,00	3 180,00	-3 180,00	-96 702,60
081	Oprávky ke stavbám	-214 736,23	0,00	23 069,00	-23 069,00	-237 805,23
082	Oprávky k samost. movitým věcem a so	-862 039,59	0,00	50 861,10	-50 861,10	-912 900,69
123	Výrobky-sborníky FUMA	476 998,00	502 600,00	267 939,00	234 661,00	711 659,00
211	Pokladna	102 032,68	1 235 754,44	1 246 276,03	-10 521,59	91 511,09
221	Účty v bankách	1 515 498,02	16 264 051,73	16 952 309,67	-688 257,94	827 240,08
261	Peníze na cestě	0,00	1 233 435,03	1 233 435,03	0,00	0,00
311	Odběratelé-tuzemsko	2 720 433,60	14 654 358,50	15 306 362,00	-652 003,50	2 068 430,10
314	Poskytnuté provozní zálohy a zálohy na :	488 915,65	221 693,28	419 128,29	-197 435,01	291 480,64
315	Ostatní pohledávky	0,00	570,00	570,00	0,00	0,00
335	Pohledávky za zaměstnanci	0,00	134 537,10	144 185,10	-9 648,00	-9 648,00
358	Pohledávky za účastníky sdružení	0,00	30 000,00	0,00	30 000,00	30 000,00
381	Náklady příštích období	82 302,69	16 925,35	73 998,93	-57 073,58	25 229,11
385	Příjmy příštích období	61 075,00	0,00	61 075,00	-61 075,00	0,00
391	Opravná položka k pohledávkám	-162 387,50	0,00	0,00	0,00	-162 387,50
395	Vnitřní zúčtování	0,00	7 997,00	7 997,00	0,00	0,00
Aktiva celkem		5 511 847,99	34 491 237,21	35 959 158,10	-1 467 920,89	4 043 927,10
Pasiva						
321	Dodavatelé-tuzemsko	1 384 847,34	5 266 806,01	4 771 887,05	-494 918,96	889 928,38
324	Přijaté zálohy	723 135,64	0,00	0,00	0,00	723 135,64
325	Ostatní závazky-příspěvek na živ.pojištěn	26 499,00	431 625,00	428 423,00	-3 202,00	23 297,00
331	Zaměstnanci	362 025,00	6 180 136,00	6 236 884,00	56 748,00	418 773,00
333	Ostatní závazky vůči zaměstnancům	0,00	11 324,44	11 324,44	0,00	0,00
336	Zúčtování s institucemi sociál. zabezpeč	171 297,00	2 018 174,00	2 078 946,00	60 772,00	232 069,00
341	Daň z příjmů	243 300,00	377 700,00	0,00	-377 700,00	-134 400,00
342	Ostatní přímé daně	33 824,00	418 217,00	438 583,00	20 366,00	54 190,00
343	Daň z přidané hodnoty	381 839,00	4 546 461,51	4 261 938,51	-284 523,00	97 316,00
345	Ostatní daně a poplatky	-5 480,00	6 000,00	9 506,00	3 506,00	-1 974,00
346	Nároky na dotace a ost. zúčt. se státním	0,00	558 000,00	558 000,00	0,00	0,00
368	Závazky k účastníkům sdružení	35 000,00	110 000,00	75 000,00	-35 000,00	0,00
379	Jiné závazky	5 583,00	79 914,00	81 352,00	1 438,00	7 021,00
389	Dohadné účty pasivní	215 573,68	220 431,38	127 441,57	-92 989,81	122 583,87
931	Výsledek hospodaření ve schvalovacím í	877 775,91	877 775,91	0,00	-877 775,91	0,00
932	Nerozdělený zisk, neuhrazená ztráta mín	1 056 628,42	0,00	877 775,91	877 775,91	1 934 404,33
Pasiva celkem		5 511 847,99	21 102 565,25	19 957 061,48	-1 145 503,77	4 366 344,22
Hospodářský zisk za období					-322 417,12	
Hospodářský zisk celkem						-322 417,12

Tisk vybraných záznamů: Datum >= 01.01.2009, Datum <= 31.12.2009

Výsledovka

ARCHAIA Brno o.p.s.

IČ: 26268469

Rok: 2009

Dne: 30.07.2010

Strana 1

Tisk vybraných záznamů

Číslo účtu	Název účtu	Počáteční stav	Obraty za období MD	Obraty za období D	Obraty rozdíl	Koncový stav
Náklady						
501	Spotřeba materiálu	0,00	720 191,88	0,00	720 191,88	720 191,88
502	Spotřeba energie	0,00	183 928,25	11 242,00	172 686,25	172 686,25
503	Spotřeba ostatních neskladovatelných dc	0,00	19 852,31	0,00	19 852,31	19 852,31
511	Opravy a udržování	0,00	94 135,18	0,00	94 135,18	94 135,18
512	Cestovné	0,00	52 373,54	0,00	52 373,54	52 373,54
513	Náklady na reprezentaci	0,00	22 286,00	0,00	22 286,00	22 286,00
518	Ostatní služby	0,00	4 085 107,95	49 437,00	4 035 670,95	4 035 670,95
521	Mzdové náklady	0,00	6 236 848,00	0,00	6 236 848,00	6 236 848,00
524	Zákonné sociální pojištění	0,00	1 552 836,00	0,00	1 552 836,00	1 552 836,00
527	Zákonné sociální náklady	0,00	391 268,00	0,00	391 268,00	391 268,00
531	Daň silniční	0,00	4 026,00	0,00	4 026,00	4 026,00
541	Smluvní pokuty a úroky z prodlení	0,00	8 580,00	-1 788,00	10 368,00	10 368,00
542	Ostatní pokuty a penále	0,00	9 412,00	0,00	9 412,00	9 412,00
545	Kurové ztráty	0,00	15 985,78	0,00	15 985,78	15 985,78
548	Manka a škody	0,00	3 734,26	0,00	3 734,26	3 734,26
549	Jiné ostatní náklady	0,00	86 136,98	0,00	86 136,98	86 136,98
551	Odpisy dlouhodobého nehmotného a hm	0,00	77 110,10	0,00	77 110,10	77 110,10
Náklady celkem		0,00	13 563 812,23	58 891,00	13 504 921,23	13 504 921,23
Výnosy						
601	Tržby za vlastní výroby	0,00	0,00	142 471,90	142 471,90	142 471,90
602	Tržby z prodeje služeb	0,00	61 075,00	12 347 002,54	12 285 927,54	12 285 927,54
613	Změna stavu zásob výrobků	0,00	267 939,00	502 600,00	234 661,00	234 661,00
644	Úroky	0,00	0,00	34,39	34,39	34,39
645	Kurové zisky	0,00	0,00	16 427,74	16 427,74	16 427,74
649	Jiné ostatní výnosy	0,00	0,00	56 981,54	56 981,54	56 981,54
682	Přijaté příspěvky (dary)	0,00	0,00	20 000,00	20 000,00	20 000,00
691	Provozní dotace	0,00	0,00	426 000,00	426 000,00	426 000,00
Výnosy celkem		0,00	329 014,00	13 511 518,11	13 182 504,11	13 182 504,11
Hospodářský zisk za období					-322 417,12	
Hospodářský zisk celkem						-322 417,12

Tisk vybraných záznamů: Datum >= 01.01.2009, Datum <= 31.12.2009

7) KONTAKTY

pracoviště Brno

Česká 156/6, 602 00 Brno
tel./fax.: + 420 545 214 069
e-mail: brno@archaiabrno.cz

pracoviště Jihlava

Židovská 26, 586 01 Jihlava
tel.: + 420 567 210 021
e-mail: archaiajihlava@volny.cz

Bc. Štěpán Černoš
+420 777 239 037
archaiajihlava@volny.cz

Michal Daňa
+420 777 239 047
archaiajihlava@volny.cz

Petr Duffek
+420 777 239 433
archaiajihlava@volny.cz

Mgr. Petr Hejhal
+420 777 239 061
archaiajihlava@volny.cz

Mgr. Petr Holub
+420 777 239 052
pholub@archaiabrno.cz

Anna Hoffmanová
+420 777 239 331
ahoffmanova@archaiabrno.cz

Mgr. Petr Hrubý
+420 777 239 053
archaiajihlava@volny.cz

Mgr. Václav Kolařík
+420 777 239 074
vkolarik@archaiabrno.cz

Lenka Kosová
+420 777 239 048

Mgr. Peter Kováčik, PhD.
+420 777 239 050
pkovacik@archaiabrno.cz

David Merta
+420 777 239 044
dmerta@archaiabrno.cz

Mgr. Soňa Mertová
+420 777 239 553
smertova@archaiabrno.cz

Mgr. Marek Peška
+420 777 239 045
mpeska@archaiabrno.cz

PhDr. Rudolf Procházka, CSc.
+420 777 239 051
rprochazka@archaiabrno.cz

Mgr. Lenka Sedláčková
+420 777 239 552
lsedlackova@archaiabrno.cz

PhDr. Hedvika Sedláčková, CSc.
+4917422786579
hedvika.glass@seznam.cz

Mgr. Anežka Slavíková
+420 602 645 701
aslavikova@archaiabrno.cz

Bc. Šárka Trávníčková
+420 777 239 140
stravnickova@archaiabrno.cz

Mgr. Dana Zapletalová
+420 777 239 054
dzapletalova@archaiabrno.cz

Mgr. Antonín Zúbek
+420 777 239 046
azubek@archaiabrno.cz

